१० बर्षे शिक्षा गुरु योजना २०७८ (अद्यावधिक २०८१)

बोगटान फुड्सिल गाउँपालीका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

शिक्षा, युवा तथाखेलकुद शाखा

सुदूरपश्चिमप्रदेश,**चावरचौतारा**,डोटी

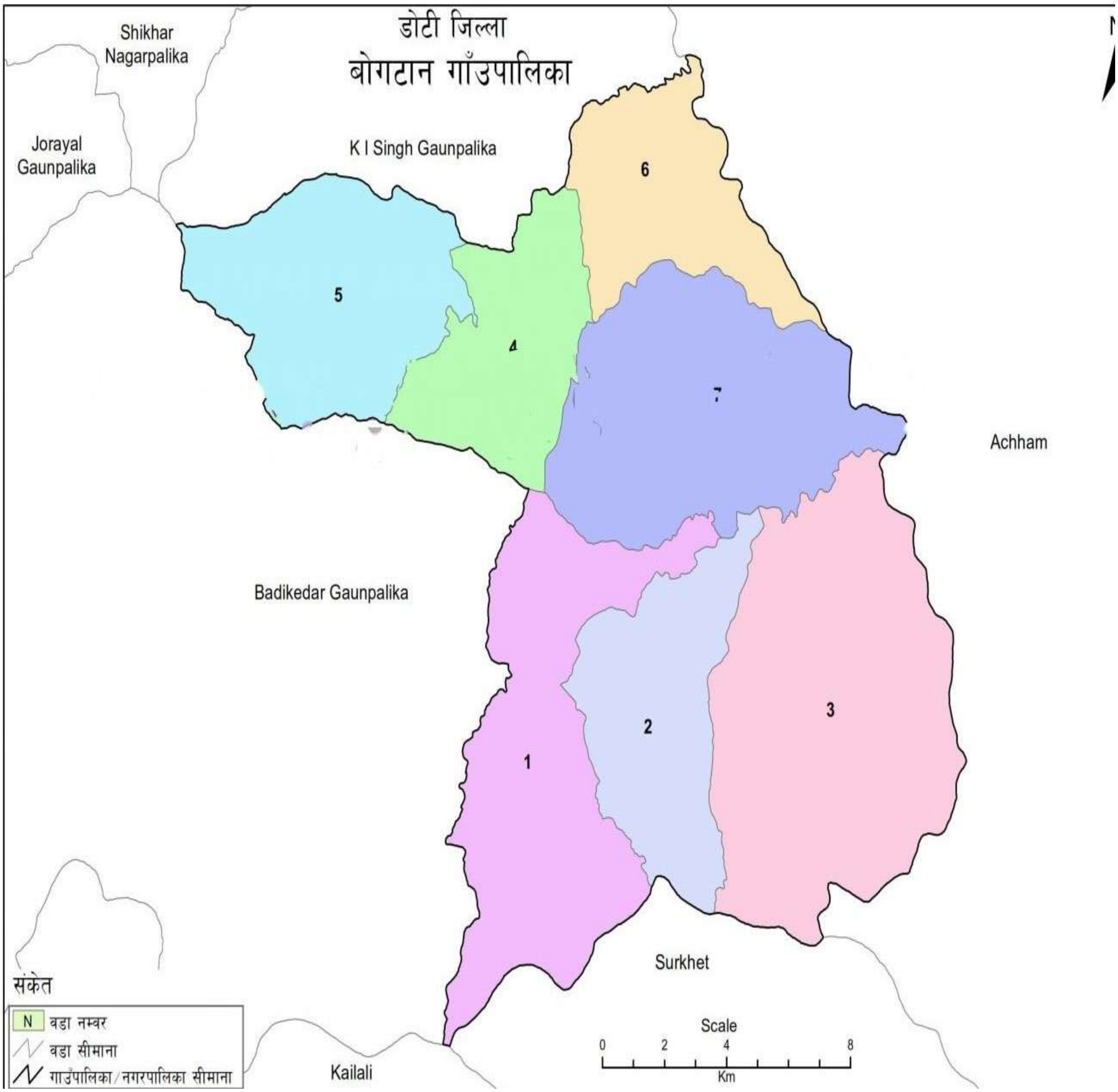

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बम
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

दुई शव्द

नेपालको संविधानले दिएको अधिकार र कार्यक्षेत्रको मातहत रही माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा व्यवस्थापन तथा विकासका लागि विगतका संघीय सरकारबाट भएका प्रयास र कार्यलाई निरन्तरता दिदै स्थानीय आवश्यकता र मौलिकतामा आधारित भई थप सुधार व्यवस्थापन गर्ने यस गाँउपालीका शिक्षा शाखाको पहल र गाउ कार्यपालिकाको सहयोगमा १० वर्षे शिक्षा गुरु योजना को लक्ष्य **“समृद्ध वोगटान शिक्षित समुन्नत र स्वस्थ गाँउपालीका, सामाजिक रुपान्तरणको माध्यमबाट सु-संस्कृत सभ्य समाज निमार्ण गर्न योगदान”** सहित योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा लैजान लागेको सुखद अवसरमा म साह्रै हर्षित भएको छु । संविधानको अनुसुची-८ ले माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा व्यवस्थापनको अधिकार र दायित्व स्थानीय तह लाई दिएको वर्तमान सन्दर्भमा यो योजना निर्माण गर्दै गर्दा आगामी १० वर्षमा माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा कसरी व्यवस्थापन हुने र विकास गरिनेछ भन्ने विषय नै यस योजनाको मुल लक्ष्य हो र जुन लक्ष्यका साथ हामी यो योजना निर्माणमा लागेका छौं सो लक्ष्य पूर्तिका लागि सवै सरोकारवालाको आउँदा दिनमा थप सहयोग र योगदानको अपेक्षा राखेको छु ।

प्रस्तुत योजना निर्माणको क्रममा सकारात्मक सुझाव दिनु हुने यस बोगटान फुड्सिल गाउपालीका सम्पुर्ण कार्यपालिका सदस्य लगाएत, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, शिक्षा शाखा प्रमुख शिक्षा योजना निर्माण कार्यदल सहितलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । स्थानीय सरकार प्रमुखको हैसियतले मेरो कार्यकालमा प्रस्तुत योजना ल्याउन पाँउदा हर्षित छु । उक्त योजना निर्माणका क्रममा सल्लाह तथा सुझाव दिनुहुने सवै विद्यालयका प्रधानाध्यापक,शिक्षकहरु, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, समाजसेवी, बुद्धीजीवी एवम् सम्पूर्ण शिक्षा प्रेमी तथा समुदाय प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । साथै उक्त योजना निर्माणको पूर्व सन्ध्या तथा निर्माणको चरणमा प्राविधिक सहयोग गर्ने सहयोगी सस्था शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाई डोटी, सामुदायीक बिकास केन्द्र (CDC) डोटी तथा UNICEF नेपाल लगायत सम्पुर्ण सहयोगी निकाय लाइ हार्दिक धन्यबाद सहित आभार व्यक्त्त गर्न चाहान्छु । यस योजनाले आफैमा अग्रगामी दिशा निर्देश गर्ने छ । प्राविधिक दस्तावेज भएका कारण निर्माण भएको योजनाको मुर्त प्रतिफलका लागि इमान्दारिताका साथ समायानुसार शंसोधन सहित कार्यान्वायनमा लैजानु पर्दछ जसका लागि बोगटान फुड्सिल गाउपालीकाको कटिवद्ध र इमान्दार भएर लाग्नेछ । यस योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि बोगटान फुड्सिल गाउपालीकाको एक्लो प्रयास अपुग पनि हुन सक्छ सो का लागि सवै विद्यालय परिवार, शिक्षक, अभिभावक, विद्यार्थी लगाएत सवै सरोकारवालको हौसलापूर्ण सहयोगको बोगटान फुड्सिल गाउपालीका अपेक्षा राख्दछ ।

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

शुभकामना

नेपालको संविधानले दिएको अधिकार र कार्यक्षेत्रको मातहत रही माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा व्यवस्थापन तथा विकासका लागि विगतका संघिय सरकारबाट भएका प्रयास र कार्यलाई निरन्तरता दिदै स्थानीय आवश्यकता र मौलिकतामा आधारित भई थप सुधार व्यवस्थापन गर्ने यस गाउपालीकाको शिक्षा शाखाको पहल र   कार्यपालिकाको सहयोगमा १० वर्षे शिक्षा क्षेत्र योजना को लक्ष्य **“समृद्ध वोगटान शिक्षित समुन्नत र स्वस्थ गाँउपमलीका, सामाजिक रुपान्तरणको माध्यमबाट सु-संस्कृत सभ्य समाज निमार्ण गर्न योगदान”** सहित योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा लैजान लागेको सुखद अवसरमा शिक्षा बोगटान उत्साहित भएको छ । साथै उक्त योजना निर्माणको काममा निरन्तर खटिएर यस बोगटान फुडि्सल गाउपालीकाको रचनात्मक शैक्षिक योजना निर्माण गर्न खटिने कार्यदलका सदस्य प्रति हार्दिक धन्यबाद ज्ञापन गर्दछु साथै सम्पूर्ण सहयोगी सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाको सहयोगका लागि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । योजना निर्माण कार्यमा संलग्न कार्यदलका सहभागीहरु **संयोजक भरत बहादुर बम सदस्यहरु केशब बहादुर बोहरा, तारा प्रसाद जोशी, हर्क बहादुर बोहरा, शान्त ब. बटाला, सदस्य सचिव खेम बहादुर साउद** लगायत शिक्षा शाखाका प्राबिधिक सहायक तथा शाखा प्रमुख चेतराज बिनाडी तथ्यांक संकंलन , लेखन र ड्राफ्ट निर्माण लगायत यन्य काम गरे बापत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु र यस दश बर्षे योजनाले बोगटान फुडि्सल गा।पा। को शैक्षिक क्षेत्रमा विद्याथीको शैक्षीक सिकाइ उपलब्धि बृदि गरि शैक्षिक गुर्ण स्तर कायम गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्बाह गर्नेछ भन्ने विश्वाश लियपो छु ।

....

विस्ना देवी बम

गा.पा. उपाध्यक्ष

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

शुभकामना

नेपालको संविधानले दिएको अधिकार र कार्यक्षेत्रको मातहतमा रही यस माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा व्यवस्थापन तथा विकासका लागि विगतका संघिय सरकारबाट भएका प्रयास र कार्यलाई निरन्तरता दिदै स्थानीय आवश्यकता र मौलिकतामा आधारित भई थप सुधार व्यवस्थापन गर्ने यस गाँउपालीकाको शिक्षा शाखाको पहल र कार्यपालिकाको सहयोगमा १० वर्षे शिक्षा क्षेत्र योजना को लक्ष्य **"समृद्ध वोगटान शिक्षित समुन्नत र स्वस्थ गाँउपालीका सामाजिक रुपान्तरणको माध्यमबाट सु-संस्कृत सभ्य समाज निमार्ण गर्न योगदान"** सहित योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा लैजान लागेको सुखद अवसरमा बोगटान फुडसिल गाँउपालीका उत्साहित भएको छ । साथै उक्त योजना निर्माणको काममा निरन्तर खटिएर यस बोगटान फुड्सिल गाउपालीकाको रचनात्मक शैक्षिक योजना निर्माण गर्न खटिने कार्यदलका प्रति हार्दिक धन्यबाद ज्ञापन गर्दछु । नेपालको संबिधान अनुसुची-८ ले माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा व्यवस्थापनको अधिकार र दायित्व स्थानीय तह लाई दिएको वर्तमान सन्दर्भमा यो योजना निर्माण गर्दै गर्दा आगामी १० वर्षमा माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा कसरी व्यवस्थापन हुने र विकास गरिनेछ भन्ने विषय नै यस योजनाको केन्द्रिय तत्व हो र जुन उद्येश्यका साथ हामी यो योजना निर्माणमा लागेका छौं सो उद्धेश्य पूर्तिका लागि सवै सरोकारवालाको आउँदा दिनमा थप सहयोग र योगदानको आवश्यकता हुनेछ ।

यस योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि गाँउपालिकाको एक्लो प्रयास अपुग पनि हुन सक्छ सो का लागि सवै विद्यालय परिवार, शिक्षक, अभिभावक, विद्याथी लगाएत सवै सरोकारवालको हौसलापूर्ण सहयोगको बोगटान फुड्सिल गाउपालिकाले अपेक्षा राख्दछ ।

योजना निर्माण कार्यमा संलग्न कार्यदलका सहभागीहरु संयोजक श्री भरत बहादुर बम सदस्य केशब बहादुर बोहरा, तारा प्रसाद जोशी, हर्क बहादुर बोहरा, शान्त ब. बटाला सदस्य सचिव खेम बहादुर साउद लगायत शिक्षा शाखाका प्राबिधिक सहायक तथा शाखा प्रमुख चेतराज बिनाडी लगायतका पधाधिकारीले तथ्यांक संकलन, लेखन र ड्राफ्ट निर्माण लगायत यन्य काम गरे बापत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु र यस दश बर्षे योजनाले बोगटान फुड्सिल गा.पा. को शैक्षिक क्षेत्रमा विद्याथीको शैक्षीक सिकाइ उपलब्धि बृदि गरि शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्बाह गर्नेछ भन्ने विश्वाश लागेको छ ।

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष
कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

शिक्षा शाखा प्रमुख नले दिएको अधिकार र कार्यक्षेत्रको मातहत रही यस माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा व्यवस्थापन तथा विकासका लागि विगतका संघिय सरकारबाट भएका प्रयास र कार्यलाई निरन्तरता दिदै स्थानीय आवश्यकता र मौलिकतामा आधारित भई थप सुधार व्यवस्थापन गर्ने यस गाउपालीकाको शिक्षा शाखाको पहल र कार्यपालिकाको सहयोगमा १० वर्षे शिक्षा क्षेत्र योजना को लक्ष्य "समृद्ध वोगटान शिक्षित समुन्नत र स्वस्थ गा।पा। सामाजिक रुपान्तरणको माध्यमबाट सु-संस्कृत सभ्य समाज निमार्ण गर्न योगदान नारा" सहित योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा लैजान लागेको सुखद अवसरमा शिक्षा शाख बोगटान उत्साहित भएको छ । साथै उक्त योजना निर्माणको काममा निरन्तर खटिएर यस बोगटान फुड्सिल गाउपालीकाको रचनात्मक शैक्षिक योजना निर्माण गर्न खटिने कार्यदलका शिक्षक तथा कर्मचारी प्रति हार्दिक धन्यबाद ज्ञापन गर्दछु । नेपालको संबिधान अनुसुची-८ ले माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा व्यवस्थापनको अधिकार र दायित्व स्थानीय तह लाई दिएको वर्तमान सन्दर्भमा यो योजना निर्माण गर्दै गर्दा आगामी १० वर्षमा माध्यमिक तह सम्मको शिक्षा कसरी व्यवस्थापन हुने र विकास गरिनेछ भन्ने विषय नै यस योजनाको केन्द्रिय तत्व हो र जुन उद्येश्यका साथ हामी यो योजना निर्माणमा लागेका छौं सो उद्येश्य पूर्तिका लागि सवै सरोकारवालाको आउँदा दिनमा थप सहयोग र योगदानको आवश्यकता हुनेछ ।

यस योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि गाउपालिकाको एक्लो प्रयास अपुग पनि हुन सक्छ सो का लागि सवै विद्यालय परिवार, शिक्षक, अभिभावक, विद्यार्थी लगाएत सवै सरोकारवालको हौसलापूर्ण सहयोगको बोगटान फुड्सिल गाउपालिका शिक्षा शाखा अपेक्षा राख्दछ ।

योजना निर्माण कार्यमा संलग्न कार्यदलका सहभागीहरु संयोजक श्री भरत बहादुर बम सदस्य श्र केशब बहादुर बोहरा,तारा प्रसाद जोशी , हर्क बहादुर बोहरा,शान्त ब. बटाला सदस्य सचिव खेम बहादुर साउद लगायत सामुदायीक विकास केन्द्र (CDC) डोटी र UNICEF नेपाल तथा EU लाइ तथ्यांक संकंलन , लेखन र ड्राफ्ट निर्माण लगायत अन्य काम गरे बापत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु र यस दश बर्षे शिक्षा गुरु योजनाले बोगटान फुड्सिल गाँउपलीका को शैक्षिक क्षेत्रमा विद्याथीको शैक्षीक सिकाइ उपलब्धि बृदि गरि शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्बाह गर्नेछ भन्ने विश्वाश लागेको छ ।

शिक्षा शाखा प्रमुख

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

बोगटान फुडसिल गाउपालीका शिक्षा योजना निर्माण कार्यदल

श्री भरत ब.बंम	संयोजक
श्री चन्द्रभान सुनार	सदस्य
श्री तारा प्रसाद जोशी	सदस्य
श्री शान्त बहादुर बटाला	सदस्य
श्री केशब ब.बोहरा	सदस्य
श्री हर्क ब.बोहरा	सदस्य
श्री खेम ब. साउद	सदस्य सचिव

अन्य आमन्त्रित सहयोगी

श्री. ऐन ब. बम
श्री.हर्क ब.बोगटी
श्री लाल ब. बोहरा

शिक्षा योजना लेखाजोखा समिति

श्री. खेम ब. मगर	संयोजक
श्री. गिता जि.सी	सदस्य
श्री.केशव चौधरी	सदस्य

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष
कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

विषयसूची

विषय- सूची

कार्यकारी सारांश

परिच्छेद १ : परिचय

- १.१ पृष्ठभूमी
- १.२ विगतका योजनाको प्रगति समिक्षा
- १.३ नगरपालिकाको सामान्य परिचय
- १.४ शिक्षा क्षेत्रको वर्तमान अवस्था विश्लेषण

परिच्छेद २ : नयाँ शिक्षा क्षेत्र योजना

- २.१ सन्दर्भ र औचित्य
- २.२ दिर्घकालिन राष्ट्रिय सोच
- २.३ स्थानीय तहको दिर्घकालीन सोच तथा गन्तव्य
- २.४ शिक्षा क्षेत्रका प्रमुख चुनौती तथा अवसरहरु
- २.५ शिक्षाका प्रमुख उद्येश्यहरु
- २.६ स्थानीय तहको शिक्षाको दिर्घकालीन रणनीति
- २.७ शिक्षाको कार्यनीति
- २.८ प्रमुख उपलब्धि सूचकहरु

परिच्छेद ३ : शिक्षाका क्षेत्रहरु

- ३.१ प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षा
- ३.२ आधारभूत शिक्षा
- ३.३ माध्यमिक शिक्षा
- ३.४ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र सीप विकास तथा तालिम
- ३.५ विद्यालय तहको पाठ्यक्रम र पाठ्य सामग्री
- ३.६ शिक्षक व्यवस्थापन र विकास
- ३.६.१ शिक्षक तयारी
- ३.६.२ शिक्षण पेशामा आकर्षण र नियुक्ति
- ३.६.३ शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप
- ३.६.४ शिक्षकको उत्तरदायित्व
- ३.६.५ शिक्षक सहयोग पद्धति
- ३.६.६ शिक्षक क्षमता विकास कार्यक्रम
- ३.६.७ विद्यालय व्यवस्थापन (प्रधानाध्यापक व्यवस्थापन समेत)
- ३.७ विद्यालय व्यवस्थापन (प्रधानाध्यापक व्यवस्थापन समेत)
- ३.८ निरन्तर शिक्षा, खुला सिकाइ, अनौपचारिक शिक्षा, जीवनपर्यन्त सिकाइ र शिक्षा
- ३.९ गुणस्तरिय सार्वजनिक शिक्षा
- ३.१० आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडि परेका वर्गको पहुँच/समावेशी शिक्षा
- ३.११ शिक्षामा सूचना प्रविधि
- ३.१२ शिक्षामा कमजोर वर्गको पहुँच/समावेशी शिक्षा

परिच्छेद ४ : संस्थागत संरचना र क्षमताविकास

परिच्छेद ५ : लगानी र स्रोत व्यवस्थापन

परिच्छेद ६ : कार्यान्वायन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, समन्वय र सहजीकरण

परिच्छेद ७ : मुख्य-मुख्य सक्रियाकलाप र उपलब्धि सूचक

सन्दर्भ सामग्रीहरु :

अनुसूचीहूरु

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमदी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

परिच्छेद :१

परिचय

शिक्षा विकासको मूल आधार हो । मानव विकास संगसंगै समाज र राष्ट्रको विकासात्मक परिवर्तनमा उल्लेखनीय भूमिका खेल्ने मुख्य साधन शिक्षालाई मान्न सकिछ । शिक्षाले संक्षम,चरित्रवान,नैतिकवान,विश्व परिवेशमा समायोजन हुन सक्ने प्रतिस्पर्धी र आधुनिक परिवेशमा गति लिन सक्ने सवल र सुयोग्य जनशक्ति निमार्णमा महत्व पुर्ण स्थान ओगटेको हुन्छ । आज समाज र राष्ट्रको दिगो विकास, शान्ति, शुशासन, विकास तथा समृद्धिको निर्माणका लागि गुणस्तरीय शिक्षा अपरिहार्य छ । यसकारण शिक्षालाई वैज्ञानिकीकरण, प्रतिस्पर्धी, व्यवसायिक तथा जिवन निर्वाहमुखी बनाईनु पर्दछ । त्यसैले शिक्षालाई जिवन निवार्हको निम्ति ज्ञान ,सीप हासिल गर्ने वैज्ञानिकीकरण,व्यवसायिक र प्रतिस्पर्धि क्षमता विकास गर्न सक्ने मूल आधारको रुपमा उपयोग गरिनु पर्दछ । विशेष गरी नेपालले केही दशक यता शिक्षा क्षेत्रमा उल्लेखनीय उपलब्धी हासिल गरेको भएपता पनि बालवालिकाको गुणात्मक शिक्षा, सिकाई उपलब्धीमा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्न सकेको छैन । त्यसै गरी विभिन्न प्रकारको जोखिम रहेका तथा अपाङ्गता भएका बालवालिकाहरु विद्यालयको पहुँच भन्दा बाहिर रहेका छन । त्यसकारण यस गाउँपालीकाले जोखिम परेका तथा अपाङ्गता भएका तथा अन्य सबै बालवालिकहरुलाई विद्यालयको पहुँचमा ल्याई गुणस्तरीय तथा समतामुलक शिक्षा प्रदान गर्दै, बालवालिकाको कक्षा छोड्ने कक्षा दाहोर्‍याउने क्रमलाई न्यूनिकरण गर्दै, बालवालिकाको सिकाई उपलब्धिमा र तह पुरा गर्ने दरमा वृद्धि गर्दै, समग्र बोगटान फुड्सिल गाउँपालीकाको शैक्षिक सुधार गरी जिल्लाको शिक्षा क्षेत्रमा अग्रस्थानमा यस गाउँपालिकालाई पुर्‍याउने उद्धेश्यका साथ यो शिक्षा योजना तयार पारिएको हो । हालको संविधानले दिएको अधिकारको प्रयोग तथा कार्यान्वय गर्दै जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारको हैसियतले सबै नागरिकलाई समतामूलक, गुणस्तर तथा प्रतिस्पर्धी शिक्षा प्रदान गर्नु सरकारको दायित्व रही आएको छ । नेपालको संविधान २०७२ ले देश संघीय गणतन्त्रात्मक राज्य व्यवस्थामा प्रवेश गरि सकेकोले देशमा तीन तहको सरकार क्रियाशील रहेका छन । यी तीनै तहको सरकारको जिम्मेवारीमा शिक्षा क्षेत्रका अधिकार बाँडिएको छ । संविधानको अनुसूची ५ मा संघीय सरकारको क्षेत्रभित्र पर्ने अधिकारका बारेमा उल्लेख गरिएको छ भने अनुसूची ६ मा प्रदेश सरकारको अधिकारको सुची उल्लेख गरेको छ । संविधानको अनुसूची ७ मा संघ र प्रदेशले प्रयोग गर्ने संयुक्त अधिकार साझा अधिकारको अधिकार समेटिएको छ । संविधानको अनुसुची ८ मा २२ वटा विषय समेटी स्थानीय तहको अधिकारको सुची उल्लेख गरिएको छ । संविधानको अनुसूची ९ मा उल्लेखित संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहको साझा अधिकारको विषयमा उल्लेख गरेको छ जसमा साझा सुचीको रुपमा शिक्षा खेलकुद तथा पत्रपत्रिका उल्लेख रहेको छ भने शिक्षा सबै तहका सरकारको साझा अधिकारको रुपमा व्यवस्था रहेको छ । शिक्षालाई अनिवार्य तथा निःशुल्क आधारभूत शिक्षा ऐन २०७५ तथा यस सम्बन्धि नियमावली २०७७, राष्ट्रिय शिक्षा निती २०७६ तथा बालवालिका ऐन पनि कार्यान्वयनमा आईरहेका छन । यी सबै ऐनले संविधानले प्रत्याभुत गरेको शिक्षाको मौलिक हकलाई कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गरेको छ । यसै गरी नेपाल सरकारले द्धिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयन गर्न सहमति जनाएको अवस्था रहेको छ। उक्त दिगो विकासका लक्ष्य १७ वटा निर्धारण गरेको र लक्ष्य ४ शिक्षा संग सम्बन्धित छ । चैाथो उद्धेश्यमा सबैका लागि समावेशी तथा समतामुलक, गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चिचता तथा आजीवन सिकाईका अवसरहरुमा प्रोत्साहित गर्ने उद्धेश्य राखेको छ । गाउँ शिक्षा योजना २०७८-२०८८ (अध्यवधिक २०८१) बोगटान फुड्सिल

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बुढी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

गाउँपालिका, डोटीमा यी माथि उल्लेखित संवैधानिक अधिकार, नीति नियम तथा योजनाको कार्यान्वयन गरी सबै बालवालिका तथा व्यक्तिलाई समतामुलक, समावेशी, गुणात्मक तथा जीवनपर्यन्त शिक्षाको सुनिश्चिता गर्न तथा हाल कार्यान्वयनमा रहेको विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रमको अवधि २०७८ असारमा मात्र रहेको छ र गाउँपालिकामा पनि शिक्षाको समग्र विकासका लागि शिक्षा क्षेत्रको योजना हाल सम्म बनी नसकेको हुदा यस गाउँपालिकाले २०७८ देखि २०८८ (अध्यवधिक २०८१) सम्मको १० वर्षे गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गरिएको हो ।

१.२ नेपालको समग्र सन्दर्भ

नेपालको संविधान २०७२ को कार्यान्वयन संगै देशमा संघीय गणतन्त्रात्मक राज्य व्यवस्थाको प्रारम्भ भयो । तीन तहका सरकारबाट राज्य सञ्चालनको संयन्त्र तयार गरियो । शिक्षाको अधिकार क्षेत्र पनि तीनै तहलाइ साझा र एकल गरी सबै तहलाइ प्रदान गरियो । नेपालले गुणस्तरीय शिक्षाका लागि अन्तराष्ट्रिय दस्तावेजहरुमा पनि विगत देखि वर्तमान सम्म हस्ताक्षर गर्दै आइरहेको छ । तर पनि नेपालले हस्ताक्षर गरे अनुसार शिक्षामा लगानी गरेको देखिदैन । लामो द्वन्दलाइ सामना गरेको राज्यले हाल तुलनात्मक रुपमा स्थिरताको स्वाद चाख्न पाइरहेको अनुभूति भएको छ । शिक्षा क्षेत्रलाइ प्राथमिकतामा राखि गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चित गर्नका लागि देशमा राजनीतिक स्थिरता हुनु जरुरी हुन्छ । सन् २०३० सम्म बिकासशील मुलुकमा प्रवेश गर्ने लक्ष्य नेपालले लिएको छ । सन् २०१९ को आँकडा अनुसार मानव विकास सूचकाङ्कका दृष्टिले १८९ मुलुक मध्ये १४२ औं स्थानमा रही न्यूनबाट मध्यम सूचकाङ्क भएको मुलुकमा प्रवेश गरी सकेको छ । राज्यको समग्र विकासका लागि शिक्षामा सुधार ल्याउनु जरुरी छ । जव सम्म पूर्वाधारको पनि पूर्वाधार मानिएको शिक्षामा लगानी लगाइदैन अन्य क्षेत्रको सुधारमा अपेक्षा गर्नु बालुवामा पानी जस्तै हुन्छ । शिक्षा क्षेत्रको विकासमा पनि समाजका सबै क्षेत्रको प्रभाव हुन्छ । त्यसैले शिक्षा सम्बन्धि योजना निमार्ण गर्दा यी सबै क्षेत्रको समीक्षा आवश्यक छ ।

१.३ वोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाको समग्र सन्दर्भ

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार देश संघिय संरचनामा गईसके पछि देशमा संघिय संरचनाको स्वरुप अन्तरगत नै नेपालको सुदुरपश्चिम प्रदेश को डोटी जिल्लामा वोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो । डोटी जिल्ला सदरमूकाम बाट करिब ६५ कि.मि. टाँढा रहेको बोगटान फुडसिल गाउँपालीका जनसङ्ख्याका हिसाबमा जिल्लाको दोस्रो सानो गाँउपालिका रहेको छ । नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार साविकका ७ ओटा गाबिसहरु सिमचौर,केदारअखडा,कानाचौर,सात्फरी,धिर्कामाण्डौ, गगुडा र चवँराचौतारा गाविसहरु समेटेर बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका घोषणा गरियको थियो । ३००.२२ वर्ग कि.मि.क्षेत्रफलमा फैलियको बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका उत्तरमा के.आई.सिँह गाउँपालिका,पश्चिममा बडीकेदार गाउँपालिका,दक्षिणतिर सुर्खेत तथा कैलाली जिल्ला र पूर्व तिर अछाम जिल्ला रहेका छन् । यस गाउँपालिकाको वडा नं.३ कानाचौरको मेल्टामा रहेको सेती र कर्णाली नदिको मिलन भएको ठाउँमा अवस्थित प्रसिद्ध धार्मिक स्थल त्रिवेणी रहेकोछ । यस गाउँपालिका को वडा नं. ७ चवराचौतारामा अवस्थित टुडागाड र सेती नदीको मिलन भएको ठाउँमा प्रसिद्ध धार्मिक स्थल माहारुद्र अवस्थित छ । त्यसैगरी यस गाउँपालिका को वडा नं.२ र ३ केदार अखडा र कानाचौरको विचमा अवस्थित साना केदार प्रसिद्ध धार्मिक स्थल हो,वडा नं. ४ सात्फरी को सुगरखेतमा रहेको माल्ताणे देवता यहाँको ठूलो शक्तिको रुपमा रहि आयको र जनमानसको मनोआकांक्षा पूर्ण हुनेगरेको कुरा यहाँहुने ठूलो संख्यात्मक वलिबाट पनि स्पष्ट हुन्छ साथै सोहि वडामा पर्यटन तथा शक्ति पिठको रुपमा

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमटी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

सिद्धगुफा रहेको छ । वडा नं. ६ गगुडामा २५ ओटा मन्दिर भयको हुनाले यस गाउँपालिकाको मन्दिरै मन्दिर भएको वडाको रुपमा यस गाउँपालिकाले चिन्दछ र यहाँका वासिन्दाहरुमा धार्मिक विस्वास बढी रहेको मन्दिरबाट पनि स्पष्ट हुन्छ । तुल्छडा झर्नाले यस वडालाई सुस्वभित बनाएको छ । यसै गाउँपालिकाको वडा नं. ५ गर्खामा अवस्थित धिर्कांणी देवताको जाँतले त्यहाँको पुरानो संस्कृतिलाई जगेर्ना गरेको पाईन्छ । यसै गाउँपालिकाको वडा नं. १ सिमचौरको काटै अन्तर्गत खुल्लेखोला र कर्णाली नदिको दोभान स्थित कागरसिँ बासुधारा नामको प्रशिद्ध धार्मिक स्थल रहेको र सो स्थानमा माघ महिनाको १ गते तथा नयाँ वर्षको पहिलो दिन गरी २ दिन भक्तजनहरु जम्मा भई बासुधाराको जलले नुहाउने र आ-आफ्नो घरमा सो जल ल्याई देवी देवताको सिला तथा भराणमा हाल्ने र आफ्नो छोरी बैनिको खुट्टा धुने परम्परागत धार्मिक मान्यता रहेको छ। सो कार्य गर्नाले मनले सोचेको मनोकामना पुरा हुने भन्ने धार्मिक बिस्वास रहिआयको छ । यहाँ विभिन्न जातजातिका मानिसहरु बसोवास गर्दछन् ,जसमध्य ब्राह्मण,क्षेत्री,दलित र जनजाति यस गाउँपालिकाका मुख्य बासिन्दा हुन ।

१.३.१ गाउँपालिकाको सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भ

यस गाउँपालिकाको सम्पूर्ण क्षेत्रमा लेखनको रुपमा नेपाली भाषाको प्रयोग गरिन्छ भने बोलाईमा भने डोटेली र मगरखाम भाषाको प्रयोग गरिन्छ । यस गाउँपालिकामा लगभग छ्यानव्वे प्रतिशत नेपाली र चार प्रतिशत मगरखाम भाषा बोलाईमा प्रयोग हुने गरिएको पाइन्छ । बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका मिश्रित धर्म र संस्कृति भएको क्षेत्र हो । यस क्षेत्रमा ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित, जनजातिहरुको बसोबास रहेको छ । यस गाउापालिकाको वडा नं.३ कानाचौरको मेल्टामा रहेको सेती र कर्णाली मिलान भएको ठाउँमा अवस्थित प्रसिद्ध धार्मिक स्थल त्रिवेणी रहेको छ, यस गाउँपालिका को वडा नं. ७ चवराचौतारामा अवस्थित टुण्डागाड र सेती नदिको मिलान भएको ठाउँमा प्रसिद्ध धार्मिक स्थल माहारुद्र अवस्थित छ ,यस गाउँपालिका को वडा नं.२ र ३ केदार अखडा र कानाचौरको विचमा अवस्थित साना केदार प्रसिद्ध धार्मिक स्थल हो,वडा नं. ४ सातफरी को सुगरखेतमा रहेको माल्तोडे देवता यहाँको ठूलो शक्तिको रुपमा रहिआयको र जनमानसको मनोआकांक्षा पूर्ण हुनेगरेको कुरा यहाँ हुने ठूलो संख्यात्मक वलिबाट पनि स्पष्ट हुन्छ , वडा नं. ६ गगुडामा २५ ओटा मन्दिर भयको हुनाले यस गाउँपालिकाको मन्दिरै मन्दिर भएको वडा रुपमा परिचित रहेका छ साथै यस क्षेत्रमा जन्म संस्कार, कपाल मुण्डन, व्रतबन्ध, विवाह संस्कार, मृत्यु संस्कार, तन्त्रमन्त्र, धामी-झाँक्री र भूतप्रेत जस्ता संस्कारहरुमा पुरानै प्रचलन अनुसार गर्ने गरेका पाईन्छ । यस गाउँपालिकामा विभिन्न चाडपर्वहरु जस्तैः बिसौं, जनै पूर्णिमा, नागपञ्चमी, तीज, ओल्के, गमरा, बुढी पोल्ने, सोह्र श्राद्ध, दशैं, तिहार, जाँत, भुवा, माघे संङ्क्रान्ति, उत्तराइनी, श्रीपञ्चमी, शिवरात्री, होली र चैते दशैं मनाइने गरिन्छ ।

१.३.२ आर्थिक सन्दर्भ

संघीयता पछि नयाँ जन्म पाएको गाउँपालिका भएकाले आर्थिक विकासमा यसका थुप्रै चूनौतीहरु छन । आन्तरिक श्रोतको सिमितता रहेकाले संघीय सरकारको अनुदान र राजश्व बाँडफाडमा मात्र भर पर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ । यस वोगटान फुड्सिल गाउँपालिकामा वसोवास गर्ने आम

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी ब्रमती
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

समुदायका लागि कृषि तथा पशुपालन नै पहिलो आम्दानी रुपमा रहेको छ । गाउँ शिक्षा योजना २०७८-२०८८ (पहिलो अध्यवधिक २०८१) बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका, डोटी यहाँको नागरिकहरुको जिविकोपार्जन रुपमा रहेको कृषि पेशामा मुख्य तया धान, गहुँ, मकै, कोदो, अदुवा ,भटमास, मास, गत, कला, केराउ, तोरी, आलु, पिडालु, प्याज आदि रहेका छन । फलफुलमा सुन्तला, मौसमी, कागती, अमिलो, लदाम, आरु, नास्पति, अम्बा, ओखर, केरा आदि रहेका छन । पशुपंक्षि बाख्रा, कुखुरा, कालिज, माछा, मौरी, गाई, भैसीं आदि रहेका छन ।

वर्तमान अवस्था

नेपालका ७ वटा प्रदेश मध्ये सुदुर पश्चिम प्रदेशको डोटी जिल्ला अन्तर्गत बोगटान फुड्सिल गाउपालिका सदरमुकाम दिपायल सिलगढी देखि ६५ कि.मि. टाढा दक्षिण भेगमा पर्दछ । यस पालिकाको शैक्षिक अवस्था गुणस्तरीय बनाउन यस बोगटान फुडसिल गाउँपालिकाले थुप्रै किसिमका प्रयत्न गरेको छ । स्थानीय तहको शिक्षाको मुख्य कार्य क्षेत्र आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा र आधारभूत तहको अन्त्यमा लिइने कक्षा ८ को परीक्षा व्यवस्थापन रहेकाले आधारभूत तहको शिक्षामा लगानी वढाइ गुणस्तर सुनिश्चित गुर्न स्थानीय तहको मुख्य कर्तव्य हो । यस बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकामा १-१२ सम्म छात्रा २२३१ र छात्र २०४५ गरी जम्मा ४२७६ (IEMIS २०८१) रहको छन

पछिल्लो समय शिक्षामा लगानी र जनचासो बढेका कारण शैक्षिक उपलब्धिहरु पनि उल्लेख्य रुपमा बृद्धि भएका देख्न सकिन्छ । पहुँचका हिसावले कुनै पनि वालवालिकाले विद्यालय बाहिर वस्नु पर्ने वाध्यता कम हुदै गइरहेको छ । विद्यार्थी भर्ना दर, कुल र खुद भर्ना दर र विद्यार्थीको उपलब्धि स्तरमा सुधार भएको स्पष्ट देख्न सकिन्छ । यस गाउँपालिकामा जम्मा ३३ वटा बालकिास केन्द्र मध्य ६ वटा वालविकास केन्द्र समुदायमा आधारित छन र ४० वटा विद्यालयहरु का साथै ३ वटा सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरु छन । गाउँपालिकामा सबै वडामा विद्यालयहरु खुलेका छन भने लगभग सबै टोलहरुमा पनि विद्यालयहरु रहेका छन । साथै सबै वडाहरुमा माध्यमिक विद्यालयहरु सञ्चालित रहेकाले विद्यार्थी भर्नादरमा सुधार भएको देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा विद्यालय शिक्षाको पहुँच, गुणस्तर र सक्षमताको अवस्था धरापमा देखिन्छ । बढ्दो बसाई सराई,वाल विवाह लगायतका अन्य सामाजिक संस्कारले पनि शिक्षाको अवस्था झन झन जटिल बन्दै गएको छ । यस शर्न्दभमा वर्तमान अवस्थालाई सुधार गर्न बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका का ७ वटै वडामा रहेका सम्पुर्ण सामुदायिक विद्यालय,वालबिकास केन्द्र, सामुदायिक अध्ययन केन्द्रमा अनुगमन गरी १० वर्षे शिक्षा गुरुयोजनाका लागी तथ्याङ्क संकलन गरी शैक्षिक गुणस्तरका लागी पहल गरयिो । र सोही तथ्याङ्क संकलनबाट शैक्षि गुण्स्तर नाजुक हुनुको कारण,विद्यालय छाड्नुको कारण पत्ता लगाई गुणस्तरीय शिक्षाका लागी सवै पक्ष र सरोकारवाला सवैको ध्यानाकर्षण गराई शैक्षिक गुणस्तर वृद्धिका लागी सुधार गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

.३.४ गाउँपालिकाको भौगोलिक तथा जनसंख्याङ्कि स्वरुप

डोटी जिल्लाको पूर्व भागमा अवस्थित बोगटान फुडि्सल गाउँपालिका जनसंख्याका हिसाबमा जिल्लाको दोस्रो सानु गाउँपालिका हो नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार साबिकका सात गाबिसहरु कानाचौर, सिमचौर , केदारअखडा,चवराचौतारा,सात्फरी, धिर्कामाण्डौ र गगुडा गाबिसहरु समेटीएर बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका घोषणा गरिएको थियो । सुदूरपश्चिम प्रदेशको डोटी जिल्लामा रहेको

शिक्षा शाखा प्रमुख
हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
विस्ना देवी बमू
गा.पा. उपाध्यक्ष
कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका भौगोलिक हिसाबले ८०°५३.१२.७७"पुर्व दिशान्तर देखि८१°०८.४१.८५" पुर्व दिशान्तर सम्म र २८°५७.४७.६८"उत्तरी अक्षांस देखि२९°०९.४३.८" उत्तरी अक्षांस सम्म अवस्थित छ । ३००.२२ बर्ग किमी क्षेत्रफलमा फैलिएको बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाको उत्तरमा के.आई.सिँह गाउँपालिका,पश्चिम तर्फ शिखर नगरकालिका ,दक्षिणमा सुर्खेत तथा कैलाली जिल्ला र पुर्वमा अछाम जिल्ला रहेको छ । यस गाउँपालिकाको पुर्व पश्चिम लम्बाई १७.३२ किमी छ भने उत्तर दक्षिण लम्बाई २२.५१ किमी रहेको छ । यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १५५४० रहेको छ । जसमा पुरुष ७२५७ र महिला ८२८३ रहेका छन । गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्या अनुसार सबैभन्दा बढी जनसंख्या वडानं. ४ सात्फरि (२८९७) रहेको छ भने सबै भन्दाकम जनसंख्या भएको वडा नं. २ केदारअखडा (१५०५) रहेको छ । यस गाउँपालिकामा ब्रामण,क्षेत्री,जनजाती र दलितको बसोबास रहेको छ । यस क्षेत्रका बासिन्दाहरुको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपंक्षि ब्यवसाय रहेको छ । र यस पालिकाका बासिन्दाको आम्दानीको अर्को मुख्य स्रोतकोरुपमा बैदेशिक रोजगार पनि एक हो । गाउँपालिकाका सातै वटा वडाहरुमा कच्ची सडक संजालमा आबद्ध भैसकेको भयता पनि केहि वडाहरुमा बर्षायाम मा यातायात तथा ढुवानीका साधनहरु संचालन हुन सकेका छैनन्।

विवरण	संख्या	कैफियत
जम्मा जनसंख्या	१५५४०	
लिङ्गको आधारमा		
महिला	८२८३	
पुरुष	७२५७	
तेस्रो लिङ्गि	३	
जातियताको आधारमा		
ब्राम्हण र क्षेत्री	११७७०	
दलित	२९००	
जनजाति	८६७	
मातृभाषाको आधारमा		
डोटेली	१४३३०	
नेपाली	३७१	
मगर खाम	८३९	
धर्मका आधारमा		
हिन्दु	१५५४०	
बौद्ध	०	
क्रिश्रियन	०	
मुश्लिम	०	
अन्य		
समावेशीताको आधारमा		
अपाङ्गता	१५४	
पारिवारिक विवरण		
जम्मा घरपरिवार संख्या	३१६२	
महिला घरमुली परिवार संख्या	५१५	
शहिद परिवारको संख्या	५	

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी ब्रमठी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

अन्य		
घरपरिवार संख्या		
परिवारको औषत आकार	५	
लैङ्गिक अनुपात	४७.३६	
जनघनत्व	१.६७	
विवरण		
जम्मा	१५५४०	
महिला	८२८३	
पुरुष	७२५७	
अन्य	३	
१५ उमेर		
महिला	५१४०	
पुरुष	४२५०	
अन्य		
जनजातिका आधारमा		
ब्राम्हण र क्षेत्री	११७७०	
दलित	२९००	
जनजाति	८६७	
मधेसी		
मुस्लिम		
अन्य		
भाषाका आधारमा		
डोटेली	१४३३०	
नेपाली	३७१	
मगर खाम	८३९	

१.४ वोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाको शैक्षिक सन्दर्भ

संघीय राज्य निमार्ण पश्चात शिक्षाका अधिकार क्षेत्रहरुको पनि विभाजन गरियो । आधारभूत तथा माध्यमिक तह सम्मको शिक्षाको अधिकार नेपालको संविधान २०७२ ले स्थानीय तहलाइ दियो । हाल एक वर्षको प्रारम्भिक वालविकास तथा शिक्षामा चार बर्ष उमेरका वालवालिका सहभागी हुने व्यवस्था छ । त्यसै ५-१२ उमेर समुहका वालवालिकाहरुले आधारभूत र १३-१६ उमेर समूहका वालवालिकाले माध्यमिक शिक्षामा सहभागी हुन व्यवस्था गरिएको छ । आधारभूत तह सम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क र माध्यमिक सम्मको शिक्षा निःशुल्क हुने प्रावधानको व्यवस्था संविधानले सुनिश्चित गरेको छ। सो को कार्यान्वयन गर्नु तीनै तहका सरकारको मुख्य दायित्व हो । निःशुल्क आधारभूत र माध्यमिक शिक्षाको संविधानले परिकल्पना गरे पनि शुल्क तिरेर पढ्ने निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित र सरकारको लगानीमा सञ्चालित शुल्क तिर्न नपर्ने गरी दुवै प्रकारका विद्यालयहरु सञ्चालन भइरहेका छन ।

१.४.१ वोगटान फुड्सिलगाउँपालिका भित्र सञ्चालित शैक्षिक संस्थाहरु

यस वोगटान फुड्सिल गाउँपालिकामा जम्मा ४० सामुदायिक विद्यालयहरु मात्र सञ्चालनमा रहेका छन । यस गाउँपालिकमा ३ वटा सामुदायिक सिकाइ केन्द्रहरु र ३३ वटा वालविकास केन्द्र मध्य ६ वटा समुदायमा आधारित छन । यी सबै शैक्षिक संस्थाहरु यसप्रकार छन ।

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

वोगटान फुड्सिल गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित ४० सामुदायिक विद्यालयहरु:

क.सं.	विद्यालय विवरण	वार्ड नं.	प्रधाजाध्यापकहरु	सम्पर्क नं.	कक्षा
१	श्री सिमचौर मा.वि	१	करन सिं भूल	९८४८६६२१५८	१-१०
२	श्री कर्कटेश्वर मा.बि काटै	१	डम्मर सिंह बोहरा	९८६४६०६९८९	१-१०
३	श्री रघुपति आ.वि. गुइनाडा	१	तारा सिं धामी	९८४८४३८६६२	१-५
४	श्री मालिका आ.वि पान्सा	१	सरिता क्षेत्री (साउँद)	९७४९०४६०८०	१-५
५	श्री देवस्थ आ.वि. लफाडा	१	तारा सिं बिठारी	९८६०१७४८४५	१-५
६	श्री अमर आ.वि.पोखरी	१	टेक बहादुर धामी	९८४८८८९२९८	१-५
७	श्री मस्टमाण्डौं आ.वि . चपरतोला	१	उदय सिंह पुनमगर	९८६३३५९२३६	१-५
८	श्री नमुना आ.वि. खाल्टी	१	कृष्ण बहादुर बोहरा	९८६५८७३४४८	१-३
९	श्री मसानीदेव आ.वि. मौडा	१	भिम बहादुर साउँद	९८६४६०६०८९	१-५
१०	श्री केदार आखडा मा.वि चालिस	२	गुमान सिं बोहरा	९८४८४९३६७६	१-१०
११	श्री कृष्णधौचडी आ.वि. गराजु	२	नर बहादुर बोहरा	९८६४३०२०७५	१-५
१२	श्री सरस्वती आ.वि. किपला	२	देवेन्द्रराज जैशी	९७४९६०५७७१	१-५
१३	श्री नव प्रतिभा आ.वि. बोरबाडा	२	कलम बहादुर बोहरा	९८४८६९०४५५	१-३
१४	श्री कानाचौर मा.वि.धौलावस्ती	३	ताराप्रसाद जोशी	९८४८४९४०४७	१-१०
१५	श्री भगवतेश्र मा.वि. मेल्टा	३	ऐन बहादुर बम	९८६८५५७९४४	१-१०
१६	श्री छडाल आ.वि. पल्चौर	३	मदन बुढा	९८६४६६२६२५	१-५
१७	श्री कोटीला आ.वि. कोटिला	३	विद्यालय समायोजन गरिएको		१-५
१८	श्री लक्ष्मी आ.वि. लयटी	३	यशोदा भण्डारी	९८४८४९०८१०	१-५
१९	श्री जोराघाट मा.वि. जोराघाट	४	लोकराज विनाडी	९७४९०१५३४४	१-१०
२०	श्री सवडी आ.वि. पातल	४	नर बहादुर खाती	९८४८४४७२६१	१-५
२१	श्री बेतालेश्वर आ.वि. जजला	४	टेक वहादुर साउँद	९८६९७०९०४०	१-५
२२	श्री गौडे मसानी आ.वि. सुन्तडी	४	गगन बहादुर बिष्ट	९८६८५८१२७१	१-३
२३	श्री सात्फरी आ.वि. सात्फरी	४	पहल बहादुर चन्द	९८६५८५०९६५	१-८
२४	श्री जनकल्याण आ.वि. दुवातल	४	मोतीकला साउँद		१-५
२५	श्री मसानीदेव आ.वि. बल्लेकाँडा	४	ठक्कर बहादुर बम	९७४९०११४७१	१-५
२६	श्री नवदुर्गा आ.वि. डौडा	४	माधवप्रसाद उपाध्याय	९८४८४१८०५७	१-५

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

२७	श्री दर्जाकोट मा.वि	५	हर्क वहादुर बोहरा	९८६८७५०२८२	१-१०
२८	श्री महुन्याल आ.वि डुमरी	५	शिद्धराज विनाडी	९८४८५९७२५४	१-५
२९	श्री नवज्योती आ.वि.कापडा	५	प्रकाश प्रसाद मिश्र	९८४८४३९४६०	१-५
३०	श्री धिर्कश्वरी आ.वि. भताली	५	डम्मर वहादुर बोहरा	९८६८४२४३५१	१-५
३१	श्री भिष्म आ.वि. लेउसी	५	टिका सिं बोहरा	९८६४५५२४५२	१-३
३२	श्री ओवादेउ आ.वि उपल्ला गाउँ	५	टेक बहादुर बोहरा	९८६५७४९८४२	१-५
३३	श्री वाल्मिकी आ.वि. कटैगाउँ	६	चन्द्र पार्की		१-५
३४	श्री मष्टेश्वर मा.वि. गगुडा	६	झकेन्द्र चन्द	९८६८८६०१४१	१-१०
३५	श्री भवानी आ.वि. पलाडी	६	हर्क बहादुर बोगटी	९८६८४११८३५	१-८
३६	श्री खत्याडी मा.वि. खत्याडी	७	शान्त बहादुर बटाला	९८६५६२५२०९	१-१२
३७	श्री चनुकाडाँ आ.वि. चनुकाडाँ	७	मिन बहादर बम	९८४८४६१७९८	१-८
३८	श्री सौटीमाण्डौं आ.वि . सुकाटी	७	ब्रहमदेव सिंह	९८६९८२८२८१	१-५
३९	श्री गुरुदेव आ.वि. दमौली	७	जितेन्द्र धामी	९८४८५९७२६८	१-५
४०	श्री नवदुर्गा आ.वि. उमडी	७	तेज बहादुर बम	९८४८६४११२३	१-५

यस गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित सामुदायिक सिकाइ केन्द्रहरु

क.सं.	वार्ड नं.	सामुदायिक सिकाई केन्द्र	स्थापना	अध्यक्ष	शिक्षकको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	४	गडाल सामुदायिक अध्यन केन्द्र	२०६७	तारा सि धामि	झरना कु बोहरा	९७६९८५३३९१
२	५	बेतालेश्वर सामुदायिक अध्ययन केन्द्र,धिर्कामाण्डौ डोटी	२०६६		ईश्वरी कु.जेठारा बोहरा	
३	६	गगुडा सामुदायिक सिकाई केन्द्र,गगुडा डोटी	२०६७	श्याम बोगटी	सुनिता मल्ल(चन्द)	

यस गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित समुदायमा आधारित बालबिकास केन्द्रहरु

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

क.सं.	lemis कोड	बालकिकास केन्द्रको विवरण	ठेगाना	शिक्षकको नाम	सम्पर्क नं.
१	700450007	मेलघट्टी वालबिकास केन्द्र, कान्तोला	बोगटान फुड्सिल गा.पा.,४ सात्फर कान्तोला	ा हिमा कुमारी गड्सिला	९८६८७६५४००
२	700160003	परिवर्तनसिल वालबिकासकेन्द्र गगुडा	बोगटान फुड्सिल गा.पा.६ गगुडागोठगाडा)	मंगला कुमारी कठायत	९८६५७३९३९०
३	700270002	कालिका वालबिकास केन्द गराडा	बोगटान फुड्सिल गा.पा.२ केदारअखडा गराडा	निर्मला कुमारी पुनमगर	९८६८२०६०२१
४	700120005	चन्द्रमा वालबिकासकेन्द धिकर्कामाण्डौ	ोगटान फुड्सिल गा.पा.५धिर्कामाण्ड	रेखा रावल बोहरा	९८६३३००५९९
५	700460008	आदर्स वालबिकासकेन्द गुईनाड	बोगटान फुड्सिल गा.पा.१सिमचौर	अमृताकुमारी रोकामगर	९७४९०३७८७७ ९८६८५६३०६५
६	700060005	सरस्वती वालबिकासकेन्द बनकटा	बोगटान फुड्सिल गा.पा.७ चवराचौतारा	यमुना कुमारी बोहरा बिष्ट	९८४८५४०९६२

१.४.२ गाउँपालिकाका शिक्षा क्षेत्रमा उल्लेख्य उपलब्धि

पछिल्लो समय शिक्षामा लगानी र जनचासो बढेका कारण शैक्षिक उपलब्धिहरु पनि उल्लेख्य रुपमा बृद्धि भएको देख्न सकिन्छ । पहुँचका हिसावले कुनै पनि वालवालिकाले विद्यालय बाहिर वस्नु पर्ने वाध्यता कम हुदै गइरहेको छ । विद्यार्थी भर्ना दर, कुल र खुद भर्ना दर र विद्यार्थीको उपलब्धि स्तरमा सुधार भएको स्पष्ट देख्न सकिन्छ । यस गाउँपालिकामा जम्मा ३३ वटा बालकिास केन्द्र मध्य ६वटा वालविकास केन्द्र समुदायमा आधारित छन र ४० वटा विद्यालयहरु का साथै ३ वटा सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरु छन । गाउँपालिकामा सबै वडामा विद्यालयहरु खुलेका छन भने लगभग सबै टोलहरुमा पनि विद्यालयहरु रहेका छन । साथै सबै वडाहरुमा माध्यमिक विद्यालयहरु सञ्चालित रहेकाले विद्यार्थी भर्नादरमा सुधार भएको देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा विद्यालय शिक्षाको पहुँच, गुणस्तर र सक्षमताको अवस्था यस प्रकार रहेको छ र यसमा अझै सुधार गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ ।

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

१.२.४बिद्यालय सङ्ख्या

बिद्यालयको प्रकार	सन्चालित कक्षा अनुसारको सङ्ख्या													तहगत सङ्ख्या						जम्मा इकाई	CLC	अन्य	इकाईगत सङ्ख्या			
	EC-ED	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१-५	६-८	१-८	९-१०	११-१२	९-१२				१-५	६-८	९-१०	११-१२
सबै प्रकारका बिद्यालयमा कक्षागत र तहगत सङ्ख्या	३३	०	०	४	०	२४	०	०	३	०	८	०	१	२४		३	८	१	०	४०	३		२४	३	८	१
सामुदायिक बिद्यालयमा कक्षागत र तहगत सङ्ख्या	३३	०	०	४	०	२४	०	०	३	०	८	०	१	२४		३	८	१	०	४०	३		२४	३	८	१
समुदायिक शुन्य दरबन्दी भएका बिद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सामुदयिक बिशेष बिद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सामुदयिक धार्मिक बिद्यालयको सङ्ख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
घुम्ती बिद्यालयहरुको सङ्ख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
समाहित शिक्षा सहितका बिद्यालयहरुको सङ्ख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
आवासिय सुबिधा सहितका बिद्यालयहरु	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
प्राबिधिकधारसहितकासामुदयिकबि																			१							

द्यालय (कक्षा९-१२)																										
नमूना बिद्यालय कार्यक्रम सहितका बिद्यालयहरु											१															
कक्षा११-१२मा बिज्ञान बिषय सहितका बिद्यालयहरु (सबै प्रकारका)																										
कक्षा११-१२मा बिज्ञान बिषय सहितका सामुदयिक बिद्यालयहरु																										
खुल्ला बिद्यालय सङ्ख्या																										
सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरुको सङ्ख्या	३																									
अनौपचारिक बैकल्पिक र प्रौढ बिद्यालय																										

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमू
गा.पा. उपाध्यक्ष
उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष
कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थीको भर्नाको अवस्था स्रोताःIEMIS 2081

कक्षा	विद्यार्थी संख्या			दलितविद्यार्थीसंख्या			जनजाती विद्यार्थी संख्या			ब्राहमण/क्षेत्री विद्यार्थी संख्या			अपाङ्गता विद्यार्थी संख्या		
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
Ecd	३३३	३०५	६३८	८३	६५	१४८	२०	१६	३६	२५१	२३२	४८३	५	४	९
१	३१८	३५२	६७०	९५	११५	२१०	२०	१८	३८	२१६	२५१	४६७	२	३	५
२	१६९	१९२	३६१	५७	६६	१२३	१३	९	२२	१११	१३७	२४८	३	२	५
३	१७२	१९१	३६३	५९	४९	१०८	११	७	१८	११३	१४२	२५५	१	१	२
४	१८४	१६९	३५३	५४	४७	१०१	१०	१४	२४	१३५	१२५	२६०	३	३	६
५	१६१	१८८	३४९	३३	५३	८६	१५	१२	२७	१११	१३८	१४९	२	१	३
६	१६३	१९७	३६०	३८	५४	९२	७	७	१४	१२६	१४३	२६९	१	२	३
७	१४९	१९०	३३९	२६	३९	६५	६	१०	१६	११२	१४३	२५५	१	१	२
८	१७५	२११	३८६	२५	२६	५१	९	८	१७	१४४	१५२	२९६	१	१	२
९	६९	८६	१५५	२६	३०	५६	८	९	१७	५४	७३	१२७	१	१	२
१०	१०६	११५	२२१	२४	१५	३९	६	९	१५	९०	९३	१८३	१	०	१
११	१३	१०	२३	८	११	१९	२	७	९	७	७	१७	०	०	०
१२	३३	२५	५८	५	३	८	५	१०	१५	२९	२०	२९	०	०	०
जम्मा	२०४५	२२३१	४२७६	५३५	५७३	११०८	१३२	१३६	२६८	१४९९	१६५६	३१५५	२१	१९	४०

सिकाइ उपलब्धि

कक्षा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
नेपाली	५६	५६	५५	५३	५५	५३	५३	६३	५६	५५

....
विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

अंग्रेजी	५४	५५	५३	४९	५२	५०	५०	५०	५४	३५
गणित	५४	५६	५२	५०	५७	५०	४९	४५	६०	३३
विज्ञान	५२	५६	५६	५३	४५	५२	५३	५२	५५	३८
सामाजिक	५३	५४	५६	४८	५४	५३	५२	६०	५५	४०

सिकाइ उपलब्धि

उपलब्धि सुचक प्राथमिक तह (कक्षा १-५)	जम्मा	छात्र	छात्रा
कक्षा १ मा नयाँ भर्ना	६७०	३१८	३५२
बालविकास केन्द्र अनुभव लिइ कक्षा १ मा भर्ना हुने विद्यार्थी संख्या	५७५	२५५	३२०
बाल विकास केन्द्र र विद्यार्थी अनुपात	१:५	१:९	१:१०
कुल भर्ना दर (कक्षा १-५)	१२१.९	१०९	१०२
खुद भर्ना दर (कक्षा १-५)	६३.९३	४७.८३	५२.१७
खुद भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सूचक	०.९९	०.८०	०.९१
विद्यार्थी शिक्षक अनुपात	१:२६	१:१९	१:२१
कक्षा ५ मा टिकाउ दर	९५%	९०%	८५ %
कक्षा ५ मा उत्तिर्ण दर	९०%	९०%	८५ %
कक्षा ५ कक्षा दोहोऱ्याउने दर	१०%	१०%	१५ %

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमठी
गा.पा.उपाध्यक्ष
उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष
कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

कक्षा ५ मा कक्षा छोड्ने दर			
आधारभूत तह (कक्षा ६-८)			
कुल भर्ना (६-८)	२५.३७	११.३८	१३.९८
खुद भर्ना दर (कक्षा ६-८)	२५.३७	११.३८	१३.९८
खुद भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सूचक	०.९५	०.८१	०.९०
विद्यार्थी शिक्षक अनुपात	१:४९	१:२२	१:२७
कक्षा ८ मा टिकाउ दर	९०%	९०%	८६ %
कक्षा ८ मा उत्तिर्ण दर	५३%	५५%	४५ %
कक्षा ८ कक्षा दोहोऱ्याउने दर	४७%	४५%	५५ %
कक्षा ८ मा कक्षा छोड्ने दर	५%	२%	३ %
आधारभूत तह (कक्षा १-८)			
कुल भर्ना दर	१०.६८	५	६
खुद भर्ना दर	१०.६८	५	६
माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०)			
कुल भर्ना (९-१०)	८.७९	४.०९	४.७०
खुद भर्ना दर (कक्षा ९-१०)	८.७९	४.०९	४.७०
खुद भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सूचक	०.७९	०.८०	०.९२
विद्यार्थी शिक्षक अनुपात	१:११	१:५	१:५
कक्षा १० मा टिकाउ दर	८५%	८२%	८१ %
कक्षा १० मा उत्तीर्ण दर	३७%	५६%	४४ %
कक्षा १० कक्षा दोहोऱ्याउने दर	२%	५५%	४५ %
कक्षा १० मा कक्षा छोड्ने दर	४५%	५५%	६० %
माध्यमिक तह (कक्षा ११-१२)			
कुल भर्ना दर	१.४२	०.५३	०.८८
खुद भर्ना दर	१.४२	०.५३	०.८८
खुद भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सूचक	०.९१	०.८१	०.९२
विद्यार्थी शिक्षक अनुपात	१:३०	१:११	१:१९
खुद भर्ना दर (कक्षा ९-१२)			
कुल भर्ना दर	१२.११	५.७०	६.४०
खुद भना	१२.११	५.७०	६.४०

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमठी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष
कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

३.१गाउँपालिकाका ५ बर्ष भन्दा माथिको साक्षर जनसंख्या विवरण

वार्ड नं.	निरक्षर जनसंख्या	सामान्य साक्षर	प्रारम्भिक कक्षा उत्तीर्ण	आधारभूत तह उत्तीर्ण	माध्यकि तह उत्तीर्ण	स्नातक तह उत्तीर्ण	स्नात्तकोत्तर तह उत्तीर्ण	विद्यावारीधि उत्तीर्ण	
१	४५	७६६	२४५	५५०	१४५	१०	५	०	
२	४०	९८८	२५०	६६८	१४५	१०	५	०	
३	२६९	११६५	३४५	७०४	२६८	२१	४	०	
४	२३८	१२४४	४४१	६०९	१८०	११	३	०	
५	४६१	११३४	३७०	९०८	१५५	७	२	०	
६	२४६	१२६७	३४५	८५६	१६६	२४	६	०	
७	५८	१३४५	३४६	११४५	२७८	३५	१०	०	
जम्मा	१३५७	७९०९	१८५२	५४४०	१३७७	११८	३५	०	
साक्षरता%	७.१६	४१.७४	९.७७	२८.७१	७.२६	०.६२	०.१८	०	

१.४.३ गाउँपालिकाका असल अभ्याँसहरु

यस वोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाको स्थापना भए संगै शिक्षा क्षेत्रमा सुधार गर्नका लागि केहि विभिन्न प्रयासहरु भए पनि सुरुका वर्षहरुमा शिक्षा क्षेत्रलाइ प्राथमिकता दिन नसकिएको देखिन्छ । शिक्षामा गुणस्तरको सुनिश्चितता गरी बालबालिकाको सर्वाङ्गिण विकासका लागि पछिल्ला वर्षहरुमा थुप्रै प्रयासहरु भएका छन । विद्यालयको भौतिक, शैक्षिक र आर्थिक पक्ष बलियो बनाउन पालिका तर्फबाट विविध प्रयत्न गरिएको छ । शिक्षकहरुको क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु संचालन गरिएका छन । वालवाविकाहरुको सिकाइमा सहभागिता सुनिश्चित गर्ने विभिन्न क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिएका छन यस वोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रमा गरेका असल प्रयासहरु यसप्रकार छन ।

- एक विद्यालय समायोजन गरिएको छ र अन्य विद्यार्थी कम भएका विद्यालयहरु दरबन्दी मिलान तथा समायोजनका क्रममा रहेका छन ।
- समुदायमा सञ्चालित वालबिकास केन्द्रहरुलाइ नजिकको विद्यालयमा गाभिने प्रक्रियामा रहेका छन ।
- दरबन्दी मिलानको कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- विद्यार्थी संख्या न्युन भएका र दरवन्दी बढी भएका विद्यालयबाट विद्यार्थी धेरै भएको विद्यालयमा शिक्षक समायोजन गरिएको छ ।
- शिक्षकहरुको क्षमता विकासका लागि समय समयमा गोष्ठी, तालिम र बैठकहरु आयोजना गरिएका छन
- कक्षा अवलोकन र बिद्यालय अनुगमन कार्यलाई प्रभाबकारी बनाएको छ ।

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमुठी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

- टुहुरा तथा विपन्न विद्यार्थीहरुलाइ सहुलियतका कार्यक्रमहरु सञ्चालित गरिएका छन। भने अभिभावकहरुलाइ सचेतना गर्ने कार्य गरिएको छ ।
- विद्यालयहरुमा खानेपानी, पुस्तकालय, प्रयोगशाला र शैक्षिक सामग्रीका लागि अनुदान र अनुगमनको व्यवस्था गरिएको छ ।
- बालबालिकाहरुको सर्वाङ्गिण विकासका लागि समय समयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप आयोजना गर्ने गरिएको र बालबालिका प्रतिभा पहिचान र विकास कार्यक्रमालाइ निरन्तरता दिइएको छ ।
- राम्रो कार्य सम्पादन भएका शिक्षकहरुलाइ सम्मान गरिएको छ । उत्कृष्ट विद्यालय कर्मचारी र बालबिकास सहजकर्तालाइ रु ७००० सम्म प्रोत्साहन को व्यवस्था गरिएको छ ।
- विद्यालयमा कक्षा संचालन अनुमति लिइ शिक्षकको अभावमा संचालनमा रहेका विद्यालयमा गाउँपालिका ले स्वयम सेवक शिक्षक व्यवस्थापन कार्यविधि वनाई शिक्षकको अनुदान व्यवस्थापन गरिएको छ ।
- गाँउपालिकाबाट शैक्षिक क्यालेण्डर निमार्ण गरी लागु गर्ने ब्यवस्था गरिएको छ ।

१.४.४ बिगतका योजनाहरुको कार्यान्वयन अवस्था

यस बोगटान फुड्सिल गाँउपालिकाकाले शिक्षा क्षेत्रको सुधारका लागि विविध प्रयास गरेको भएता पनि गाँउ शिक्षा योजना निमार्ण गरी कार्यान्वयन गरेको अवस्था थिएन । बालबालिकाहरुको सिकाइमा गुणस्तर कायम गर्न पाँच वर्षे समता रणनीति तयार गरेको थियो । सो रणनीति हाल कार्यान्वयनको अवस्थामा रहेको छ । सो रणनीतिले विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरुलाइ विद्यालयमा ल्याउने र विद्यालयमा टिकाउने र सिकाउने परिकल्पनाका साथ कार्यान्वयनको भएको थियो । सो कार्यक्रम अन्तर्गत शैक्षिक सत्र २०७७ मा विद्यालय बाहिर रहेका १५ जना बालबालिकाहरुलाइ विद्यालय भर्ना गरिएको थियो भने अन्य २३ जना बालबालिकाका अभिभावक र प्र.अ.संग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो ।

उक्त समता रणनीतिलाइ पनि यस गाँउ शिक्षा योजनाको एक भाग बनाएर अवको १० वर्ष सम्म त्यस कार्यक्रमलाइ निरन्तरता दिएर विद्यालय शिक्षामा समता कायम गर्न सकिने देखिन्छ। विगतमा योजना विहिन भएर शिक्षाको सुधार गर्ने प्रयास गरिएकाले अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न नसकिएको अवस्थामा अवका दिनमा कार्यान्वयन योग्य, वस्तुगत र प्रभावकारी योजना बनाई अगाडि बढ्नु अपरिहार्य छ ।

विद्यालय शिक्षा क्षेत्रका मुख्य चूनौतीहरु

संघीय गणतान्त्रिक राज्य स्थापना भए पछि तीन तहका सरकार बने र सबैको आफ्नो एकल र साझा अधिकार क्षेत्रहरु पनि संविधानमा व्यवस्था गरिए । शिक्षालाइ पनि सवै तहको एकल र साझा अधिकारमा राखियो । यसरी संघीय संरचनामा शिक्षा सबैको पहुँचमा रहनु पर्ने व्यवस्था भए पनि गरिवी तथा भौगालिक कठिनाइका कारण केही वालवालिका अझै शिक्षाको पहुँचबाट बन्चित हुन पुगेका छन । संघीय संरचनामा शिक्षा झन चूनौतीपूर्ण र अन्यौलग्रस्त बनेको सो अबस्थालाई मध्यनजर गरि यस पालीकाको १० बर्षे शिक्षा गुरु योजनाले माथि रहेका चुनौतीहरुलाई विद्यालय क्षत्रे बाहिर रहेका बालबालीकाहरुलाई बिद्यालयमा ल्याउन सहज हुने छ । स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र आधारभूत र माध्यमिक तहको शिक्षा भनिए पनि आधारभूत र माध्यमिक शिक्षालाइ ऐन नियमावलीको अन्यौलताले व्यवस्थित हुन सकेको देखिदैन । विद्यालय शिक्षा क्षेत्रका चूनौतीहरु निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ ।

- विद्यालयहरुमा तहगत र विषयगत शिक्षक दरबन्दीको व्यवस्था नहुनु ।

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी ब्रम्
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

- ➢ विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा आर्थिक अवस्थामा गुणात्मक सुधार गर्न नसकिनु ।
- ➢ शिक्षकहरुको कार्य दक्षता अभिवृद्धि गरी सिकाइ उपलब्धि हासिल नहुनु ।
- ➢ गुणस्तरीय सिकाइका लागि दक्ष वालबिकास सहजकर्ताको व्यवस्था नहुनु ।
- ➢ विद्यालयमा वालमैत्री बातावरण तयार गर्न नसकिनु ।
- ➢ अनिवार्य र नि:शुल्क शिक्षाको सुनिश्चित गर्नु,
- ➢ विद्यालयहरुको नक्साङ्कन, समायोजन र दरबन्दी पुनर्वितरण गर्नु,
- ➢ सबै तहका वालवालिकाहरुमा व्यवहारकुशल सीपको विकास गर्नु,
- ➢ समाज, परिवेश र प्रविधि सुहाउदो पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकको व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नु,
- ➢ विद्यालयहरुमा आवश्यक सबै शैक्षिक र शैक्षणिक सामग्रीहरुको व्यवस्था मिलाउनु,
- ➢ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको सुनिश्चित गर्नु,
- ➢ प्रकोप रहित संरचना तयार गर्नु
- ➢ विद्यालयमा भय रहित बातावरण सिर्जना गरी समावेशीता सुनिश्चित गर्नु,
- ➢ पालिका स्तरमा शिक्षा हेर्ने दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु,
- ➢ अहिले अवस्थामा वालवालिकाहरुको पढाइ प्रति वितृष्णा हटाइ असल सिकारुका रुपमा विकास गर्नु,
- ➢ सार्वजनिक शिक्षामा अभिभावकको सहभागिता बढाउनु ।
- ➢ वालमैत्रिक भौतिक संरचना र फर्निचर आदिको ब्यबस्थापन गर्नु।
- ➢ आकस्मिक विपदबाट बच्न शिक्षक,विद्यार्थीलाई सचेत रहने कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाउनु ।

विद्यालय शिक्षा क्षेत्रका अवसरहरु

अबसरहरु

संघीय संरचना शिक्षा क्षेत्रका लागि चुनौतीपूर्ण वन्नुका साथसाथै अवसरहरुको पनि सम्भावना रहेको छ । शिक्षा सबैको अधिकार क्षेत्रमा पर्ने भएकाले शिक्षामा सबै तहले लगानी गर्ने हो भने शिक्षा क्षेत्रका धेरै अवसरहरु छन । माथि उल्लेखित चूनौतीहरु समाधान गरी विद्यालय शिक्षाको विकासका लागि सहयोगी हुने निम्नलिखित अवसरहरु उपलब्ध हुनेछन ।

- ➢ तीनै तहबाट शिक्षामा बढी लगानी गरी शिक्षा क्षेत्रका सबै समस्या हल गर्न सकिने,
- ➢ शिक्षा क्षेत्रको सुधारका लागि आवश्यक नीति नियम निर्माण गरी बजेटको व्यवस्थापन गर्न सकिने ।
- ➢ नीतिगत रुपमा नि:शुल्क र अनिवार्य शिक्षाको प्रावधान रहेको शिक्षा निति लाई कार्यन्वयन गर्न सकिने
- ➢ हाल देशमा द्धन्दको अवस्था नरहेको,
- ➢ विद्यालयका अधिकाँस संरचना निमार्ण भइ सकेका तथा निर्माण प्रक्रियामा रहेका,
- ➢ जन समुदायले हाल शिक्षाको महत्व बुझी शिक्षामा लगानी गर्न तयार रहेका,
- ➢ शिक्षा हेर्ने विभिन्न निकायहरु खडा गरिएका,
- ➢ शिक्षा सुधारका लागि वैदेशिक सहायता मिलिरहेको ।

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

१.५ योजना निर्माण प्रक्रिया

कुनै पनि कार्य संचालन गर्न व्यवस्थित र कार्यान्वयनयोग्य योजना आवश्यक पर्दछ । योजना हरेक गन्तव्यको सहज गोरेटो हो । राम्रो योजना निर्माणले सहि लक्ष्यको प्राप्ती गर्न सकिन्छ । शिक्षा क्षेत्रको आमुल परिवर्तनका लागि व्यवस्थित तथा संरचनागत कार्यक्रम आवश्यकता पर्दछ । योजना निमार्ण पनि योजनावद्ध हुनु पर्दछ । योजनालाई सर्वस्वीकार्य तथा सबै वर्गको सहभागीता, सुनिश्चित हुने बनाउन देहायबमो प्रक्रियाहरु अबलम्बन गर्न सकिन्छ ।

- शिक्षा योजना निर्माण कार्यका लागि जनप्रतिनिधि, शिक्षा तथा योजना शाखा प्रमुख, शिक्षा सरोकारवाला निकाय लगायतकाहरु संग विस्तृत रुपमा छलफल,अर्न्तक्रिया कार्यक्रम संन्चालन गरि १० बर्षे शिक्षा गरु योजना निर्माण कार्य सम्पन्न गरियको थियो ।
- योजना निमार्णका लागि शिक्षा पाश्वचित्र निमार्ण गरिएको ।
- गाँउ शिक्षा समिति बाट शिक्षा संयोजक खेम बहादुर साउँद को संयोजकत्वमा गाँउ शिक्षा योजना मस्यौदा निमार्ण कार्यदल गठन गरियो । गाँउ पालिका अध्यक्ष,उपाध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सल्लाहाकार रहनु भएको छ ।
- मस्यौदा निमार्ण कार्यदललाइ अभिमुखीकरण गरी सो कार्यदलले मस्यौदा तयार गरि विषयगत समुहमा पठाएको थियो
- उक्त मस्यौदा माथि शिक्षा समितिले छलफल गरी अनुमोदनका लागि कार्यपालिका पेश गरि कार्यपालिकाबाट अनुमोदन र प्रमाणीकरण गरी सके पछि कार्यान्वयनमा रहेको ।

माध्यमिक शिक्षाः

परिचय

नेपालको विभिन्न समय कालखण्ड अनुरुप शिक्षाको तहगत संरचनामा परिवर्तन हुदै अएको पाईन्छ । विभिन्न योजना कार्यक्रमहरुले माध्यमिक तहलाई आ-आफ्नै तरिकाले तहगत संचनालाई छुट्याको पाइन्छ । शिक्षा ऐन २०२८ ले माध्यामिक तह भनेर कक्षा ९ र १० लाई मान्यता दिएको पाईन्छ । कक्षा ९ र १० लाई मान्यता दिएता पनि विभिन्न समयका कार्यक्रम र योजनाको स्वीकृतिका आधारमा अहिले विद्यालय तहको संरचना आधारभुत तह र माध्यमिक तह गरी दुई भागमा विभाजित गरिएको छ । माध्यमिक तह कक्षा ९–१२ को सिकाई उपलब्धिलाई मापन गर्नका लागि राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डको पनि गठन भएको छ । माध्यमिक तहमा आत्मविश्वास, नैतिकवान चरित्रवान ,इमान्दारीता लोकतान्त्रीक आचरण भएका राष्ट्रिय एकता भाव ,बहुसाँस्कृतिक ,मुल्य,मान्यता, विविधता राष्ट्यि आर्दश गर्न सक्ने ,शान्ति मानवअधिकार ,दिगोविकास पर्यावरणीय सन्तुलन द्धन्द व्यवस्थापन र विपत व्यवस्थापन प्रति सचेत र जिम्मेवार सबै प्रकारका पेशाप्रति सम्मान गर्न सक्ने सीपयुक्त ज्ञान प्रविधिले युक्त राष्ट्यि अन्तराष्ट्यि स्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने व्यक्तिगत र राष्ट्रियरुपमा आइपर्ने समस्याहरु सँग जुध्न सक्ने ,अरुको विचार र भावनाको सम्मान एवं कदर गर्न सक्ने , सकारात्मक सोच सृजनशील नागरिक तयार पार्न माध्यमिक शिक्षाको उद्देश्य रहेको छ ।

वर्तमान अवस्था

गाउँ शिक्षा योजना २०७८-२०८८ बोगटान फुडसिल गाउँपालिका, डोटी हाल यस बोगटान फुडसिल गाउपालिकामा ९ सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयहरु सञ्चालनमा रहेका छन । सामुदायिक विद्यालयमा २३८ छात्रा र २२३ छात्र गरी जम्मा ४६१ (IEMIS २०८१) विद्यार्थीहरु

माध्यमिक तहमा अध्ययनरत छन । विषयगतरुपमा शिक्षकहरुको दरवन्दी अभाव भएका कारण गुणस्तरीय माध्यमिक शिक्षाको सुनिश्चित गर्न चुनौतीपूर्ण रहेको छ । यस गाउपालिकाको माध्यमिक शिक्षालाइ तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ।

१.२ मुख्य समस्या तथा चुनौतीको विश्लेषण

संघीय गणतान्त्रिक राज्य स्थापना भए पछि तीन तहका सरकार बने र सबैको आफ्नो एकल र साझा अधिकार क्षेत्रहरु पनि संविधानमा व्यवस्था गरिए । शिक्षालाई पनि सबै तहको एकल र साझा अधिकारमा राखियो । यसरी संघिय संरचनामा शिक्षा सबैको पहुँचमा रहनु पर्ने व्यवस्था भए पनि गरिबी तथा भौगोलिक कठिनाइका कारण केही बालबालिका अझै शिक्षाको पहुँचबाट बन्चित हुन पुगेका छन् ।संघीय संरचनामा शिक्षा झन चुनौतीपूर्ण र अन्योल ग्रस्थ बनेको छ । स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र आधारभूत तह र माध्यमिक तहको शिक्षा भनिए पनि ऐन नियमको अन्यौलताले व्यवस्थित हुन सकेको छैन ।

क) मुख्य समस्याहरु :

- भौगोलिक विकटताका कारण आवत जावतमा समस्या ।
- भौतिक संरचनाको अपर्याप्तता ।
- विद्यार्थी संख्या घट्दै जानु ।
- विषयगत तथा तहगत शिक्षक दरवन्दी नहुनु ।
- शिक्षकको पेसागत विकासका लागि तालिमको अर्याप्तता ।
- विद्यालयको आर्थिक अवस्था कमजोर ।
- सूचाना तथा सञ्चार प्रविधिको अभाव ।
- कक्षा कोठा व्यवस्थापनमा कठिनाइ ।
- सरोकारवालाहरुमा इच्छा शक्तिको अभाव ।
- स्थानीय स्रोत साधनलाई आवश्यकता अनुसार प्रयोग नगर्नु ।
- शिक्षामा दूरदृष्टिको अभाव ।
- नितीगत अष्पष्टता ।
- सरोकारवाला सित समन्वयको अभाव ।
- कमजोर प्रशासनिक अवस्था ।
- फितलो अनुगमन।
- प्रत्येक विद्यालयमा दक्ष बालविकास सहजकर्ताको अभाव ।

ख) शिक्षाका मुख्य चुनौतीहरु :

- विद्यालयहरुमा तहगत र विषयगत शिक्षक दरबन्दीको व्यवस्था गर्नु ।
- विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा आर्थिक अवस्थामा गुणात्मक सुधार गर्नु ।
- शिक्षकहरुको कार्य दक्षता अभिवृद्धि गरी सिकाइ उपलब्धि वढाउनु ।
- गुणस्तरीय सिकाइका लागि दक्ष वालबिकास सहजकर्ताको व्यवस्था गर्नु ।
- विद्यालयमा वालमैत्री बातावरण तयार गर्नु ।

- अनिवार्य र निःशुल्क शिक्षाको सुनिश्चित गर्नु ।
- विद्यालयहरुको नक्साङकन, समायोजन र दरबन्दी पुनर्वितरण गर्नु ।
- सबै तहका वालवालिकाहरुमा व्यवहारकुशल सीपको विकास गर्नु ।
- स्थानीय पाठ्यक्रमा आधारित पाठ्यपुस्तकको व्यवस्था गरी कार्यान्वय्कन गर्नु ।
- विद्यालयहरुमा आवश्यक स्थानीय शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्था मिलाउनु ।
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको सुनिश्चित गर्नु ।
- प्रकोप रहित संरचना तयार गर्नु ।
- विपदको समयमा नियमित पठनपाठन सञ्चालन गर्नु ।
- पालिका स्तरमा शिक्षा हेर्ने दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु,
- विद्यालय शिक्षामा अभिभावकको सहभागिता बढाउनु ।
- वालमैत्रि भौतिक संरचना र फर्निचर ब्यबस्थापन गर्नु।
- दक्ष जनशक्ति विदेश पलायन हुनबाट रोक्नु ।

परिच्छेद २ः दूरदृष्टि, ध्येय, उद्देश्य, रणनीति तथा लक्ष्य

२.१ परिचय

शिक्षाको दश वर्षे शिक्षा योजना निर्माण गर्दै गर्दा विगतका अनुभव र सिकाइहरुलाइ आधार मानेर अवका वर्षहरुमा कस्ता चुनौती कसरी सामना गर्न सकिन्छ भनी वस्तुगत र तथ्यपरक योजना बनाएर अगाडि बढ्नु पर्छ । शिक्षा क्षेत्रमा जति चूनौतीहरु रहेका छन त्येति नै अवसरहरु पनि छन । त्यसैले अवसर र चूनौतीहरुको पहिचान गरी समय र अवधि अनुसार कुन चूनौती लाइ सामना गर्न सकिन्छ र कुन अवसर ग्रहण गर्न सकिन्छ भन्ने विषयमा गहन विश्लेषण गरी अगाडि बढेमा शिक्षा क्षेत्रका लक्ष्यहरु हासिल गर्न सकिन्छ । यस सन्दर्भलाइ दृष्टिगत गरी यस शिक्षा सम्बन्धि दश वर्षे योजनाबाट वोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाले २०८८ सम्म हासिल गर्नु पर्ने उपलब्धिहरुलाइ समेट्ने गरी यस परिच्छेदमा योजनाको दूरदृष्टि, ध्येय, उद्देश्यहरु, रणनीति तथा प्रमुख उपलब्धि सूचकहरु प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.२ सन्र्दभ र औचित्य

२.३ दूरदृष्टि ९Vision)

- समृद्ध वोगटान शिक्षित समुन्नत र स्वस्थ गा.पा. सामाजिक रुपान्तरणको माध्यमबाट सु-संस्कृत सभ्य समाज निमार्ण गर्न योगदान गर्ने ।

२.४ लक्ष्य (Mission)

- आभारभूत र माध्यमिक शिक्षालाइ प्रर्तिसप्रधि, प्रविधिमैत्री, उत्पादनमुखी र गुणस्तरीय बनाई दक्ष मानव संशोधन विकास गर्ने ।

२.५ उद्धेश्य (Objectives)

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

- वालबिकास केन्द्रहरुलाइ पूर्वाधारसहित बालमैत्री बनाइ प्रभावकारी गुणस्तरीय सिकाइ सुनिश्चित गर्ने ।
- २विद्यालय बाहिर रहेका सबै वालवालिकाहरुलाइ विद्यालयमा ल्याइ विद्यालयमा टिकाउने र सिकाउने ।
- सबै तहका शिक्षकहरुलाइ तालिम प्रदान गरी प्रविधिमैत्री र दक्ष बनाउने ।
- विद्यालयमा अभिभावकहरुको सहभागिता र लगानी बढाउने ।
- वालवालिकाहरुको सर्वाङ्गिण विकासकालागि शैक्षिक तथा अतिरिक्त क्रियाकलापमा बढोत्तरी दिने । ६ प्रारम्भिक कक्षाका वालवालिकाहरुको पठन सीपका साथसाथै व्यावहारिक सीपको विकास गर्ने ।
- ७ सबै तहका वालवालिकाहरुको भाषाका चारै सीप विकासमा जोड दिने ।
- ८ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाम वालवालिकाहरुको पहुँच बढाउने ।
- ९ शिक्षा संग सरोकारवाला सबैलाइ शिक्षा प्रति उत्तरदायी बनाइनेछ ।
- १० विषयगत शिक्षकको व्यवस्था गर्ने र कार्य सम्पादनका आधारमा शिक्षक वृत्ति विकासका अवसर प्रदान गर्ने ।
- ११ विद्यालयहरुलाइ प्रविधिमैत्री र अपाङ्गमैत्री बनाउदै लैजाने ।
- १२ स्थानीय पाठ्यक्रम बनाइ लागु गर्ने ।
- १३ अनिवार्य र निशुल्क शिक्षाको सुनिश्चित गर्ने । सबैलाइ जीवनपर्यन्त सिकाइका अवसर प्रदान गर्ने । १४ विद्यालयहरुका भौतिक, आर्थिक र शैक्षिक पक्षमा सुधार ल्याइनेछ ।

२.६ रणनीतिहरु **(Strategies)**

माथि उल्लेखित उद्देश्यहरु हासिल गर्नका लागि देहायबमोजिम रणनीतिहरु अवलम्बन गरिनेछन ।

१. बालबिकासमा आवश्यक पर्ने सबै किसिमका शैक्षिक तथा शैक्षणिक सामग्रीहरु वालविकास केन्द्रहरुलाइ उपलब्ध गराइनेछ र वालबिकास सहजकर्ताहरुलाइ शिक्षण कौशल सम्बन्धि तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । वालबिकास केन्द्रहरुको कार्य सम्पादनका आधारमा ग्रेडिङ गरी उत्कृष्ट वालबिकास केन्द्रहरुलाइ प्रोत्साहन गरिनेछ ।

२.विद्यालय बाहिर रहेका सबै वालवालिकाहरुको पहिचान गरी अभिभावक सचेतना र वालवालिकाहरुर्लाा पोशाक, शैक्षिक सामग्रीहरु उपलब्ध गराइ प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३.शिक्षकहरुमा विषयगत शिक्षक समुह निमार्ण गरी अनुभव आदान प्रदान तथा शिक्षकको आवश्यकता पहिचान गरी तालिम, अभिमुखीकरण, गोष्ठि र बैठकहरु आयोजना गरिनेछ । सबै विद्यालयहरुमा विषयगत शिक्षकको व्यवस्था गरिनेछ । राम्रो उपलब्धि हासिल गर्ने शिक्षकहरुलाइ सम्मान गरिनेछ ।

४विद्यालयहरुको सुधारका लागि अभिभावक सहयोग जुटाइनेछ । विद्यालयलाइ योगदान दिने अभिभावकलाइ सम्मान गरिनेछ ।

शिक्षा शाखा प्रमुख | हेम बहादुर बोगटी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत | विस्ना देवी बुढा, गा.पा. उपाध्यक्ष | कमल बहादुर गड्सिला, अध्यक्ष

५बालबालिकाहरुको सर्वाङ्गिण विकासका लागि शैक्षिक तथा अतिरित्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ र बालबालिका प्रतिभा पहिचान कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

६माध्यमिक विद्यालयहरुलाइ प्राविधिक धार तर्फ लैजाने र बालबालिकाहरुलाइ प्राविधिक विषय पढ्न प्रोत्साहन गर्ने ।

७कम्प्युटर, फोटो कपी मेसिन, नेट नभएका विद्यालयहरुलाइ यी सबै उपलब्ध गराइनेछ र विद्यालयका कार्यहरुलाइ प्रविधिमुखी बनाउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।

८ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रहरुलाइ सक्रिय बनाइ अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा र साक्षरता कार्यक्रमहरु निरन्तर रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

९विद्यालयहरुमा भौतिक तर्फका समस्याहरु पहिचान गरी आवश्यकताका आधारमा भौतिक सुधार गरिनेछ । सबै विद्यालयहरुमा उचित घेरवारको व्यवस्था मिलाइनेछ । सबै विद्यालयमा सुद्ध खानेपानी र पूर्ण सरसफाइको अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

१०स्थानीय पाठयक्रम र पाठ्यपुस्तक निमार्ण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२.६ अपेक्षित मुख्य उपलब्धि

योजनाको अन्त्यमा (२०९१) सम्ममा निम्नानुसार उपलब्धि प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

१वालबिकास केन्द्रहरुलाइ पूर्वाधारसहित बालमैत्री बनाइ प्रभावकारी सिकाइ सुनिश्चित हुनेछ ।

२विद्यालय बाहिर रहेका सबै वालवालिकाहरुलाइ विद्यालयमा हुनेछन ।

३सबै तहका शिक्षकहरुलाइ तालिम प्रदान गरी प्रविधिमैत्री र दक्ष हुनेछन ।

४विद्यालयमा अभिभावकहरुको सहभागिता र लगानी बढेको हुनेछ ।

५वालवालिकाहरुको सर्वाङिगण विकास भएको हुनेछ ।

६प्रारम्भिक कक्षाका वालवालिकाहरुको पठन सीपका साथसाथै व्यावहारिक सीपको विकास भएको हुनेछ ।

७सबै तहका वालवालिकाहरुको भाषाका चारै सीप विकास भएको हुनेछ ।

८प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षामा वालवालिकाहरुको पहुँच बढेको हुनेछ ।

९ विषयगत शिक्षकको व्यवस्था गर्ने र कार्य सम्पादनका आधारमा शिक्षक वृत्ति विकासका अवसर प्रदान गरिएको हुनेछ

१० विद्यालयहरुलाइ प्रविधिमैत्री र अपाङ्गमैत्री हुनेछन ।

११ अनिवार्य र निशुल्क शिक्षाको सुनिश्चित भएको हुनेछ । सबैलाइ जीवनपर्यन्त सिकाइका अवसर हरु उपलब्ध भएको हुनेछ ।

१२ विद्यालयहरुका भौतिक, आर्थिक र शैक्षिक पक्षमा सुधार भएको हुनेछ ।

१३ गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चित भएको हुनेछ ।

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

२.७ मुख्य कार्य सम्पादन सूचक तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

यस योजनाका मुख्य कार्य सम्पादन सूचक तथा परिमाणात्मक लक्ष्य निम्नबमोजिम निर्धारण गरिएको छ

कसं.	सूचकहरु	आधारवर्ष (२०८१) को अवस्था	लक्ष्य			
			२०८१	२०८३	२०८५	२०८७

प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा

१	कुल भर्नादर	८०	८३	९०	९८
२	चार वर्षका वालवालिकाको भर्ना अनुपात	८०	८५	९५	१००
३	न्यूनतम योग्यता पुगेका शिक्षक प्रतिशत	९९	९९	१००	१००
४	आधारभूत तालिम प्राप्त शिक्षक प्रतिशत	८०	९५	९८	१००
५	कक्षा १का नवप्रव्शि मध्ये प्रारम्भिक वालविकास तथा शिक्षाको अनुभव प्राप्त वालवालिकाको प्रतिशत	८३.९	८५.५	९५	१००

आधारभूत शिक्षा

२.१	कक्षा १मा कुल प्रवेशदर	१२४	१२८	१००
२.२	कक्षा १मा खुद प्रवेशदर	९९६.३	९८.५	१००
२.३	कक्षा १-५मा कुल भर्नादर	१२१.९	१०९	१०२
२.४	कक्षा १-५मा खुद भर्नादर	९८.३	९९	१००
२.५	कक्षा १-८मा कुल भर्नादर	१११.२	१०५	१०२
२.६	कक्षा १-८मा खुद भर्नादर	९२.४	९५	१००
२.७	कक्षा १मा खुद भर्नादरमा लैङ्गिक समता सूचाङ्क	१.०२	१.००	१.००
२.८	कक्षा ८मा टिकाउदर	८५.२	९०	९८
२.९	आधारभूत शिक्षाको तह पुरा गर्नेदर	८४.४	८६	९५

माध्यमिक शिक्षा

३.१	कूल भर्नादर कक्षा ९-१०	१०४.५	१०२	१००
३.२	खुद भर्नादर कक्षा ९-१०	९२.४	९५	९८
३.३	खुद भर्नादर कक्षा ९-१२	८०	९०	९५
३.४	कुल भर्नादर कक्षा ९-१२	५३.३	६०.४	८०
३.५	कुल भर्नादर कक्षा ११-१२	५०	५५	६५
३.६	खुद भर्नादर कक्षा ११-१२	०.९५	१.००	१.००
३.७	कक्षा १०सम्मको टिकाउदर	५९.३	७३	८२
३.८	कक्षा १२सम्मको को टिकाउदर	४०	४६	६०
३.९	कक्षा १-१२मा खुद भर्नादरका आधारमा लैङ्गिक समता सूचाङ्क	०.९५	१.००	१.००

४ औपचारिक शिक्षा तथा निरन्तर सिकाई

४.१	५ वर्ष माथीको साक्षरता दर	९१.२७	९५	१००
४.२	१५-२४वर्षको साक्षरता दर	९४	९८	१००
४.३	१५ वर्ष माथीको साक्षरता दर	९०	९५	१००
५	महिला शिक्षक प्रतिशत	४०	४५	६०

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बमठी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

५.१	आधारभूत तह १-५	२७.१८	४०	६०
५.२	आधारभूत तह ६-८	५	१०	२०
५.३	माध्यमिक तह	३	५	१५

परिच्छेद ३. शिक्षाका मुख्य उपक्षेत्रहरु

३.१ प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा
३.२ आधारभुत शिक्षा
३.३ माध्यमिक शिक्षा
३.४ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक शिक्षा
३.५ अनौपचारीक शिक्षा र आजीवन सिकाई

३.१ प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा

३.१.१ परिचय

प्रारम्भिक वालविकास शिक्षाले वालवालिकाको सर्वाङ्गिण विकासमा सहयोग पुऱ्याउदछ । नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३९ (३) मा प्रत्येक वालवालिकालाई प्रारम्भिक बालविकास तथा बाल सहभागिताको हक हुनेछ भनी उल्लेख गरिएको र शिक्षा ऐन २०२८ को आठौं संशोधनले वालविकास शिक्षालाई विद्यालय शिक्षाकै अंगको रूपमा मान्यता दिनुले यसको आवश्यकता र महत्व थप पुष्टि भएको छ । वालवालिकाको शारीरिक, मानसिक, संवेगात्मक, सामाजिक एवं नैतिक सृजनात्मक पक्षको विकासमा सघाउँदै उनीहरूलाई आधारभूत शिक्षाको लागि तयार गर्ने उद्देश्यले सञ्चालित यो कार्यक्रम विद्यालय शिक्षाको पहिलो खुटकिलो भएकोले पनि यसलाई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाउनु आवश्यक भएको छ । यसै कुरालाई मध्यनजर गरेर बोगटान फुडसिल गाउँपालिकाले निर्माण गरेको यस शिक्षा योजनामा प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षालाई व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाउने कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छ । राष्ट्रिय पाठयक्रम प्रारुप २०६३ ले वालशिक्षालाई विदयालय पाठयक्रमको अंगमा समेटेको छ । त्यस्तै स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ 'ज' मा बालविकास केन्द्र देखि विदयालय तह सम्म स्थानीय तहले रेखदेख , सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न अधिकार दिए बमोजिम साविकको विभिन्न जिल्लाका विभिन्न गा.वि.स. र हालको ७५३ वटै स्थानीय तहहरुमा वालविकास केन्द्रको स्थापना गर्ने क्रममा यस बोगटान फुडसिल गाउँ पालिकामा जम्मा ३३ वटा वालविकास केन्द्र मध्ये ६ वटा समुदायमा आधारित र २७ वटा विद्यालयमा आधारित रहि सञ्चालित छन । बोगटान फडसिल गाउँपालिका आफैमा भौगोलिक विकटता भएको कारण विद्यालय जान उमेर पुगेका वालवालिकाहरुलाई बालशिक्षामा समावेश गर्न चुनौतिको विषय बनेको छ । तथापी नेपाल सरकारवाट आंशिक रुपमा सुविधा पाउने गरी केहि विद्यालयहरुमा वालविकास केन्द्र स्थापना भएका छन ।

३.१.२ वर्तमान अवस्था

वर्तमान अवस्था बोगटान फुडसिल गाउँपालिका शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाको तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकामा जम्मा ३३ वटा बालविकास केन्द्रहरु स्थापना भएका छन जम्मा ३३ जना शिक्षकहरु मध्ये ३३ महिला नियुक्ति भई शिक्षण कार्य सञ्चालन गरिएका छन त्यस्तै ४२१ छात्र र ३५९ छात्राहरु गरी जम्मा ६३८ बालबालिकाहरुले अध्ययन गरिरहेका

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बुढा
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

छन । वडागत तथ्याङकलाई हेर्ने हो भने कुनै पनि वडाहरु वलविकास विहिन छैन । केही विदयालयमा बालविकास केन्द्र नभएका कारण कतिपय छात्र छात्राहरु वालविकास केन्द्रमा जान बाट बञ्चित भएको कारण सहजै देखिने भर्नादर ७०.०४ प्रतिशत देखिन्छ । यस गाउँपालिकाको वडागत रुपमा बालबिकासको संख्गा र भर्ना भयका बालवालिकाको संख्याको अवस्था देहायबमोजिम रहेको छ । स्रोत : EMIS २०८१

वडा नं:	वडाको नाम	बालविकासको सङ्ख्या	भर्ना भयका बालवालिकाको संख्या
१	सिमचौर	७	१३०
२	केदार अखडा	३	५०
३	कानाचौर	२	२४
४	सात्फरी	७	१५५
५	धिर्गामाण्डौ	४	६६
६	गगुडा	६	१४८
७	चवँराचौतारा	४	६५
	जम्मा	३३	६३८

प्रमुख समस्या र चुनौतीहरु :

कतिपय छात्र छात्राहरु वालविकास केन्द्रमा जान बाट बञ्चित भएको कारण सहजै देखिने भर्नादर ९० प्रतिशत देखिन्छ । यस गाउँपालिकाको बालबिकासको अवस्था देहायबमोजिम रहेको छ ।बोगटान फुडसिल गाउँपालिका आफैमा एक बहुधार्मिक , बहुसांस्कृतिक र प्राकृतिक रुपले आफ्नै परिचय बोकेको गाउँपालिका हो । तथापी भौगोलिक विकटता, आर्थिक विपन्नता का कारण शैक्षिक विकासमा असर परेको छ । भौगोलिक विकटता र आर्थिक विपन्नताले यहाँ विकासको प्रमुख बाधक तत्व बनेको छ जसले शैक्षिक क्षेत्रमा पनि प्रत्यक्ष प्रभाव पारेको छ । विशेष गरी यस गाउँपालिकाको वडाहरुमा मातृभाषा (डोटेली) बोल्ने गरिन्छ । जसले केन्द्र स्तरमा निर्माण भएको पाठयक्रम अनुसार शिक्षण गर्न कठिन भइरहेको छ ।

३.१.३ उदेश्य :

१.प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षामा सहभागितामुलक पहुँच र सहभागिता सुनिस्चित गर्नु

२. प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षामा गुणस्तर सुनिस्चित गर्नु

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

३.१.४ उपलब्धि, नतिजा, प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	एकाइ	भौतिक लक्ष्य(५ वर्ष)						भौतीक लक्ष्य(१०)वर्ष	कैफियत
			८१	८२	८३	८४	८५	जम्मा		
१	समुदायमा सञ्चालित बालविकास केन्द्रहरु लाइ विद्यालयमा समायोजन गर्ने	वटा	०	१	१	१	३	६		
२	वालबिकास नभएका टोल र विद्यालयहरुमा गाउँपालिकाबाट बालबिकास केन्द्रहरु स्थापना गर्ने	बालबिकास केन्द्रहरु	०	२	३	३	२	१०		
३	वालविकास केन्द्रमा न्यूनतम मापदण्डहरु विकास गर्ने	बालबिकास केन्द्रहरु	५	१०	११	५	२	३३		
४	वालबिकास केन्द्रहरुमा मनोरञ्जनात्मक र स्वस्थ वातावरण सिर्जना गर्ने	बालबिकास केन्द्रहरु	४	६	१२	६	५	३३		
५	सघन भर्ना अभियान सञ्चालन गर्ने	वडाहरुमा	०	१	२	३	१	७		
६	वालबिकास सहजकर्ताहरुकालागि तालिम र पुर्नताजकी तालीम सञ्चालन गन	सहजकर्ता	७	६	७	५	८	३३		
७	अभिभावक शिक्षा दिने	टोलमा	०	१	१	१	४	७		
८	वालविकास केन्द्रमा सुशासन र उत्तरदायित्व अभिवृद्धि गर्ने	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर		
९	बालबालिकाहरुको अभिलेखीकरण व्यवस्थित गर्ने	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर		
१०	वालबिकास केन्द्रहरुको नियमित गर्ने र अनुगमनका आधारमा सम्मान गर्ने	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर		
११	वालबिकास केन्द्रहरुमा सरोकारवालाहरुको	५	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बुढा
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

	सहभागिता र चासो बढाउने									
१२	न्युनतम मापदण्ड अनुसार विद्यालयमा आधारित प्रारम्भिक वाल विकास तथा शिक्षा कार्यक्रमका लागी सुरक्षित तथा अपाङ्ग मैत्री शौचालय सहितको दुई कक्षा कोठाको व्यवस्था	स्थानीय तह(सवै वडाका विद्यालय समावेश हुने गरी)	२	३	५	१०	१३			
१३	मापदण्डले तोके अनुसार पूर्वाधार,सिकाई क्षेत्र केन्द्रको भित्री तथा बाहिरी सिकाई तथा खेल सामग्री व्यवस्थापन	स्थानीय तहको वडामा	३	३	४	५	५			
१४	शिक्षकको योग्ता र क्षमता विकास गर्दै बृति विकासका अवसर मिलाउन	शिक्षक प्रतिशतमा	३०	३५	५०	६०	८०			

३.२ आधारभूत शिक्षा :

३.२.१ परिचय :

मानव जीवन यापनका लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान सिप आर्जन गरी घर परिवार तथा समुदायमा आफ्ना विचार अभिव्यक्त गर्न र समाजमा घुलमिल तथा आफुलाइ सामाजिक परिवेशमा समायोजन गरी सामाजिकीकरणमा सहज बनाउने कक्षा १ देखि कक्षा ८ सम्मको आठ वर्षको अवधिलाई आधारभूत शिक्षा भनिन्छ । यसले बालबालिकाको मस्तिष्क विकासको साथै सर्वाङगीण विकासका दृष्टिले र माथिल्लो तहको शिक्षाको सक्रिय सदस्यको रुपमा चाहिने ज्ञान सिप प्रदान गदर्छ । सबैका लागी शिक्षा (२०००-२०१५), सहश्राब्दी विकास लक्ष्य, दिगो विकासका लक्ष्यहरु, इनचोन घोषणा २०१५-२०३०, संयुक्त राष्ट्रसंघ, मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणा–पत्रको धारा २६, शिक्षा सम्बन्धि ऐन २०७५ मा आधारभूत तहको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क हुनेछ भनी उल्लेख गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ को -ज)मा आधारभुत तथा माध्यमिक तहको २३ वटा अधिकार स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।यस तहको अवधिलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा समेत अनिवार्य र निःशुल्क गरिएको छ । नेपालको संविधानले आधारभूत तहको शिक्षा अनिवार्य र निशुल्क गरी मातृ भाषामा दिने व्यवस्था गरेको छ । सिकाइ उपलब्धीदर बढाउने, विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिका न्यून पार्ने, कक्षा छाडने दर घटाउने, र कक्षा दो हाऱ्याउने दरमा कमी ल्याउने लक्ष्य लिएको छ । बोगटान फुडसिल गाउँपालिकाले पनि आधारभूत शिक्षाको राष्ट्रिय लक्ष्यलाई कमी हुन नदिई गाउँपालिका भित्रको भर्ना दर र सिकाई उपलब्धी दरमा वृद्धि गरी कक्षा दोहोऱ्याउने र कक्षा

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

छाडने दरमा कमी ल्याउने लक्ष्य लिएको छ । आधारभूत शिक्षालाइ मौलिक अधिकारको रुपमा नेपालको संविधानमा स्थापित गरिएको छ । शिक्षामा सबैको पँहुचका लागि राजनैतिक प्रतिवद्धताको कमी रहेको र गरिएका प्रतिवद्धताहरु पनि कार्यान्वयनमा आएको देखिदैन । शिक्षाले ज्ञान र सीपको प्रयोगात्मक परिवर्तन ल्याउने पिछडिएको विपन्न र अभावग्रस्त पक्षको पक्षपोषण गर्ने, अबोध बालबालिका एवं आवाजविहीनका पक्षमा रही शैक्षिक योजना बनाउने र ती समूहको समेत पहुँच बढाउन आवश्यक देखिन्छ । समाजका लागि आवश्यक नेतृत्वदायी क्षमताको विकास, निरन्तर ता रुपले सिक्ने र सिकाउने प्रवृत्ति, सामाजिक र मानवीय मूल्य र मान्यता, आत्मविश्वास जगाउने जस्ता आधारभूत समग्र पक्षको विकास गराउन आवश्यक छ । एकातर्फ निर्दिष्ट सिकाइलाई मात्र स्तरीयता मान्ने र अर्कोतर्फ कागजी व्यवहारिक परिवर्तन, श्रमसँगको आस्था, जीवनोपयोगी खोज अनुसन्धान, संस्कार र संस्कृतिप्रति लगाव, नैतिक आचरण र जिम्मेवारी, मौलिक रुपमा विज्ञानको उपयोग गर्न सक्ने स्तरीय शिक्षा बोगटान फुडसिल गाउँपालिकाको लागि आवश्यकता छ ।

३.२.२ वर्तमान अवस्था :

आधारभूत शिक्षालाइ गुणस्तरीय बनाउन यस बोगटान फुडसिल गाउँपालिकाले थुप्रै किसिमका प्रयत्न गरेको छ । स्थानीय तहहरुको शिक्षाको मुख्य कार्य क्षेत्र आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा र आधारभूत तहको अन्त्यमा लिइने कक्षा ८ को परीषा व्यवस्थापन रहेकाले आधारभूत तहको शिक्षामा लगानी वढाइ गुणस्तर सुनिश्चित गुर्न स्थानीय तहरुको मुख्य कर्तव्य हो । यस बोगटान फुडसिल गाउँपालिकामा आधारभूत तहमा अध्ययन छात्रा २२७२ र छात्र २१७८ गरी जम्मा ४४५० रहको छन । आधारभूत तहको अन्य सूचकहरुलाइ निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ ।

आधारभूत तहका सूचकहरु

१.आधारभूत शिक्षा		आधार वर्ष : २०८१				
		८१	८२	८३	८४	८५
	कक्षा १ मा कुल प्रवेशदर	१२४	१२८	१००	१००	१००
	कक्षा १ मा खूद प्रवेशदर	९९६.३	९८.५	१००	१००	१००
	कक्षा १-५ मा कूल भर्नादर	१२१.९	१०९	१०२	१००	१००
४	कक्षा १-५ मा खूद भर्नादर	९८.३	९९	१००	१००	१००
५	कक्षा १-८ मा कूल भर्नादर	१११.२	१०५	१०२	१००	१००
६	कक्षा १-८ मा खूद भर्नादर	९२.४	९५	१००	१००	१००
७	कक्षा १-८ मा खूद भर्नादरमा लैङ्गिक समता सूचकाङक	१.०२	१.००	१.००	१.००	१.००

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

८	कक्षा ८ मा टिकाउदर	८५.२	९०	९८	१००	१००
९	आधारभूत शिक्षाको तह पुरा गर्ने दर	८४.४	८६	९५	१००	१००
१०	५-१२ वर्ष उमेरका विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाको प्रतिशत	७	६	५	४	०

३.३ माध्यामिक शिक्षा :

३.३.१ बर्तमान अवस्था :

नेपालको विभिन्न समय कालखण्ड अनुरुप शिक्षाको तहगत संरचनामा परिवर्तन हुदै अएको पाईन्छ । विभिन्न योजना कार्यक्रमहरुले माध्यमिक तहलाई आ-आफ्नै तरिकाले तहगत संचनालाई छुट्याको पाइन्छ । शिक्षा ऐन २०२८ ले माध्यामिक तह भनेर कक्षा ९र १० लाई मान्यता दिएको पाईन्छ । कक्षा ९ र १० लाई मान्यता दिएता पनि विभिन्न समयका कार्यक्रम र योजनाको स्वीकृतिका आधारमा अहिले विद्यालय तहको संरचना आधारभुत तह र माध्यमिक तह गरी दुई भागमा विभाजित गरिएको छ । माध्यमिक तह कक्षा ९–१२ को सिकाई उपलब्धिलाई मापन गर्नका लागि राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डको पनि गठन भएको छ । माध्यमिक तहमा आत्मविश्वास, नैतिकवान चरित्रवान ,इमान्दारीता लोकतान्त्रीक आचरण भएका राष्ट्रिय एकता भाव ,बहुसाँस्कृतिक ,मुल्य,मान्यता, विविधता राष्ट्रिय आर्दश गर्न सक्ने ,शान्ति मानवअधिकार ,दिगोविकास पर्यावरणीय सन्तुलन द्वन्द व्यवस्थापन र विपत व्यवस्थापन प्रति सचेत र जिम्मेवार सबै प्रकारका पेशाप्रति सम्मान गर्न सक्ने सीपयुक्त ज्ञान प्रविधिले युक्त राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने व्यक्तिगत र राष्ट्रियरुपमा आइपर्ने समस्याहरु सँग जुध्न सक्ने ,अरुको विचार र भावनाको सम्मान एवं कदर गर्न सक्ने , सकारात्मक सोच सृजनशील नागरिक तयार पार्न माध्यमिक शिक्षाको उद्देश्य रहेको छ । गाउँ शिक्षा योजना २०७८-२०८८ बोगटान फुडसिल गाउँपालिका, डोटी हाल यस बोगटान फुडसिल गाउपालिकामा ९ सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयहरु सञ्चालनमा रहेका छन । सामुदायिक विद्यालयमा ३९९ छात्रा र ३५१ छात्र गरी जम्मा ७५० विद्यार्थीहरु माध्यमिक तहमा अध्ययनरत छन । विषयगतरुपमा शिक्षकहरुको दरवन्दी अभाव भएका कारण गुणस्तरीय माध्यमिक शिक्षाको सुनिश्चित गर्न चुनौतीपूर्ण रहेको छ । यस गाउपालिकाको माध्यमिक शिक्षालाइ तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ ।

३.३.२ उदेश्य

माध्यामिक शिक्षासँग सम्वन्धित स्थानिय तहका उदेश्यहरु :

१.माध्यामीक शिक्षालाई निःशुल्क बनाई समतामुलक पहुँच तथा सहभागिता सुनश्चित गर्नु

२.माध्यामिक शिक्षाको सान्दर्भिकता र गुणस्तरमा सुधार गर्नु

३.माध्यामिक तहको भौतिक तथा शैक्षिक वातावरण वालमैत्रि,सिकाईमैत्री,समावेसी र सुरक्षित बनाउनु

३.३.३ रणनितिहरु

उल्लेखित उदेश्यहरु हासिल गर्नकालागी यस स्थानिय तहले अपनाउने रणनितीहरु

१.माध्यामिक तहमा सबै बालवालिकाको पंहुच सुनिश्चित गर्न आवस्यकता अनुसार विद्यालयको पुनर्वितरण ,समायोजन तथा स्थापना गर्ने

२.विद्यार्थिहरुलाइ विधालयमा पंहुच अभिबृद्धि गर्न विभिन्न प्रोत्साहन मुलक कार्यक्रमहरु सन्चालन गर्ने

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमृ
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

३.विद्यालय वाहिर रहेका बालवालिकाकालागी बैकल्पिक माध्यमका शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
४.माध्यामिक तहमा दक्ष विषय शिक्षमको ब्यवस्था गर्ने
५.शिक्षमका लागी प्रत्तसाहन मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी शिक्षण सिकाई पद्धतिमा सुधार गर्ने
६.प्रत्यक विद्यालयमा सुचना तथा सञ्चार प्रबिधिको बिस्तार गर्ने
७.विद्यालयलाई प्रकोप ,संकट तथा माहामारी र जलवायु परिवर्तन लगायतका परिस्थिती प्रती उत्थानसिल बनाउने
९.कक्षा ९.१२ मा प्राविधिक विषय अध्ययनका लागी विद्यार्थिलाई आकर्षित गर्न आवस्यक पुर्वाधार तथा छात्रबृत्तीको ब्यवस्था गर्ने
१०.आवधिक रुपमा सिकाईको मुल्याङकन गरी विधार्थीको सिकाईमा जवाफदेहि हुने प्रणाली विकास गर्ने

३.३.४ प्रमुख उपलब्धी तथा नतिजा

उपलब्धी

१.निशुल्क माध्यामिक शिक्षामा सबैको पहुंच सुनिश्चित भयको हुनेछ
२.माध्यामिक शिक्षाको सान्दर्भिकता र गुणस्तरमा सुधार भयको हुनेछ
३.माध्यामिक तहमा धिद्यालयमा विद्यार्थि छोड्नेदर बिस्तारै सुधार भयको हुनेछ
४.न्युनतम शिक्षक दरवन्दि भयको हुनेछ

नतिजा र परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.स.	सुचक	आधार वर्ष : २०८१	८१	८२	८३	८४	८५
१	माध्यामिक तह (९-१०)मा भर्ना भएका विद्यार्थि संख्या	४५७	४५७	४६०	४८०	५००	५५०
२	माध्यामिक तह (११-१२)मा भर्ना भएका विद्यार्थि संख्या	६१	६१	७०	८०	१००	१५०
३	मपदण्ड अनुसार शिक्षक ब्यवस्थापन	८०	८२	८४	९०	९२	९८
४	विद्यालयको न्युनतम भौतिक पुर्वाधार बिकास	५०	६०	७०	८०	८५	९०
५	माध्यामिक तह (९-१०)मा प्रविधिक धार कृषी तर्फ अध्ययनरथ विद्यार्थि संख्या	५९	७०	७५	८०	९५	१००
६	माध्यामिक तहमा प्रविधीमैत्री बिद्यालय संख्या	०	०	१०	२०	२५	४०

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी ब्रमती
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

प्रमुख क्रियाकलाप र परिमाणत्मक लक्ष्य

क्र. स.	प्रमुख क्रियाकलाप	इकाई	८१	८२	८३	८४	८५	जम्मा	भौतिक लक्ष्य वर्ष १०	कैफियत
१	विद्यालय नक्शाङ्कन, पुनर्वितरण तथा समायोजन	०	५	१०	१०	१०	५	४०		
२	मपदण्ड अनुसार शिक्षक व्यवस्थापन प्रतिशतमा	८०	८५	९०	९२	९४	९६	१००		
३	विद्यालयको न्युनतम भौतिक पुर्वाधार बिकास	५०	५५	६०	६५	७०	७५	८०		

३.४ प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिम

३.४.१ बर्तमान अवस्था

१. प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिमको क्षेत्रमा शिक्षक आपुर्ती तथा व्यवस्थापन गर्न नसकेको ।

२. प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिमको उपलब्धता तथा यसमा विभिन्न समुह र समुदायका विद्यार्थि तथा युवाहरुको सहभागिताको अवस्था न्युन रहेको ।

३. प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिमको क्षेत्रमा उत्पादन हुने जनशक्तिकालागी स्थानिय स्तरमा उपलब्ध अवसर नभयको ।

४.एउटा मात्र (९-१२)मा प्राविधिक कृषी धारको विदालय सन्चालनमा रहेको ।

<u>प्रमुख समस्या र चुनौतिहरु</u>

- विकटताका कारणले विद्यार्थिहरुको संख्या बढाउन ।
- शैक्षिक गुणस्तरका लागि उपयुक्त भवन निर्माण गर्न ।
- व्यावहारीक तथा गुणस्तर शिक्षा लागु गर्न ।
- नयाँ पाठ्याकम अनुसार शिक्षकहरु लाई तालिमको व्यवस्थापन गर्न ।
- बालमैत्री कक्षा कोठा निर्माण गर्न ।
- तालिमयुक्त शिक्षक नियुक्ती तथा पुर्नताजकीय तालीम को व्यवस्था गर्न ।
- विद्यालय पढाई छोड्ने दर घटाउन ।
- गुणस्तरयुक्त भवन निर्माण गर्न
- शैक्षिक सामाग्रीको व्यावस्थापन गर्न
- विषयगत शिक्षक नियुक्ती गर्न
- भौगोलिक दुरी (घर देखि विद्यालय) टाढा भएकाले सवारी साधनको व्यावस्था गर्न
- बालबालिकाको रुची अनुरुप पठन पाठन गर्न

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

- बालबालीकाको अवस्था पहिचान गर्न
- अभिभावकलाई सचेतना जागृत गर्न
- विद्यालयमा उपयुक्त दरबन्दी कायम गर्न
- सेवा क्षेत्र भित्रका अभिभावक लाई विद्यालय प्रति अपनत्व जागृत गर्न
- प्रविधि मैत्रि स्रोत साधनको उपयुक्त व्यवस्था गर्न
- बसाईसराइ दर कम गर्न

३.४.२ उदेश्य

१.सबै नागरिककालागी प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिमका अवसर सुनिश्चित गर्ने

२.प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिमको क्षेत्रमा उत्तपादन हुने जनशक्तिका लागि स्थानिय स्थरमा रोजगारी तथा स्वरोजगारका अवसर उपलब्ध गराउने

३.४.३ रणनिती

१.माध्यामिक तहमा अध्ययनरत जम्मा विद्यार्थिमध्ये ५० प्रतिशतलाई प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिमको कार्यक्रममा पहुंच सुनिश्चित गर्ने

२. समय सापेक्ष प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिमको बिस्तार गर्ने

३.४.४ प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

उपलब्धि

१.माध्यामिक तहमा अध्ययनरत जम्मा विद्यार्थिमध्ये ५० प्रतिशतलाई प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिम प्राप्त गरेका हुनेछन्

नतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.स.	सुचक	आधार वर्ष : २०८१	८१	८२	८३	८४	८५
१	प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिम प्रदान गर्ने विद्यालय संख्या	१	१	०	०	०	०
२	माध्यामिक तहमा प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिममा भर्ना भयका विद्यार्थि संख्या	४८	४८	४८	४८	४८	४८

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बमी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

प्रमुख क्रियाकलाप र परिमाणत्मक लक्ष्य

क्र.स.	प्रमुख क्रियाकलाप	इकाई	८१	८२	८३	८४	८५	जम्मा	भौतिक लक्ष्य वर्ष १०	कैफियत
१	माध्यामिक तहमा प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिममा भर्ना हुन चहाने विद्यार्थिको तथ्याङ्क संकलन तथा खण्डिकृत डाटाबेस तयारी		०	१	१	१	१			
२	प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यावसायिक तालिम सञ्चालन		१	०	०	१	१			
३	विद्यार्थिकालागी छात्रबृत्तीका अवसर		रहेको	रहेको	रहेको	रहेको	रहेको	रहेको	रहेको	रहेको

३.५ अनौपचारिक शिक्षा र आजिबन सिकाई

३.५.१ बर्तमान अवस्था

१.यस गाउँपालिकामा हाल ३ ओटा सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरु सञ्चालनमा रहेका छन्

अनौपचारिक शिक्षा र आजिबन सिकाईका चुनौति तथा अवसरहरु

यस बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका अन्तर्गत ७ वटा वडाहरु अवस्थित छन । यी सात वटै वडा भरी ९ वटा मा.वि. ३ नि.मा.वि. २७ वटा आ.वि. गरी जम्मा ३९ वटा विद्यालय र ३ ओटा सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरु सञ्चालनमा रहेका छन् । भौगोलिक हिसाबले सबै विद्यालयका सेवा क्षेत्र निकै टाढा रहेका छन। बालबालिकालाई घर बाट विद्यालय आवतजावत गर्न सडक निर्माण गरि यातायातको साधनमा आवागमान गर्न निकै चुनौती रहेको छ । स्वास्थ्य, यातायात र विद्युतको समस्याले गर्दा दिनानु दिन टोल बस्ती खाली रहने चुनौतिलाई उपयुक्त वातावरण सृजना गरी बसाई सराई दरलाई घटाउनु पर्ने देखिन्छ । र भएका सामुायिक अध्ययन केन्द्रलाई थप उर्जासिल बनाउनुर्ने ।

३.५.२ उदेश्य

१.सबै नागरिककालागी समाबेशी तथा समतामुलक साक्षारता र आजिवन शिकाईका अवसर सुनिस्चित गर्ने

२.सामुदायिक अध्ययन सिकाई केन्द्र मार्फत समुदायमा विभिन्न सिपविकास तथा आयआर्जनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

३.५.३ रणनिती

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमौ
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

१.सामुदायिक अध्ययन केन्दलाई आधारभुत सुबिधा सम्पन्न पुस्तकालय ,सामुदायिक सुचना केन्द्र ,एफ.एम् सञ्चालन र सेवा प्रवाह गर्ने बहुदेश्यि संयन्त्रका रुपमा सदृढिकरण गरी समाबेसी एवम् समतामा आधारित आजिबन सिकाइको थलोको रुपमा विकास गर्ने
२.सामुदायिक अध्यन केन्द्र, विद्यालय ,स्थानिय संघ संस्था ,नागरिक समाज,सञ्चारमाध्यम,अभिभावक परिचालन गरी साक्षारता कक्षा सञ्चालन गर्ने
३.सरोकारवाला संगको समन्वय सहकार्य र साझेदारिमा अनौपचारिक प्रौढ विद्यालय ,बैकल्पिक खुला तथा परम्परागत विद्यालयमो सुदृढिकरण गर्ने
४.सामुदायिक अध्ययन केन्द्र मार्फत बिभिन्न सिप विकास र आयआर्जन तथा सिपमुलम कार्यकम सञ्चालन गर्ने

३.५.४ प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

उपलब्धि

१.सबै नागरिककालागी साक्षरता , निरन्तर शिक्षा र आजिबन सिकाइका अवसर प्राप्त हुनेछन्

नतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.स.	सुचक	आधार वर्ष : २०८१	८१	८२	८३	८४	८५
१	भाषिक तथा गणितिय साक्षरता सिप पन्ध्र बर्ष भन्दा माथी%	७०	७०	७५	७७	८०	८५
२	भषिक तथा गणितिय साक्षरता सिप पन्ध्र बर्ष भन्दा माथी महिला%	४०	४५	५०	५५	६०	६५
३	आधारभुत सुबिधा सम्पन्न सामुदायिक सिकाईकेन्द्रको संख्या	१	१	१	१	०	०
४	सामुदायिक पुस्तकालयको संख्या	०	०	१	१	२	२

३.५.५प्रमुख क्रियाकलाप र परिमाणत्मक लक्ष्य

क्र.स.	प्रमुख क्रियाकलाप	इकाई	८१	८२	८३	८४	८५	जम्मा	भौतिक लक्ष्य वर्ष १०	कैफियत
१	निरक्षरहरुको तथ्याङ्क संकलन तथा खण्डिकृत डाटाबेस तयारी		१	१	१	१	१			
२	साक्षरता तथा साक्षरोत्तर कार्यकम सञ्चालन		०	१	२	२	२			

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

३	सामुदायिक सिकाईकेन्द्रको सुदृढीकरण		१	१	१	०	०			

परिच्छेद ४: अन्तरसम्बन्धित विषय तथा क्षेत्र

४.१ पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक,सिकाइ सामग्री तथा मूल्याङ्कन

४.१.१. वर्तमान अवस्था

पाठयक्रम भनेको शिक्षाको उद्देश्य प्राप्तिका लागि बनाइएको शैक्षिक योजना हो । पाठयक्रममा सिक्ने व्यक्तिको मानसिक, शारीरिक, सामाजिक, नैतिक बिकासमा सहायता हुने विद्यालय भित्र र बाहिरका समस्त अनुभवहरु एक कार्यक्रमका रुपमा समाबेश भएका हुन्छन । पाठयक्रम समय अनुसार परिवर्तन एवं परिमार्जन हुदै जान्छ । त्यसै अनुसार नेपालको विद्यालय तहको पाठयक्रम परिवर्तन तथा परिमार्जन हुदै आएको छ । नेपालको संविधानको धारा ३१ को ब्याख्या र मर्म, विश्वमा भईरहेका नवीनतम शैक्षिक प्रर्वतन, प्रयोग तथा उपलब्धीहरु, राज्यको पुनः संरचनासँगै शैक्षिक रुपान्तरण अपरिहार्य भई पाठयक्रम विकास केन्द्रको नेतृत्वमा विद्यालय तहमा पाठयक्रम परिवर्तन तथा कार्यान्वयन प्रारभ्भ गरिएको छ । राष्ट्रिय पाठयक्रम प्रारुप २०७६ अनुसार पाठयक्रम कार्यान्वयन गर्नु संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारको प्रमुख जिम्मेवारी रहेको छ । राष्ट्रिय पाठयक्रम प्रारुप २०७६ ले स्थानीय पाठयक्रमको जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिनुका साथै प्रथम पटक पाठयक्रममा कार्य घण्टा र पाठय घण्टाको ब्यवस्था गरिएको छ । यसै सन्दर्भमा बोगटान फुडसिल गाउँपालिकाले पनि आफनो १० बर्षे गाउँ शिक्षा योजना निर्माणको अभिन्न अंगका रुपमा स्थानीय पाठयक्रम निर्माण कार्यलाई महत्व दिएको छ । स्थानीय तहमा पाठयक्रम निर्माण गर्ने छुटटै आधिकारिक संस्था नभएको बर्तमान अवस्थामा यस बोगटान फुडसिल गाउँपालिकाले पनि आफनो योजनामा पाठयक्रम र पाठयपुस्तक सम्बन्धी समाज सुहाउदो आवश्यकतामुखी स्थानीय पाठयक्रम निर्माण गरि पाठयपुस्तक बनाउन थालेको छ । जसमा स्थानीय भाषा, प्रकृति, संस्कृति र परम्परागत मूल्य मान्यताहरु, कला, रीतिरीवाज, पुरातात्विक महत्वका स्थल आदिलाई समाबेश गरि आफनो दिर्घकालीन योजना बनाएको छ । सोही अनुसार यस गाउँपालिकाले आगामी ५ बर्ष भित्र स्थानीय पाठयक्रम तथा पाठयपुस्तक तयार गरि पूर्ण रुपमा लागु गर्नेछ ।

स्थानीय तहले स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको क्रममा वातावरणिय दिगोपनाक ालागी वृक्षारोपण, वातावरण संरक्षणको रैथाने विउँ र सिपलाई समावेश गर्ने तथा हरित विद्यालय, हरित वडा र हरित समुदायको अवधारणाजस्ताविषयलाई समावेश गरिएको छ। त्यसै गरी विश्व बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्नका लागीआवश्यक पर्ने वित्तिय साक्षरता, उद्यमसिलता, सञ्चार सिप, संवेग व्यवस्थापन जस्ता जीवनवनउपयोगी सिपलाई पाठ्यक्रम तथा अन्य माध्यमबाट प्रर्वद्धन गर्ने खालका विषय समावेश गरिनु पर्दछ । विद्यालय शिक्षा क्षेत्रमा केही चुनौती र समस्याहरु छन् । भोगौलिक ,सामाजिक र आर्थिक हिसावले पछाडी पेरका समुदायतथा विद्यालयमा स्थानीय पाठ्यपुस्तक र पाठ्य सामग्री समयमा नै उपलब्ध गराउनकठिनाइ छ । स्थानीय शैक्षिक सामग्रीहरुको निमार्ण तथा व्यवस्थापनमा दक्षजनशक्तिको अभाव हुदाँ विद्यार्थीहरुको सिकाइ उपलब्धि हासिल गराउन सकि रहेको छैन । पाठ्यक्रम निर्माण गर्दा शैक्षिक तथा सामाजिक जीवनका आवश्यकताहरु सिकाइ प्रक्रिया तथा ज्ञानको प्रकृतिलाई विचार गरी बालबालिकाको क्षमता निर्धारण गरिन्छ ।

यस सन्दर्भमा पाठयक्रम विकास केन्द्रले समय समयमा विद्यालय शिक्षाको पाठयक्रममा परिवर्तन र परिमार्जन गर्दै आइरहेको छ । यसै क्रममा वि स २०७६ मा नयाँ पाठयक्रम प्रारुप तयार गरी सो विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय पाठयक्रम प्रारुप, २०७६ कार्यान्वयन गर्ने क्रममा विद्यालय तहमा नयाँ पाठयक्रम विकास गरी वि.सं.२०७७ देखि कक्षा १ र ११ मा कार्यान्वयन शुरु भएको छ । भने वि.सं.२०८० सम्ममा विद्यालय तहका सबै कक्षाहरुमा कार्यान्वयन हुने योजना छ । कक्षा १-८ मा एक विषयको स्थानीय पाठयक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने दायित्व स्थानीय तहको छ । यस बोगटान फुडसिल गाउँपालिकामा पनि स्थानीय पाठयक्रम(१-३) निमार्ण भै प्रत्येक विद्यालयमा लागु भैसकेको छ भने (४-५)को पाठयक्रम निर्माणको अन्तिम चरणमा रहेको र यसै शैक्षिक सत्र देखि कक्षा(१-५) मा स्थानीय पाठयक्रम लागु गर्ने योजना रहेको छ । अर्को शैक्षिक सत्र देखि ६-८ को पनि पाठयक्रम निमार्ण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । हाल कक्षा १-३ मा एकीकृत पाठयक्रम लागु भइरहेको अवस्थामा

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमु
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

विद्यार्थीहरुको मूल्याङकन पनि सोही पाठयक्रम बमोजिम निरन्तर रुपमा गरिदै आइरहेको छ । पाठयक्रम, पाठयसामग्री तथा मूल्याङकनमा निम्नलिखित चूनौतीहरु रहेका छन ।

चुनौतीहरु

- पाठक्रम तथा पाठपुस्तक सम्बन्धि शिक्षकहरुलाइ उचित प्रबोधीकरणको व्यवस्था नहुनु ।
- पाठयक्रम निमार्णमा सरोकारवालाहरुको सहभागिता नहुनु ।
- स्थानीय पाठयक्रम अनुसारका पाठयपुस्तक तयार पार्न दक्ष जनशक्तिको अभाव हुनु ।
- शिक्षकहरुमा स्रोत र सन्दर्भ सामग्री अध्ययन गर्ने बानीको विकास नहुनु ।
- पर्याप्त मात्रामा सन्दर्भ सामग्रीको अभाव हुनु ।
- ्तालिम प्राप्त दक्ष जनशक्तिको अभाव हुनु ।
- मूल्याङकन पद्धतिलाई शिक्षण सिकाईसँग जोडन सिकाई सहजीकरण र मूल्याङकन प्रक्रियामा सूचना प्रविधिको प्रयोग सहितको बैकल्पिक विधिको प्रयोग गर्न नसकिनु ।
- तालिम प्राप्त जनशक्तिले पनि शिक्षण सिकाईमा सिकेको सिप प्रयोग नगर्नु ।
- पाठयक्रम, पाठयपुस्तक,शन्दर्भ सामग्री सम्बन्धी स्थानीय स्थरमा सरोकारवालाको चासोको विषय नहुनु ।

अवसर

- समयमै पाठयक्रम र पाठयपुस्तक उपलब्ध हुनु ।
- स्थानीय पाठयक्रम बनाई पाठ यपुस्तक बनाउने क्रममा अघि बढनु ।
- स्थानीय विज्ञता र दक्षता प्रयोग हुनु ।
- पाठयक्रममा अपनत्वको भाव विकसित हुनु ।
- स्थानीय स्रोत साधन र जनशक्तिको प्रयोग हुनु ।

४.१.२ उद्देश्य

- स्थानीय पाठयक्रम र पाठयपुस्तक निर्माण निमार्ण गरी कार्यान्वयन गर्नु ।
- प्रविधियुक्त पाठयसामग्री विकास गर्नु । ३.पाठयक्रम पाठयबस्तुबारे प्रबोधिकरण गर्नु ।
- समयमै पाठयपुस्तक पुरयाउनु ।
- पाठयक्रम विकास केन्द्रद्धारा तोकिएको पाठयक्रम अनिवार्य लागू गर्नु
- मूल्याङकन प्रक्रियालाइ व्यावहाररिक बनाउनु ।
- पाठयक्रम तथा पाठयपुस्तक सम्बन्धी प्रवोधिकरण गरी शिक्षकहरुलाई दक्ष बनाउनु ।
- शिक्षकहरुलाई अध्ययन गर्ने वानीको विकास गर्नु ।
- समय र प्रस्थिीति अनुसार पनठयक्रम पनि संशोधन गर्नु ।
- मूल्याङ्कन प्रक्रियाको तालिमको व्यवस्था गर्नु ।

४.१.३. रणनीति

- उद्देश्यहरु हासिल गर्न निम्नलिखित रणनीतिहरु अवलम्बन गरिनेछ ।
- स्थानीय आवस्यकतालाई सम्बोधन गर्ने खालको स्थानीय पाठयक्रम र पाठयपुस्तक लागू गरिनेछ ।
- समयमै पाठयपुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु उपलब्ध गराईनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध शैक्षिक सामग्रीहरु उत्पादन तथा प्रयोगमा जोड दिईनेछ ।
- समयमै पाठयक्रम प्रबोधिकरण कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
- पाठयक्रम केन्द्रित शिक्षक तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- विद्यालय तहको परीषा तथा मूल्याङकन पद्धतिलाई क्रमशः सुधार गर्दै लगिनेछ ।
- कक्षा ८ को आधारभूत तह परीषालाई थप प्रभावकारी र व्यवस्द्घिघ तगर्दै लगिनेछ ।
- कक्षा ३ र ५को परीषालाई पनि थप प्रभावकारी र व्यवस्थित गरिदै लगिने छ ।

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी ब्रमती
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

४.१.४ प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

नतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.सं.	सुचक	आधार वर्ष (२०८१/०८२)	२०८२/०८३)	२०८३/०८४)	२०८४/०८५)	२०८५/०८६)	२०८६/०८७)
१	एकीकृत पाठ्यक्रम लागु गरिएका विद्यालय संख्या	३९	३९	३९	३९	३९	३९
२	परीक्षामा स्तरीकृत प्रश्न प्रयोग गर्ने विद्यालय संख्या	३९	३९	३९	३९	३९	३९
३	स्थानीय भाषामा कक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालय	०	१	३	२	३	२
४	निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्ने विद्यालय	३९	३९	३९	३९	३९	३९
५	जलवायु परिवर्तन तथा उत्थानशीलता सम्बन्धि सामग्री प्रयोग गर्ने विद्यालय संख्या	०	२	३	१०	१०	१५

४.१.४ प्रमुख क्रियाकलाप र परिणात्मक लक्ष्य

क्र.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	एकाइ	भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)						भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
			२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	पाठ्यक्रमको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनका लागि शिक्षक		१	२	२	२	२			

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमुठी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

	तालिम सञ्चालन									
२	कक्षा कोठामा आधारित विद्यार्थी मूल्याङ्कन		०	१०	१०	१०	१०			
३	स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन		भयको	भयको	भयको	भयको	भयको			

४.२.शिक्षक व्यवस्थापन र विकास

४.२.१. वर्तमान अवस्था

गुणस्तरीय शिक्षा लागि शिक्षक व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । शिक्षाको गुणस्तरकालागि शिक्षक योग्य, व्यवसायिक रुपमा दक्ष, पेसा प्रति उत्प्रेरित, समर्पित, प्रतिवद्ध र विद्यार्थीको सिकाइ प्रति जवाफदेही हुन आवश्यक छ। शिक्षकको लगनशीलता विना विद्यार्थीका सिकाइमा सुधारको अपेक्ष ाग र्न सकिदैन। शिक्षामा लगानी लगाउनु पर्दा शिक्षकहरुमा लगानी लगाउनु पहिलो प्राथमिकता हुनु पर्छ । एक चोटी शिक्षक भइ सके पछि अध्ययन गर्नु नपर्ने संयन्त्रलाइ छिटो भन्दा छिटो अन्त्य गरिनु पर्छ शिक्षकहरुले गतिशील बन्ने र बन्नुपर्ने अवस्था सिर्जना गर्नु जरुरी छ। हाल विभिन्न किसिमका शिक्षकहरु विद्यमान रहेका छन यसले पनि शिक्षाको गुणस्तरमा निकै नराम्रो असर पारेका हुन्छ । यस बोगटान फुडसिल गाउँपालिकामा पनि विद्यालयहरुमा स्थायी, अस्थायी, राहात, निजी ,करार,संघिय अनुदान तथा गाउँपालिका अनुदान गरी विभिन्न किसिमका शिक्षकहरु छन। विद्यार्थीको संख्या अनुसार दरबन्दी पुर्ति भएका विद्यालयहरु न्युन रहेका छन। प्राथमिक तहमा विद्यार्थी संख्याको आधारमा र निमावि तथा माध्यमिक तहमा विषयगत रुपमा विद्यमान मापदण्ड १:४० शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मापदण्ड कायम गरिएकोभएता पनि कक्षागत रुपमा शिक्षक दरवन्दी कम रहेको छ । शिक्षा ऐन तथा नियमावलीले आधारभूत तहमा कम्तिमा ७ दरवन्दी र माध्यमिक तहमा १२ दरवन्दी हुनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । वर्तमान अवस्था तहगत र विषयगतरुमा दरवन्दी अभाव रहेको यस बिोगटान फुडसिल गाउँपालिकामा गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चित गर्न चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यस गाउँपालिकामा हाल १८४ जना शिक्षक दरबन्दी , राहात र अनुदानमा रहेका छन भने अधिकांस विद्यालयहरुले निजी स्रोतबाट पनि शिक्षक व्यवस्थापन गरेको अवस्था छ । यस गाउँपालिका भित्र शिक्षक दरबन्दीको अवस्था निम्नानुसार रहेको छ।

क्र.सं.		विवरण	महिला	पुरुष	जम्मा	कैफियत
१	तहगत	आधारभूत(१-५)	३२	७६	१०८	
		आधारभूत(६-८	१	३६	३७	
		माध्यमिक(९-१०)	३	३४	३७	
		माध्यमि(११-१२)	०	६	६	
२	आधारभूत(१-५) किसिम	स्थायी	१७	५३	७०	
		करार	३	०	३	
		राहत	१३	१७	३०	
		संघिय अनुदान	०	०	०	
		गाउँपालिका अनुदान	३	३	६	
		अन्य				
३	आधारभूत(६-८) किसिम	स्थायी	२	८	१०	
		करार	०	२	२	प्राविधिक धार
		राहत	०	१२	१२	
		संघिय अनुदान	०	०	०	
		गाउँपालिका अनुदान	०	१५	१५	
		अन्य				
४	माध्यमिक(९-१०)	स्थायी	१	४	५	

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा. उपाध्यक्ष
उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष
कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

	किसिम	करार	०	३	३	प्राविधिक धार
		राहत	०	७	७	
		संघिय अनुदान	०	१७	१७	
		गाउँपालिका अनुदान	२	६	८	
		अन्य				
५	माध्यमि(११-१२) किसिम	स्थायी	०	०	०	
		करार	०	५	५	प्राविधिक धार
		राहत	०	०	०	
		संघिय अनुदान	०	०	०	
		गाउँपालिका अनुदान	०	०	०	
		अन्य				
६	शैक्षिक योग्यताका आधारम	विद्यावारिधी	०	०	०	
		स्ननात्तकोत्तर	१०	५०	६०	
		स्नातक	१५	५०	६५	
		प्रविपणता प्रमाणपत्र	११	५२	६३	
		प्रवेशिका प्रमाणपत्र	०	०	०	
७	आधारभूत	नेपाली	०	८	८	
		अंग्रेज	०	९	९	
		विज्ञान/ गणित	१	१३	१४	
		समाजिक	०	६	६	
८	तालिमका आधारमा	१०महिने पेशागत तालिम		सबै		
		५दिने पुनर्ताजकी तालिम				
		EGRP तालिम	४१	४०	४५	
९	तहगत रुपमा तालिम लिएका शिक्षक	आधारभूत(१-५)	४	४८	५२	
		आधारभूत(६-८	०	२	२	
		माध्यमिक(९-१०)	०	१	१	
		माध्यमि(११-१२)	०	०	०	
१०	कर्मचारी	संख्या	१	८	९	
११	वालविकास सहजकर्ता	संख्या	३३	०	३३	
१२	कार्यालय सहयोगी	संख्या	१	४०	४१	

समस्या र चुनौतीहरु

- विद्यालयमा जनशक्ति व्यवस्थापन निकै समस्या तथा चूनौतीपूर्ण रहेको छ ।
- शिक्षक सम्बन्धी चूनौतीहरु यस प्रकार छन ।
- आवश्यक संख्यामा विषयगत दरबन्दी नहुनु ।
- योग्यता र क्षमताका आधारमा प्र. अ. नियुक्ति नहुनु ।
- विद्यार्थी संख्याको आधारमा शिक्षक दरबन्दी मिलाउन नसक्नु ।
- शिक्षकलाई समय-समयमा तालिमको व्यवस्थापन गर्न नसक्नु ।
- विद्यालयमा सुपरीवेक्षण, अनुगमन र मूल्याङकनमा ध्यान नदिनु ।
- कक्षा कोठाभित्र शिक्षकको प्रस्तुती कमजोर र फितलो रहनु ।
- विद्यालयको आन्तरिक स्रोतबाट र गा.पा. ले दिएको अनुदानमा राखेका शिक्षकका साथै विद्यालय कर्मचारी र बालविकास सहजकर्ताको तलबमानमा कमि हुनु ।
- शिक्षण सिकाइ कार्यमा सूचना तथा प्रविधि प्रयोग नहुनु ।

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

- तालिमका विषयवस्तुलाई कक्षा कोठासम्म पुरयाउन नसक्नु ।
- शिक्षकहरुमा कार्यचाख र उत्प्रेरणाको कमी ।
- उपलब्ध दरब्नदीलाई विद्यार्थी संख्याका आधारमा पुनर्वितरण गर्न नसक्नु ।

४.२.२. उद्देश्य

- आवश्यक सङख्यामा विषयगत दरबन्दीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- विद्यार्थीको संख्या, भूगोललाई आधार मानी शिक्षक दरबन्दीमा हेरफेर गर्ने ।
- योग्यता,क्षमता र कार्यदक्षताका आधारमा विद्यालयमा प्र.अ.को व्यवस्थापन गर्ने ।
- आवश्यकता र मागको आधारमा शिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्नु ।
- शिक्षकलाई पेशाप्रति सुनिश्चतता गर्नु ।
- विद्यालयमा अनुगमन र मूल्याकंनमा जोड दिने ।
- विद्यालयमा राखिएका सम्पूर्ण शिक्षक कर्मचारीलाई आवश्यक थप सेवा सुविधा अवलम्बन गर्ने ।
- शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा सूचना र प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गर्ने ।
- प्रत्येक शिक्षकलाई शैक्षिक सामग्री निर्माण गर्नको लागि आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराउने ।
- सम्पुर्ण सरोकारवाला निकायले आआफ्नो तहवाट जिममेवारी निभाउने

४.२.३ रणनीति

- सघंले पहिचान गरेका आवश्यक दरवन्दीको लागि सघींय तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय, सहकार्य गर्ने,
- पालिका क्षेत्रका उपलव्ध दरवन्दीलाई हरेक बर्ष विद्यार्थी संख्याका आधारमा न्यूनतम कायम राखी पुर्नवितरण गर्ने, विद्यालयमा शिक्षक भर्ना गर्दा अग्रेजी, गणित, विज्ञान र सूचना प्रविधिबारे जानकारलाई प्राथमिकतामा राख्ने, विद्यालयले राख्ने निजी शिक्षकहरुको मापदण्ड र सेवा सर्त र पारिश्रमिकलाई एकरुपता कायम गर्ने,
- न्यून शिक्षक दरवन्दी तत्कालका लागि परिपूर्ती गर्न हालको स्यंम सेवक शिक्षक परिचालनलाई बृद्धि गर्दै लैजाने, विद्यार्थी संख्या, भूगोलको आधारमा शिक्षक दरबन्दी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- शिक्षकको पेशागत सहयोगका लागि आवश्यकता र मागको आधारमा तालिम प्रदान गरिनेछ
- योग्यता, दक्षता र लगनशिलताका आधारमा विद्यालयमा प्र. अ. को व्यवस्था गरिनेछ ।
- विद्यालयमा राखिएका सम्पूर्ण शिक्षक कर्मचारीलाई आवश्यक थप सेवा सुविधा अवलम्बन गरिनेछ ।
- शिक्षकहरुको अभिप्रेरणा र मनोवललाई उच्च राख्न कार्यसम्पादन र प्राप्त नतिजाका आधारमा पुरस्कार र सम्मान गर्ने कार्यको थालनी गर्ने त्भबअजभच त्ृभ बलम त्वकप को परिपालन र कक्षा प्रवेश पूर्वको तयारी र योजनामा जोड दिइने,
- मागमा आधारित तालिम, स्वअध्ययान र कार्यमूलक अनुसन्धानमा विषेश जोड दिइनेछ,
- शिक्षकहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाउन एक शिक्षक एक ल्यापटप कार्यक्रममा गाउँपालिकाका, विद्यालय र शिक्षकबिच वित्तिय साभ्रेदारी गरिनेछ,
- प्रत्येक विद्यालयमा कम्तिमा एकजना शिक्षकलाई सूचना प्रविधिको आधारभूत सीपको विकास गरिनेछ,
- बर्षको कम्तिमा ७ दिन सकरात्मक सोच विकास, पेशागत सीप विकास र उन्नयनमा लगाउने गरी अवलोकन भ्रमण, क्षमता विकासका लागि विद्यालय तहदेखि कार्यक्रमको सूरुवाती गरिनेछ ।
- विद्यालयमा नियमित अनुगमन र मूल्यांकनमा जोड दिइनेछ ।
- विद्यालयमा शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापको अनुगमन र मूल्याकंन गरिनेछ ।
- शिक्षक तथा शिक्षण सिकाइ कार्यलाई सूचना तथा प्रविधिसँग जोडिनेछ ।
- विधार्थिको मापदण्ड भौगोलिक अधारमा गाउपालिकाले तोक्नुपर्ने ।

४.२.४ प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा उपलब्धिनतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क.सं .	सूचक	आधार वर्ष (२०८१/०८२)	२०८२/०८३)	२०८३/०८४)	२०८४/०८५)	२०८५/०८६)	२०६/०८७)

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

१	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षामा कार्यरत तोकिएको योग्यता प्राप्त शिक्षक तथा सहजकर्ताको संख्या (	३३	३३	३३	३३	३३	३३
२	आधारभूत तहमा कार्यरत तोकिएको योग्यता प्राप्त शिक्षक(१-८)	१४५	१४५	१४५	१४५	१४५	१४५
३	माध्यमिक तह कक्षा (९-१२) मा कार्यरत न्युनतम योग्यता तथा तालिम प्राप्त शिक्षक	४३	४३	४३	४३	४३	४३
४	सूचना तथा प्रविधि सम्बन्धि न्युनतम सक्षमता भएका शिक्षक	६०	६५	८०	१००	१४०	१५०
५	शिक्षक पेसागत सहयोग प्रणालि लागु भएका विद्यालय	०	५	१०	१०	१०	५

४.२.४ प्रमुख क्रियाकलाप र परिमाणात्मक लक्ष्य

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमु
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

क्र.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	एकाइ	भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)						भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
			२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	शिक्षक नियुक्ति		२८	५	५	५	५			
२	अपाङ्गता भएका व्यक्ति,महिला,सिमात्लकृत वर्गका व्यक्तिलाई शिक्षण पेसामा सहभागि गराउन क्षमता अभिवृद्धि		०	१	१	१	१			
३	शिक्षकले शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा विताउने समय वृद्धि	०	१	१	१	१	१	१	१	१
४	विद्यालयमा आधारित शिक्षक पेसागत सहयोग	८	८	८	८	८	८	८	८	८

४.३. शैक्षिक समता र समावेशीकरण

४.३.१ वर्तमान अवस्था

नेपाल सामाजिक सांस्कृतिक रुपमा विविधता भएको मुलुक हो । यहाँ विभिन्न भाषिक, सांस्कृतिक तथा जातजातिगत समुदायहरुको बसोबास छ । नेपाली समाजको यो विविधतालाई एकातिर पहिचान तथा सामर्थ्यका रुपमा लिने गरिन्छ भने अर्कातिर ऐतिहासिक रुपमा यहि भिन्नताका आधामा सामाजिक विभेद र बञ्चितिकरण परेको समुदायहरु पनि छन । उदाहरणका लागी दलित तथा सीमान्तकृत समुदाय , नेपाली वाहेक अन्य मातृभाषी समुदाय, अल्पसंख्यक सांस्कृतिक समुदायहरु ऐतिहासिक रुपमा सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक बञ्चितिकरण पर्न गई अहिलेसम्म पनि यस्तो अवस्था देखिने गरेको छ । भौगोलिक क्षेत्रगत, आर्थिक स्तर तथा लैङ्गिक भिन्नताको प्रभाव पनि शैक्षिक पहुँच, सहभागिता र नतिजामा परिरहेको देखिन्छ । त्यसैगरी विभिन्न किसिमका अपाङ्गता भएका बालवालिकाहरु तथा कठिन परिस्थितिमा रहेका बालवालिकाहरुमा शिक्षाको पहुँच पुरयाई सहभागी बनाउन थप प्रयास आवश्यक छ । विविधतालाई पहिचान दिनु , सम्मान गर्नु , एकअर्कामा साटासाट गरि मनाउनु, व्यक्तीगत विभिन्नताको कदर गरी विभिधतालाई प्रोत्साहन गर्नु आवश्यक छ । वालवालिकामा भएका उल्लिखित लगायतका भिन्नताले पहुँच, सहभागीता तथा नतिजामा फरक नपर्ने अवस्था सृजना गरी समता कायम गर्नु आवश्यक छ । शिक्षामा विविधता ,समता, र समावेशिता प्रवर्धन गरी सामाजिक न्याय स्थापित गर्न शिक्षामा सबैको पहुँच तथा सहभागिताको अधिकार सुनिश्चित गर्ने कार्य भएकाले महत्वपुर्ण र अत्यावश्यक छ । विविधताको सम्मान र समता तथा समावेशिता अभिवृद्धि गरी शिक्षामा सबैको सहज पहुच पुरयाई अर्थपूर्ण सहभागिता कायम गर्ने र सिकाइ सुनिश्चिता गर्नका लागि यसका कारण तथा बाधाहरु पहिचान गरी ती बाधाहरु हटाउनु पर्दछ । नेपालको शिक्षामा वालिका तथा महिलाहरु र अपाङगता भएकाहरुका लागि केहि विशेष प्रवन्ध स्वरुप वि.सं. २००४ सालमा छात्राहरुका लागि छुटटै विद्याश्रमको स्थापना , वि.सं. २०२१ मा लेब्रोटरी स्कुलमा दृष्टिविहिन बालवालिकाका लागि एकिकृत विद्यालय शिक्षा प्रारम्भ सञ्चालित छ । त्यसै गरी वि.सं. २०२५ मा खगेन्द्रबहादुर बस्नेतको अगुवाईमा सुरुभएको नेपाल अपाङग अन्ध सघं, पुरुष र महिला आवास गृह सुरुवात भएको थियो । शिक्षा नियमावली २०२८ अनुरुप २०३० सालमा विशेष शिक्षा परिषद गठन भई अपाङगता भएकाहरुको शिक्षाका लागि सरकारबाट औपचारिक संस्थागत थालनी भएको पाइन्छ ।

उल्लिखित विश्लेषणको आधारमा देहाय बमोजिमका समस्या तथा चुनौतीहरु पहिचान गरिएको छ ।

- सबै किसिमका अपाङगता भएकाहरुका लागि शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- लक्षित समुह महिला, दलित, जनजाति,आर्थिकरुपले विपन्न व्यक्तिहरुका वालवालिकाहरुलाई शिक्षामा समतामुलक पहुँच पुरयाई विद्यालय शिक्षामा टिकाइ राख्ने ।
- पाठयक्रम, पाठयसामाग्री,शिक्षण सिकाइ प्रक्रियालगायत समस्त शैक्षिक प्रणालीमा विविधता, समता तथा समावेशिता अभिवृद्धि गर्ने ।

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी ब्रुती
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

४.३.२. उदेश्यहरु

- लक्षित समुह महिला, दलित, जनजाति,आर्थिकरुपले विपन्न व्यक्तिहरुका वालवालिकाहरुलाई शिक्षामा समतामुलक पहुँच पुरयाउने ।
- पाठयक्रम, पाठयसामाग्री,शिक्षण सिकाइ प्रक्रियालगायत समस्त शैक्षिक प्रणालीमा विविधता, समता तथा समावेशिता अभिवृद्धि गरी विद्यालयलाइ वालमैत्रि बनाउने ।
- विद्यालयमा कुनै पनि प्रकारको विभेद, दुर्व्यवहार, हेपाई नहुने सुनिश्चितता गर्ने ।

४.३.३. रणनितिहरु

- स्थानिय तहमार्फत घरधुरी सर्वेक्षण गरी बालबालिकाको अवस्था र आवश्यकता पहिचान गरी सोअनुसार पहुँच र सहभागिताको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- आवश्यकतानुसार पोशाक,स्टेसनरी तथा सिकाइ सामाग्रीका लागि छात्रवृत्ति उपलब्धगराइने छ ।
- विद्यालयका गतिविधिमा समावेशी सहभागीताको प्रबन्ध गरिने छ ।
- औपचारिक विद्यालय शिक्षाबाट बञ्चितिमा परेका लक्षित समुहका वालवालिकाहरुको शिक्षा पाउने हकको सुनिश्चितताका लागि समुदाय, सामुदायिक अध्ययन केन्द्र , गैर सरकारी संघ संस्था,निजि क्षेत्र र औपचारिक विद्यालयहरुलाई सहभागी गराइने छ ।

४.३.४. प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

विद्यालय तहको शिक्षामा समतामुलक पहुँच र समावेशी सहभागितासहित सबैका लागि गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित हुने ।

क.सं.	शिक्षामा समता र समावेशीकरण	आधार वर्ष (२०८१/०८२)	२०८२/०८३)	२०८३/०८४)	२०८४/०८५)	२०८५/०८६)	२०६/०८७)
१	आधारभूत तहमा विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाको संख्या	१०	७	५	४	३	०
२	आधारभूत तहमा लैङ्गिक समता सूचक	०.८१	०.८३	०.८४	०.८५	०.८९	१.००
३	माध्यमिक तहमा लैङ्गिक समता सूचक	०.८०	०.८२	०.८४	०.८९	०.९०	१.०

४.३.४ प्रमुख क्रियाकलाप र परिमाणात्मक लक्ष्य

- लक्षित समुह महिला, दलित, जनजाति,आर्थिकरुपले विपन्न व्यक्तिहरुका वालवालिकाहरुलाई शिक्षामा समतामुलक पहुँच हुने ।
- लक्षित समुह महिला, दलित, जनजाति,आर्थिकरुपले विपन्न व्यक्तिहरुका वालवालिकाहरुले शिक्षा प्राप्त गर्ने अवसर पाउने छन । विद्यालयका गतिविधिमा समावेशी सहभागीताको प्रबन्ध हुने ।

क.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	एकाइ	भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)						भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
			२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमठी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

१	शिक्षाको अवसरबाट बन्चित हुनका कारण पहिचान गरी वैयक्तिक आवश्यकता अनुसारको वैकल्पिक शैक्षिक कार्यक्रम तथा सहयता पद्धती तर्जुमा गरि कार्यान्वयन	निरन्तर	०	१	१	१	१			
२	बालबालिकाको परीक्षण गरी अपाङ्गताको आधारमा वर्गिकरण र अभिलेखीकरण गरी उपयुक्त शिक्षाको प्रवद्ध	निरन्तर	०	१	१	१	१			
३	बालबालिकाको सिकाई आवश्यकता अनुरुपका सिकाइ सामग्री तथा अन्य आवश्यक सामग्री विकास तथा पेसागत विकासका कार्यक्रममा समता तथा समावेशीकरणका विषय वस्तुलाई समावेश	पटक	०	१	१	१	१			
४	शिक्षामा समता र समावेशीकरयाका क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी तथा गैर-सरकारी संघ संस्था विच जवाफदेही सहितको कार्यगत समन्वय	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर			
५	निर्देशिका अनुसार छात्रवृत्तिका	विद्यार्थी संख्या	२८३५	२८४०	२८५०	२८६०	२८७०			

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बमठी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

	लागि विद्यार्थी छनौट तथा छात्रवृत्ति वितरण (अपाङ्गता भएका तथा विभिन्न किसिमका आवासिय छात्रवृत्ति समेत)									
६	अपाङ्गता मैत्री विद्यालय संख्या	०	२	२	२	२	२			

४.४ विद्यालय पोषण तथा स्वास्थ्य कार्यक्रम

४.४.१. वर्तमान अवस्था

बालबालिकाको सिकाइ उपलब्धिमा सुधार ल्याउन उनीहरुको स्वास्थ्य र पोषणको महत्वपूर्ण स्थान हुन्छ । विद्यालयमा विद्यार्थीको सङ्ख्या वृद्धि, नियमितता र टिकाउपना बढाउन पनि दिवा खाजाको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभ्यास सिकाइको एक अभिन्न अङ्ग हो । खास गरी ९/१० वर्षपछिका बालिकाहरुमा सरसफाइ तथा स्वच्छता (:भलकतचगबर्ा जथनष्लभ) अत्यन्त आवश्यक हुन्छ । नेपालको संविधान र राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति २०७६,राष्ट्रिय शिक्षा नीति २०७६, शिक्षा, स्वास्थ्य र खाद्य सम्प्रभुतासम्बन्धी कानुनले पनि बालबालिकाका यससम्बन्धी अधिकार स्थापित गरेका छन् । विद्यालयमा प्रारम्भिक बाल विकास र आधारभूत शिक्षामा दिवा खाजाको प्रबन्ध छ । दिवा खाजाका निम्ति निर्धारण गरिएको प्रतिदिन प्रति विद्यार्थी रकम अत्यन्त न्यून भएकामा पालिकाले प्रतिदिन प्रति विद्यार्थी रु ५। थपेर उपलब्ध गराउने गरेको छ । खाजा तयारी कक्ष बालबालिकामैत्री छैनन् । बस्न खान असुविधा छ । सरसफाइको स्तर पनि न्यून छ । कतिपय विद्यालयमा त पिउने पानीको समेत व्यवस्था छैन । "आफूले घरबाट लगेको पानी आआफैंले खाने" भन्ने स्थिति छ ।

४.४.२.उद्देश्य

- खाजाका समयमा बालबालिकालाई स्वच्छ, स्वस्थ र पोषणयुक्त खाजाको सुनिश्चित गर्नु
- स्वास्थ्य पोषण र सरसफाइलाई जीवनउपयोगी शिक्षाको अभिन्न अङ्ग बनाई बालबालिकाको सिकाइउपलब्धिमा सुधार गर्नु

४.४.३ रणनीतिहरु

- माध्यमिक तहका विद्यार्थी समेतलाई क्रमश: दिवा खाजाको प्रबन्ध गर्ने
- सरसफाइका लागि पर्याप्त पानी, साबुन र सेनेटाइजरको व्यवस्था मिलाई भान्सा तथा खाजा खाने ठाउँलाई सफा र स्वच्छ राख्ने
- किसोरीहरुका लागि ऋजबलनभ चययफ को व्यवस्था गर्ने
- प्राथमिक उपचार तथा खोप प्रवन्ध मिलाउने
- जुका बिरुद्धको औषधि, आइरन चक्की, फोलिक एसिड आदिको मात्रा सुनिश्चित गरी वितरण गर्ने
- सेनिटरी प्याडको पर्याप्तता निश्चित गरी प्रयोग भएका प्याडको डिस्पोजलको उचित व्यवस्था मिलाउने
- दिवा खाजामा स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिने र स्वादिलोभन्दा स्वस्थिलो खाजाको प्रबन्ध गर्ने
- दिवा खाजा व्यवस्थापनका लागि डाइनिङसहितको भान्सा कोठा निर्माण गर्ने
- दिवा खाजाका लागि आवश्यक पर्ने भाँडावर्तनको व्यवस्था गर्ने
- स्थानीय कृषक अभिभावकसँग स्थानीय उत्पादनसँग सम्बन्धित स्वास्थ्यवर्धक दिवा खाजा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने
- पालिकाबाट दिवा खाजाको मापदण्ड निर्धारण गरी विद्यालयमा पठाउने
- पालिकाको शिक्षा शाखाको समन्वयमा स्वास्थ्य शाखाबाट आवश्यकताका आधारमा विद्यार्थी र शिक्षकहरुको स्वास्थ्य परीक्षण र उपचार प्रबन्ध गर्ने

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

- ➢ कम्तिमा ३ महिनामा एकपटक पालिकाको घुम्ति स्वास्थ्य टोलीबाट विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी र अभिभावकको सम्बन्धित विद्यालयमा नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने
- ➢ दिवा खाजाको गुणस्तर व्यवस्थापनका लागि नियमित अनुगमन र सुपरीवेक्षण गर्ने
- ➢ पालिकाको शिक्षा र स्वास्थ्य शाखाको समन्वयमा प्रत्येक विद्यालयमा विद्यार्थीहरुको पोषणसम्बन्धी विषयमा अभिभावक शिक्षाको व्यवस्था गर्ने
- ➢ शिक्षक, विद्यार्थी र विद्यालय कर्मचारीलाई विद्यालयमा स्वास्थ्यसम्बन्धी समस्या परेमा विद्यालयले पालिकाको शिक्षा शाखा मार्फत स्वास्थ्य शाखामा सम्पर्क गरी उपचार प्रबन्ध गर्ने
- ➢ विद्यालयमा प्राथमिक उपचारको सिप भएका जनशक्ति उत्पादन गर्ने
- ➢ प्राथमिक उपचारको सिप भएको जनशक्ति उत्पादनका लागि विद्यालय नर्शले नेतृत्वदायी भूमिका खेल्ने

४.४.४ प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

बालबालिकाको स्वास्थ्य तथा पोषण अवस्थामा सुधार भई पठनपाठनको वातावरण चुस्त, दुरुस्त, उत्साहप्रद र आनन्ददायक हुने हुँदा सिकाइ उपलब्धि उल्लेख्य रुपमा वृद्धि हुने बालबालिकाको आवधिक स्वास्थ्य अवस्था जाँच, भिटामिन, जुकाको औषधि, आइरन चक्की, सुक्ष्म पोषक तत्व तथा महिनावारीमा सेनेटरी प्याड र ऋजबलनष्लन चयक को व्यवस्था भइसकेको हुनेछ ।

- ➢ विद्यालय वातावरण स्वच्छ र बालबालिकाको स्वास्थ्य सरसफाइसँग सम्बन्धित ढाँचाको तयारी
- ➢ दिवा खाजाका लागि आवश्यक पर्ने सबै सामग्रीहरुको प्रवन्ध र स्वच्छ खाजा घरको व्यवस्था
- ➢ विद्यालय तथा स्थानीय तहका लागि दिवा खाजा स्वास्थ्य पोषण सरसफाइसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनको कार्यतालिका बनाई कार्य सञ्चालन
- ➢ दिवा खाजाका लागि खाद्य सामग्री, सागपात तथा फलफूलको आपूर्ती गर्ने व्यक्ति वा संस्थासँग स्वस्थ्य एवं सफा प्रकृतिका खाद्य उपलब्ध गराउने बारे छलफल गरी मापदण्ड निर्धारण
- ➢ बालबालिको आवधिक स्वास्थ्य जाँच, जुकाको ओषधि, सुक्ष्म पोषक तत्वको आवश्यकता पूर्ती हुने ट्याव्लेट, आइरन चक्की र फोलिक एसिडका साथै ९/१० वर्ष पुगेका बालिकाहरुलाई प्याडको उपलब्धता र अजबलनष्लन चयक को प्रबन्ध
- ➢ पालिकाबाट दिवा खाजाको मापदण्ड निर्धारण र कार्यान्वयन
- ➢ कम्तिमा ३ महिनामा एकपटक पालिकाको घुम्ति टोलीबाट विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी र अभिभावकको सम्बन्धित विद्यालयमा नियमित स्वास्थ्य परीक्षण
- ➢ दिवा खाजाको गुणस्तर व्यवस्थापनका लागि नियमित अनुगमन र सुपरीवेक्षण
- ➢ पालिकाको शिक्षा र स्वास्थ्य शाखाको समन्वयमा प्रत्येक विद्यालयमा विद्यार्थीहरुको पोषणसम्बन्धी विषयमा अभिभावक शिक्षाको व्यवस्था
- ➢ शिक्षक, विद्यार्थी र विद्यालय कर्मचारीलाई विद्यालयमा स्वास्थ्यसम्बन्धी समस्या परेमा विद्यालयले पालिकाको शिक्षा शाखा मार्फत स्वास्थ्य शाखामा सम्पर्क गरी उपचार प्रबन्ध
- ➢ विद्यालयमा प्राथमिक उपचारको सिप भएका जनशक्ति उत्पादन
- ➢ प्राथमिक उपचारको सिप भएको जनशक्ति उत्पादनका लागि विद्यालय नर्शको नेतृत्वदायी भूमिका

नतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०८१/०८२)	२०८२/०८३)	२०८३/०८४)	२०८४/०८५)	२०८५/०८६)	२०६/०८७)
१	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षामा भर्ना भएका बालबालिका मध्ये	९५	९६	९७	९८	९९	१००

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बुढथापा
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

	आवश्यक खोप प्राप्त गरेका बालबालिका प्रतिशत						
२	कक्षा १ मा भर्ना भएका बालबालिका मध्ये आवश्यक खोप प्राप्त गरेका बालबालिका	९५	९६	९७	९८	९९	१००
३	दिवा खाजा प्राप्त गर्ने कक्षा	ECD-५	ECD-५	ECD-५	ECD-५	ECD-५	ECD-५
४	वार्षिक रुपमा विद्यार्थीको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने विद्यालयको संख्या	१	२	५	५	५	५
५	खानेपानी शौचालय र प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा पहँच पुगेका विद्यालय संख्या	४०	४०	४०	४०	४०	४०
६	नर्सिङ् सेवा सुविधा पुगेका विद्यालय संख्या	१	२	२	२	१	१
७							

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमुठी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

४.४.५. प्रमुख क्रियाकलाप र परिणात्मक लक्ष्य

क्र.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	एकाइ	भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)						भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
			२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	दिवा खाजाका लागि भान्सा तथा भण्डार,भाडावर्तन तथा आवश्यक सामग्रीको प्रवन्ध		४०	४०	४०	४०	४०			
२	स्वस्थकर तथा पौष्टिक दिवा खाजाको प्रवन्ध		४०	४०	४०	४०	४०			
३	दिवा खाजाका लागि चाहिने खाद्य सामग्री आपुर्तिमा भाग लिने स्थानीय कृषि,सहकारी,किसान समूहलाई तालिम तथा सहयोग	०	२	२	१	२	२	२	२	२
४	विद्यालयमा विद्यार्थी संख्याको अनुपातमा प्रयाप्त पानी,सावुन तथा सरसफाई सामग्री सहित आवश्यक संख्यामा छात्र र छात्राका लागि अलग अलग शौचालय	३०	२	२	२	१	१	१	१	०
५	कक्षा ६-१२ सम्मका छचत्राहरुलाई मैनावारी स्वच्छताका लागि सेनीटरी प्याडको व्यवस्था	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ
६	आवधिक स्वास्थ्य जाच,जुकाको औषधि,सुक्ष्म पोषक तत्व प्रदायक ट्याबलेटहरु (भिटामिन ए,आइरन,फोनिकएसिड आदि) प्रदान	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ
७	विद्यालयलाई प्राथमिक उपचारको किट प्रदान तथा प्रतिस्थापन	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ
८										

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी ब्रमती
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

४.५ विद्यालय सुरक्षा, विपत न्युनीकरण तथा उत्थानशीलता

बालबालिकाले निरन्तर सिक्न पाउने अधिकार आपत्कालमा यो निकै कठिन हुन्छ । यस निम्ति जोखिमको पूर्व तयारी गरी प्रतिकार्य र पुनर्लाभको स्थितिसम्बन्धी कार्यढाँचा तयार गर्नुपर्ने हुन्छ । प्राकृतिक मानवीय तथा कोभिड सङ्क्रमण जस्ता आपत्कालीन स्थितिमा पनि बालबालिकाको सिकाइले निरन्तरता पाउने (Education in emergency and crisis) पूर्व तयारी (एचभउबचभमलभकक) हुँदा त्यस्ता प्रकोपबाट हुने क्षती कम गर्न र तत्काल क्षती विरुद्धको पुनर्लाभ (च्भअयखभच) हुन मद्दत पुग्नुका साथै छोटो अवरोधपछि कार्यक्रमले निरन्तरता पनि पाउँछ ।

४.५.१. वर्तमान अवस्था

बालमैत्री विद्यालय राष्ट्रिय प्रारुप २०६७ ले व्यवस्था गरेअनुसार बालबालिकालाई कुनै पनि प्रकारको सजाय, उत्पिडन र यौन दुराचारबाट मुक्त भयरहित वातावरणमा सिकाइ हुनु पर्छ । विद्यालय सुरक्षा न्यूनतम प्याकेज २०१८, सुरक्षा गुरु योजना २०१७ र विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना २०७६ ले विपदमा पनि शिक्षणसिकाइलाई निरन्तरता दिन न्यूनतम सुरक्षाका उपायहरु शिक्षक विद्यार्थीको जीवन सुरक्षा घाइते हुनबाट बचाउने र बिपद्पछि सिकाइले निरन्तरता पाउने बारेमा विभिन्न विषयलाई समेटेको छ । भुकम्प, आगलागी, बाढीपहिरो र महामारीका अवस्थामा भएका क्षतिहरुको विवरण अद्यावधिक राख्दा भावी विपद्का अवस्थामा कार्यसम्पादनमा सहजता आउँछ ।

४.५.२. उद्देश्य

- बालबालिकाहरुलाई आपत्कालीन अवस्थाको प्रतिकार्यका लागि उपयुक्त कार्यढाँचा बनाई त्यसको अभिनयात्मक अभ्यास गराउनु
- बालबालिकाहरुको तत्काल जीवन रक्षा, प्राथमिक उपचार, खाद्यान्न, शुद्ध पिउने पानीको प्रबन्धका साथै उनीहरुको सिक्न पाउने अवस्था सिर्जना गर्नु

४.५.३. रणनीतिहरु

- शिक्षक र विद्यार्थीहरुको सहभागितामा संभावित आपत्कालीन र सङ्कटकालीन अवस्थाको आँकलन गर्नु
- संभावित आपत्कालीन र सङ्कटकालीन अवस्थामा सुरक्षित रहनसक्ने तरिका बारे सचेतना बढाउनु
- बिपद्का समयमा सिकाइलाई निरन्तरता दिन बैकल्पिक प्रबन्धको पूर्व तयारीमा रहनु
- सम्भावित प्रकोप र त्यसबाट हुनसक्ने क्षतिका सम्बन्धमा अग्रीम जानकारी गराउने र सतर्कता अपनाउन सचेत गराउनु
- बिपद्को समयका लागि शिक्षा निरन्तरता गर्ने व्यवस्थापन प्रतिकार्य र पुनर्लाभसम्बन्धी आवश्यक नीति मार्गदर्शन तथा कार्यविधिहरु तयार गरिराख्ने
- सिकाइको निरन्तरता, खाना, बास. पिउने पानी र प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक सामग्रीहरुको जोहो गरिराख्ने
- बिपद् व्यवस्थापनका लागि स्थानीय तह र विद्यालयको क्षमता विकास तथा सङ्कटको बेलाको सुरक्षा र मानवीय सहयोगका लागि तत्ससम्बन्धी संस्थाहरुसँग जीवन्त सम्बन्ध राख्ने
- जलवायु परिवर्तन र त्यसको प्रत्यक्ष परोक्ष प्रभाव बारे जनसमुदायलाई सचेत गराउँदै हरियाली वृद्धि अभियान र दिगो विकाससम्बन्धी चेतना वृद्धिमा जोड दिने
- सङ्कटका समयमा पनि सहज सिकाइको प्रवन्ध हुने विद्यार्थी र अभिभावकमा सुनिश्चितता प्रदान गर्ने
- अनलाइनमा आधारित शिक्षणसिकाइका लागि जनशक्तिको क्षमता विकास गर्ने
- अनलाइनमा आधारित शिक्षणसिकाइका लागि इन्टरनेट र सामग्री प्रवन्ध गर्ने
- सघन बस्तीका विद्यार्थीहरुको सिकाइका लागि सुरक्षित वातावरणमा आमने सामने पद्धतिको सिकाइ प्रवन्ध गर्ने
- परियोजना कार्यमा आधारित शिक्षणसिकाइको प्रवन्ध गर्ने
- विद्यार्थीहरु आवतजावत गर्ने बाटोमा रहेका खोला खोल्सा र भीर पहरामा सुरक्षाको पूर्व प्रवन्ध मिलाउनुपर्ने

४.५.४ प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमठी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

उपलब्धि

- बिपद् व्यवस्थापन प्रतिकार्यको कार्यविधि तयार संयन्त्र र कार्यढाँचा तयारी अवस्थामा रहेको हुनेछ ।
- आवश्यक मानवीय तथा आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।
- बालबालिकाको सिकाइको निरन्तरताको वातावरण बनिसकेको हुनेछ ।

नतिजा

- आपत्कालीन अवस्थामा पनि बैकल्पिक तरिकाबाट पठनपाठनको निरन्तरता रहनेछ ।
- प्रमुख कार्यकलापहरु
- विपत् व्यवस्थापनका निम्ति बनेका पूर्व नीति नियमहरुको पुनरावलोकन र आवश्यक संशोधन
- प्रतिकार्यका लागि स्थानीय तह र विद्यालयको क्षमता विकास
- रेडक्रस, स्काउट, लायन्स, रोटरी क्लव आदिजस्ता संस्थाहरुसँग जीवन्त सम्बन्ध र सहकार्य
- आपत्कालीन र सङ्कटका अवस्थामा शिक्षणसम्बन्धी शिक्षकको क्षमता विकास
- आपत्कालीन र सङ्कटका अवस्थामा शिक्षणसम्बन्धी अभिभावक सचेतना
- विद्यार्थीहरु आवतजावत गर्ने बाटोमा रहेका खोला खोल्सा र भीर पहरामा सुरक्षाको पूर्व प्रवन्ध
- अनलाइनमा आधारित शिक्षणसिकाइका लागि इन्टरनेट र सामग्री प्रवन्ध

नतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०८१/०८२)	२०८२/०८३)	२०८३/०८४)	२०८४/०८५)	२०८५/०८६)	२०६/०८७)
१	बालबालिकालाई आधारभूत जीवन सिप सहित कोभिड जस्ता महामारी तथा विपत जोखिम न्युनीकरण सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चादन गर्ने माध्यमिक विद्यालय संख्या	९	९	९	९	९	९
२	हरित विद्यालय संख्या	०	१०	१०	१०	५	५
३	जलवायु परिवर्तन तथा दिगो विकास का निम्ति शिक्षा जस्ता कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने विद्यालय संख्या	२	५	१०	७	१०	५

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बमी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गडसिला
अध्यक्ष

४.५.५. प्रमुख क्रियाकलाप र परिणात्मक लक्ष्य

क्र.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	एकाइ	भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)						भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
			२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	विपत् तथा प्रकोप व्यवस्थापन निती तथा मापदण्ड पुनरावलोकन तथा निर्माण		५	१०	५	१०	१०			
२	स्थानीय तह र विद्यालयको क्षमता विकास		२	५	१२	१०	१०			
३	विपत् पुर्व तयारी प्रति कार्य पुर्नस्थापना तथा उत्थानशीलताका लागि सचेतना कार्यक्र		५	१०	५	१०	१०			
४	शिक्षक तथा वि.व्य.स तालिम		२	२	५	१०	१०			
५	विपत् प्रतिरोधी विद्यालय संख्या		४	१०	१०	१०	६			

४.६ विद्यालय भौतिक पूर्वधार विकास

परिचय

विद्यालयका भौतिक पूर्वाधार संरचनाहरुभित्र विद्यालय भवन, कक्षाकोठाहरु, कार्यालय कक्ष, स्टाफ कक्ष, विज्ञान र कम्प्युटर ल्याव, पुस्तकालय, प्राथमिक स्वास्थ्य कक्ष, शौचालय, घेराबार, खेलमैदान, सभाहल, भण्डारकोठा आदि समावेश हुन्छन् । विद्यमान शिक्षा नीति नियमअनुसार बालबिकास र आधारभूत तहका विद्यार्थीहरुका लागि प्रति विद्यार्थी न्यूनतम ०.७५ वर्गमिटर र माध्यमिक विद्यालयका लागि १ वर्गमिटर क्षेत्रफल भएको हुनुपर्छ । राष्ट्रिय शिक्षा नीति २०७६ ले विद्यालयका भौतिक पूर्वाधारहरु भूकम्प प्रतिरोधी बिपत जोखिममुक्त बाल र अपाङ्ग मैत्री हुनुपर्ने हरियाली प्रवर्धन भएको हुनुपर्ने नीतिगत व्यवस्था गरेको छ ।

४.६.१ वर्तमान अवस्था

इन्द्रसरोवर गाउँपालिकामा रहेका प्राय विद्यालयहरु पक्की भवनयुक्त, विद्यार्थी मैत्री शौचालय र धारा पानी भएका छन् तापनि कतिपय विद्यालयमा कक्षाकोठा नै अपर्याप्त भएका, जोखिमयुक्त, पानीको सङ्कट, शौचालय जीर्ण भएको, घराबार नभएको अवस्था पनि छ । प्राय विद्यालयहरुमा ञभलकतचगबा जथनष्लभ मैत्री ऋजबलनभ चयक नभएको अवस्था छ । अधिकांश विद्यालयहरुका खेलमैदान छैनन् ।

४.६.२ उद्देश्य

- विद्यालयमा शिक्षणसिकाइमैत्री नीति नियममा उल्लेख भएअनुसार मापदण्ड बमोजिमको सुरक्षित जोखिममुक्त भौतिक संरचनाको विकास गर्नु
- सबै विद्यालयमा उमेर, स्तर र विद्यार्थी सङ्ख्याका आधारमा आवश्यक भौतिक सुविधायुक्त संरचनाको विकास मर्मत तथा सबलीकरण गर्नु

४.६.३रणनीति

- भौतिक संरचना निर्माणका लागि उपलब्ध जग्गाको क्षेत्रफल विद्यार्थी सङ्ख्या भौगोलिक क्षेत्र उपलब्ध बजेट आदिका आधारमा मापदण्ड विकास गर्ने

- यस्तो संरचना बनाउँदा पूर्णरुपले एकैपटकमा भौतिक निर्माण सम्पन्न हुनेगरी निर्माण कार्यको योजना बनाउने
- भएका कमजोर संरचनालाई जोखिममुक्त बनाउन पूननिर्माण मर्मत सम्भार र सबलीकरण गर्ने
- भौतिक संरचना निर्माण गर्दा सुरक्षित विद्यालय र वातावरणीय पक्षलाई एकीकृत हुनेगरी गर्ने
- उपलब्धि
- विद्यालयहरुमा पुग्दो र मापदण्डअनुसारको भौतिक संरचना निर्माण हुने
- बनेका संरचनाहरु बालमैत्री, अपाङ्ग मैत्री र सुरक्षित अर्थात जोखिममुक्त हुने

४.६.४. प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

पालिकाका सबै विद्यालयहरुका भौतिक संरचनाहरु मापदण्डअनुसारका जोखिममुक्त बाल र अपाङ्ग मैत्री हुनेछन् ।
मुख्य क्रियाकलापहरु

१. बनिसकेका भौतिक संरचनाको मर्मत, सबलीकरण र सम्बर्धन
२. छात्रछात्राका लागि अलगअलग शौचालय र सरसफाइका लागि प्रसस्त पानीको प्रबन्ध
३. अपाङ्ग बालमैत्री संरचनाको निर्माण
४. बिपत् जोखिम व्यवस्थापनमा बल पुग्ने किसिमले भौतिक संरचना निर्माण
५. विद्यालयमा शुद्ध पिउने पानीको व्यवस्थापन
६. शौचालय र अन्य सरसफाइका लागि पर्याप्त पानीको प्रवन्ध
७. दिवा खाजा बनाउने र खाने कोठाको निर्माण
८. विद्यालय भवन, कक्षाकोठा र शौचालय मर्मत
९. थप कक्षाकोठा निर्माण
१०. विद्यालय भवन र शौचालय निर्माण
११. खेलमैदानको व्यवस्था
१२. विद्यालयको घेराबार निर्माण
१३. छात्रावासको निर्माण र सञ्चालन

नतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०८१/०८२)	२०८२/०८३)	२०८३/०८४)	२०८४/०८५)	२०८५/०८६)	२०६/०८७)
१	भुकम्प प्रतिरोधी विद्यालय	२	५	१०	७	१०	५
२	नयाँ निर्माण गर्नु पर्ने कक्षा कोठा संख्या	१००	४	५	६	७	८
३	सवलीकरण गर्नु पर्ने कक्षा कोठा संख्या	१	५	७	१०	१५	१२
४	नयाँ निर्माण गर्नुपर्ने शौचालय संख्या	३३	२	२	२	२	२
५	बाढी पहिरो लगायतका	१	२	२	२	२	२

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी ब्रमदी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

	प्रको न्युनीकरण का लागि कार्य गर्नु पर्ने विद्यालय संख्या						

४.६.५. प्रमुख क्रियाकलाप र परिणात्मक लक्ष्य

क.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	एकाइ	भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)						भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
			२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	विद्यालय भवन निर्माण		४	४	५	७	७	२७		
२	विद्यालयको सवलीकरण									
३	विद्यालयमा बनेका संरचनाको सम्बर्द्धन तथा मर्मत सम्भार फर्निचर व्यवस्थापन समेत		४०	४०	४०	४०	४०	४०		
४	छात्र र छात्रालाई अलग्गै शौचालय तथा पानी सरसफाईको प्रवन्ध		४०	४०	४०	४०	४०	४०		
५	प्रारम्भिक बालविकासका लागि पानी तथा सरसफाइका साथै अलग्गै शौचालय		३३	३३	३३	३३	३३	३३		
६	अपाङ्गता मैत्री संरचना निर्माण		०	१०	१०	१०	१०	४०		
७	विद्यालय भौतिक निर्माणमा वातावरणीय र सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धि रुजुसूची भर्ने		१	४०	४०	४०	४०	४०		

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमुठी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

४.७ विद्यालय सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

परिचय

२१ औं शताब्दीको विज्ञान प्रविधिका युगमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको ठूलो महत्व रहेको छ। शिक्षणसिकाइमा प्रभावकारिता वृद्धि गर्न, विद्यार्थीहरुमा सूचना प्रविधिसम्बन्धी सिप स्थापित गर्न यसले ठूलो योगदान गर्न सक्छ। पाठ्यक्रममा नै विशेष जोड दिइएको प्राविधिक शिक्षाअन्तर्गत सूचना तथा सञ्चार प्रविधि एक महत्वपूर्ण विधा हो। अब हाम्रा प्राय विद्यालयहरुसँग धेर थोर सङ्ख्यामा कम्प्युटरहरु उपलब्ध छन् तापनि इन्टरनेटको पहुँच भने चुनौतीपूर्ण नै छ।

४.७.१. वर्तमान अवस्था

बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकामा सूचना र प्रविधिको प्रयोग बिस्तार भइरहेको छ। धेरै विद्यालयहरुमा इन्टरनेट समेतको सुविधा प्राप्त छ। शिक्षा शाखासँगको जीवन्त सञ्चार यही प्रविधिबाट हुने गरेको छ। अझै कतिपय विद्यालयमा इन्टरनेटको सुविधा नभएकाले सूचना प्रविधिको उपयोग हुन नसकिरहेको अवस्था छ। गाउँपालिकाका विद्यालयहरुमा सिसिटिभि, कम्प्युटर, प्रिण्टर र स्मार्ट वोर्ड जस्ता विद्युतीय उपकरणहरुको प्रयोग हुन सुरु भएको छ।

अवसर

- राष्ट्रिय शिक्षा नीति २०७६ मा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसम्बन्धी स्पस्ट नीति हुनु
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसम्बन्धी गुरु योजना २०१३-०१७ पनि यससम्बन्धी रणनीति कार्यक्रम तथा लक्ष्यहरु निर्धारण गरिएको हुनु
- पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले कक्षा ६ देखि ८ का गणित, विज्ञान र अंग्रेजी विषयमा केही विद्युतीय सामग्री तयार गरेको हुनु
- यसैगरी शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रले तयार गरेका श्रव्य दृष्यसम्बन्धी पाठ्यसामग्रीहरु लर्निङ पोर्टलमा राखिएको हुनु

चुनौती

- आइसिटिको नेतृत्व गर्नसक्ने ज्ञानसिप सबै शिक्षकमा भएको अवस्था नहुनु
- इन्टरनेटको सुविधा पनि सबै ठाउँमा पुगेको अवस्था नहुनु

४.७.२. उद्देश्य

- पालिकाका सबै विद्यालयहरुमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित शिक्षाको पहुँच पुर्याउनु
- सिकाइलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय, सान्दर्भिक र सिपमूखी बनाउन सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई व्यापक प्रयोगमा ल्याउनु

४.७.३ रणनीति

- सबै विद्यालयमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका उपकरणहरु उपलब्ध गराउने
- शिक्षकहरुमा तालिमको व्यवस्था गरी सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगको सिपयुक्त क्षमता वृद्धि गर्ने
- विभिन्न विषय र पाठ्यवस्तुका लागि तयार गरिएका डिजिटल सामग्रीलाई कक्षामा प्रयोगमा ल्याउने
- शिक्षक सहायता तथा पृष्ठपोषणका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग गर्ने
- शैक्षिक स्रोत सामग्रीहरु इन्टरनेटबाट खोजी शिक्षणसिकाइमा प्रयोग गर्ने गराउने

४.७.३. प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

उपलब्धि

सिकाइमा राम्रो सहजीकरण हुने र प्रभावकारी शिक्षणमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग भएको अवस्था हुने सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगले विद्यार्थीहरुको सिकाइउपलब्धि बढ्ने

नतिजा

- पालिकाका सबै विद्यालयहरुमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पहुँच पुगेको हुनेछ।

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुमठी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

- विद्यालय विद्यालयबिच अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न राम्रा पक्षहरुको आपसमा आदानप्रदान गर्न र पालिकाको शिक्षा शाखासँग सम्पर्क गर्न सूचना प्रविधिले सहज बनाएको अवस्था हुनेछ ।
- विद्यालयहरुको व्यवस्थापकीय पक्ष र शिक्षणसिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग भएको हुनेछ ।
- कागजी कार्यहरु कार्यालय धाउनुपर्ने बाध्यता घटेर स्टेशनरी खर्च तथा समयको बचत भई सिकाइउपलब्धिमा योगदान पुगेको अवस्था हुनेछ ।
- नतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०८१/०८२)	२०८२/०८३)	२०८३/०८४)	२०८४/०८५)	२०८५/०८६)	२०६/०८७)
१	इन्टरनेट जडान भएका विद्याललयको संख्या	११	५	१०	१०	२	२
२	शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा कम्प्युटर लगायतको प्रविधिको उपयोग भएका विद्यालय संख्या	१	१०	१०	१०	५	४
३	मूख्य विषयमा डिजिटल पाठ्य सामग्री प्रयोग गर्ने विद्यालय संख्या	०	५	१०	१०	१०	५
४	व्यवस्थापकिय कार्यमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गर्ने विद्यालय संख्या	२०	५	५	५	२	३
५	विद्युतको पहुँच पुगेका विद्यालय संख्या	२३	५	३	५	२	२

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमु
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

४.७.५ प्रमुख क्रियाकलापहरु र परिमाणात्मक लक्ष्य

- सबै विद्यालयमा इन्टरनेटको सुविधा
- आवश्यक विद्युतीय उपकरणहरुको व्यवस्था
- तालिमद्वारा शिक्षकहरुको आइटि प्रयोगसम्बन्धी क्षमताको विकास
- विद्यालयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरु डिजीटलमा राख्नुपर्ने व्यवस्था
- विभिन्न कार्यालयहरुसँग गर्नुपर्ने सम्पर्क डिजिटलले गर्ने परिपाटीको विकास
- विद्यालयसँग सम्बन्धित अद्यावधिक तथ्याङ्कहरु कार्यालय कोठामा
- शिक्षा, स्वास्थ्य र वातावरणसँग सम्बन्धित नयाँ जानकारीमूलक सामग्रीहरु नियमित रुपमा सूचना पाटीमा
- विद्यालयको वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावकलाई जानकारी
- आधारभूत विद्यालयमा कम्तिमा ५ ओटा कम्प्युटरसहितको एक अलग कोठाको व्यवस्था
- माध्यमिक विद्यालयमा अनिवार्य रुपमा कम्तिमा ३० कम्प्युटर भएको ल्यावको व्यवस्था र तालिका बनाएर विद्यार्थीहरुलाई अभ्यासको प्रवन्ध
- माध्यमिक विद्यालयहरुमा स्मार्ट बोर्डबाट अध्यापन गर्ने प्रवन्ध
- शिक्षणसिकाइ कार्यकलापमा आधुनिक सूचना र सञ्चार प्रविधिको प्रयोगमा जोड

क्र.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	एकाइ	भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)						भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
			२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	विद्यालयमा आइसिटी संरचना विस्तार गरी इलाइबेरी स्थापना		०	१०	१०	१०	१०	४०		
२	प्रत्येक विद्यालयमा इन्टरनेट कनेक्टीभेटी को व्यवस्था		११	१०	१०	५	४	४०		
३	शिक्षकको क्षमता विकास		१०	१०	१०	५	५	४०		
४	प्रत्येक विद्यालयमा अन्तरक्रियात्मक डिजिटल सामग्रीको उपलब्धता		०	१०	१०	१०	१०	४०		
५	इमिस व्यवस्थापन		४०	४०	४०	४०	४०	४०		

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी ब्रमी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

परिच्छेद ५:अन्य उपक्षेत्र

विद्यालय क्षेत्रका विभिन्न उप क्षेत्र तथा अन्तरसम्बन्धित विषय क्षेत्र बाहेक अन्य उप क्षेत्र पनि स्थानिय तहको योजना समेट्नु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।यसमा पूर्व प्राथमिक शिक्ष अर्न्तगत मन्टे स्वरी कार्यक्रमको संचालन प्राविधिक तथा व्यवशायीक सीप र तालिम ,उच्च शिक्षाको व्यबस्थापन ,सामुदायिक तथा सार्वजनिक पुस्तकालय,बाचनालयको प्रबन्ध र व्यबस्थापन ,मातृ भाषामा शिक्षा ग ,समावेशिकरण ,विविधता व्यबस्थापन जस्ता विषय समेत आवश्यकताअनुसार थप गरी स्थानीय योजनामा समेट्न सकिनु पर्दछ ।यसरी अन्य उपक्षेत्रको योजन निर्माण गर्दा विशेष ध्यान दिई उप क्षेत्र सम्बन्धि योजनाको विकास हुन आवश्यक देखिन्छ।

विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजनाका मूख्य उपक्षेत्र तथा अन्तरसम्बन्धित बिषयहरु :

प्रारम्भिक वालविकास तथा शिक्षा

४ बर्ष पूरा भएका वालवालीकालाई दिइएने शिइक्षालाइ प्रारम्भिक शिक्षा भनिनछ । यस बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकाका ७ वटै वडामा प्रारम्भिक शिक्षाका लागी ३३ वटा बालविकास स्थपना भएका छन। जस मध्ये ६ समुदायमा आधारित छन भनेल २७विद्यालयमा नै आधारित छन प्रारम्भिक वालविकासमा उपयूक्त दक्ष जन सक्ति नहुनु,सो सम्बन्धि तालिमको व्यबस्तथा नहुनु र स्थानयि तहका सम्बन्धित पक्षबाट अनुगमन नहुनु तथा स्थानीय पाठ्यक्र र मूल्याङ्कनको अभाव रहेको देखिन्छ ।

आधारभूत शिक्षा

आधारभूत शिक्षा भन्नाले ५बर्ष पूरा भएका वालवालिका तथा कक्षा १देखि ८सम्म औपचारीक रुपमा दिइएने शिक्षा आभारभूत शिक्षा हो। यसका शन्दर्भमा बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका भौगोलिक दृष्टिले बिकट र दुर्गम रहेको छ ।यस पालिकामा आधारभूत विद्यालय रहेका छन।जस मध्ये ६ विद्यालय १-३, २२ विद्यालय १-५ र ३ विद्यालय १-८सम्म संचालित छन। नेपालको शिक्षा निती अनुरुप आधारभूत शिक्षामा पनि सन्तोषजनक उपलब्धि देखिदैन विद्यालयमा तालिम प्राप्त शिक्षकको आभाब हुनु,माध्यमिक शिक्षा संचालन सम्बन्धि अधिार स्थानीय तहलाई हुदाहुदै नियम विनियम निर्माणको अभावमा यस पलिकाको शिक्षा क्षेत्र अझै अन्यौल ग्रस्त बन्दै जानु,विद्यालयमा संचालित दिवा खाजा पनि मापदण्ड अनुरुप नभएको देखिनछ।यस शन्दर्भमा सरोकारवाला सवैको ध्यान एकिकृत हुन आवश्यक छ ।

माध्यमिक शिक्षा

नेपालको संविधान २०७२,शिक्षा ऐन,नियमावली को परिभाषा अनुरुप कक्षा ९देखि १२सम्मको शिक्षालाई माध्यमिक शिक्षा भनिन्छ ।बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकामा ९वटा माध्यमिक विदालय रहेका छन जस मध्ये १विद्यालय ९-१२ संचालित छ भने ८वटा विद्यालय ९-१०मा संचालित छन । यस शन्दर्भमा बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकामा समाजकि र सांस्कृतिक संस्कारका कारण समता समावेशिकरण लैङ्गिक विभेदीकरणको प्रभाव देखिन्छ । विद्यालय आधुनिक प्रविधिमैत्री हुनु पर्ने

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेमं बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमठी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

भनियता पनि सूचना प्रविधिबाट यसपालिकाका विद्यालय बन्जित छन यसमा सम्बन्धित निकाय,समुदाय तथा सरोकारवाला सवैको हातेमालोबाट समसयाको निराकरण गर्नु पर्दछ ।

अनौपचारीक शिक्षा तथा आजीवन सिकाई

मानिस जन्मे देखि मृत्यू प्रयत्न जिवनका हरेक क्षेत्रमा प्राकृतिक तथा कृत्रिम रुपमा सिक्दै जाने शिक्षालाई अनौपचारीक तथा आजीवन शिक्षा भनिन्छ । बोगटान फुड्सिल गाउँपालिकामा अनौपचारीक शिक्षा अर्न्तगत ३ सामुदायिक अध्ययनकेन्द्र रहेका छन । जस मध्ये समुदायमा आधारित १ तथा विद्यालयसंग २वटा सामुदायीक अध्ययन सक्रिय छन भने अझैपरिस्कृत गरी संचालन गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

परिच्छेद ६ : सुशासन तथा व्यवस्थापन

परिचय

आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा गति प्रदान गरी पालिकालाई समृद्ध बनाएर देश निर्माणमा सहयोग पुर्याउन शिक्षाको अहम् भूमिका हुन्छ । भविष्यका लागि गुणस्तरीय मानव संशाधनको विकास गर्न शिक्षामा लगानी गर्नु आवश्यक छ । पालिकाले शिक्षामा गरिने लगानीले व्यक्ति, समाज र पालिकाका विविध पक्षको दीर्घकालीन विकास गरी राष्ट्रका लागि सहयोग गर्दछ भन्ने विश्वास लिएको छ । पालिकाले आफूसँग भएको स्रोत र साधनलाई शिक्षा क्षेत्रको विकासका लागि लगानी बढाउने प्रयास गर्दैआएको छ । संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम विद्यालय शिक्षा सञ्चालनको मूल जिम्मेवारी स्थानीय तहको भए तापनि शिक्षा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा सूचीको विषय रहेकोले शिक्षाको वित्तीय व्यवस्थापनमा संङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका साथै समुदाय र निजी क्षेत्रको समेत साझेदारीको आवश्यकता पर्दछ । यस यथार्थलाई पालिकाले आत्मसात गरेको छ ।

शिक्षामा आवश्यक पर्ने स्रोत पहिचान गरी तिनलाई एकीकृत गर्नु र उपयुक्त तरिकाले वितरण तथा उपयोग गर्नु शिक्षामा लगानीको प्रबन्धका लागि ध्यान दिनुपर्ने महत्वपूर्ण पक्ष हो । शिक्षामा आवश्यक पर्ने वित्तीय स्रोत जुटाउने, स्रोतको विनियोजन गर्ने, विनियोजित स्रोतको प्रवाह गर्ने र उपलब्ध स्रोतको उपयोग गर्ने भन्ने विषयमा ध्यान पुग्दछ ।

पहिचान गरिएका चुनौतीहरुको सामना गर्दै वित्तीय व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि यसका उद्देश्य तथा रणनीतिहरु प्रस्तुत गरी स्रोतको आँकलन तथा लगानीका क्षेत्र र लागत अनुमान गरिएको छ ।

६.१शिक्षाको ब्यवस्थापन तथा संस्थागत क्षमता बिकास

६.१.१ बर्तमान अवस्था

यसबोगटान फुड्सिल गा.पा.को स्थानियतह ऐन, कार्यविधी तथा मापदण्ड विकासको अवस्था पुर्णरुपमा भैसकेको छैन । यसका कारण बार्षिक बजेछट निर्माण स्वीकृती र कार्यान्वयनको अवस्था संघिय ऐनमा टेकेर निर्माण हुदै आईरहेको छ । यस पालिकामा तथा विद्यालयमा जनसक्तिको उपलब्धता र ब्यवस्थापनमा पनी विभिन्न समस्याका बावजु माथिल्लो निकायको ऐन परिधिमा तेकी लेखा प्रणाली ब्यवस्थापनको अवस्था बिस्तारै सुदृढ हुन गई आर्थिक लेखा परिक्षण तथा सामाजिक परिक्षण समयमानै हुदैआईरहेको छ । यस्ता बिविध पक्षको सामना गर्दे सुचनाको हक सम्वन्धि ब्यवस्था र गुनासो सुनुवाइको संयन्त्रकासाथै सुशासन,अनुगमन तथा मुल्याङ्कन र क्षमतम बिकासको अवस्था सुदृढिकरणका साथ अघी बढ्दै गईरहेको छ । भने बिभिन्न राजनितिक ब्यक्तित्वका कारण ऐन, कार्यविधी तथा मापदण्ड विकासमा नटेकी अगाडी बढ्दा बिभिन्न किसिमका चुनौती आउने तथा बिभिन्न जानेको बिकासका गतिबिधिलाई अगाडी बढाउनु अवसरको नेतृत्वको रुपमा रहेको छ ।

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी ब्रमती
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

६.१.२ उदेश्य

१.स्थानिय तहमा आवस्यक पर्ने जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने

२. जनशक्तिका लागी क्षमता अभिबृद्धी गर्नुपर्ने

३. आवस्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने

६.१.३ रणनितिहरु

१.स्थानिय तहमा शिक्षाको व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आवस्यक निति तर्जुमा गर्ने

२.जनशक्तिको व्यवस्था तथा क्षमता बिकास गर्ने

३.स्थानिय तहमा शिक्षक पेशागत सहयोग प्रणाली स्थापना गर्ने

४.प्र.अ, बि.ब्य.स.लाई थप जिम्मेवार बनाई क्षमता बिकास गर्ने

६.१.४.उपलब्धि,नतिजा,प्रमुख क्रियाकलाप र लक्ष्य

उपलब्धि

१.स्थानिय तहमा आवस्यम पर्ने जनशक्तिको व्यवस्थापन भयको हुनेछ

२.संस्थागत क्षमता अभिबृद्धि भई उत्तरदायित्व तथा जिम्मेवारिमा बृद्ध भयको हुनेछ

नतिजा तथा परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.स.	सुचक	आधार वर्ष : २०८१	८१	८२	८३	८४	८५
१	माध्यामिक विद्यालयमा नेतृत्व तथा ब्यबस्थापन सम्बन्धि तालिम प्राप्त प्र.अ.संख्या	०		२	२	३	२
२	आधारभुत तहको विद्यालयमा नेतृत्व तथा ब्यबस्थापन सम्बन्धि तालिम प्राप्त प्र.अ.संख्या	०	२	१०	१०	५	६
३	ल्खा परिक्षण तथा सामाजिक परिक्षण सम्पन्न गर्ने विद्यालय संख्या	४०	४०	४०	४०	४०	४०
४	बि.ब्य.स.भएका विद्यालय संख्या	४०	४०	४०	४०	४०	४०
५	प्रचलित कानुनमा ब्यवस्था भय बमोजिम प्र.अ. तथा प्राचार्य नियुक्त गर्ने मा.वि. संख्या	१	२	२	२	१	१

६.१.५प्रमुख क्रियाकलाप र परिमाणत्मक लक्ष्य

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

क्र.स.	प्रमुख क्रियाकलाप	इकाई	भैतिक लक्ष्य ५ बर्ष					जम्मा	भौतिक लक्ष्य वर्ष १०	कैफियत
			८१	८२	८३	८४	८५			
१	आवस्यक कानुनी प्रबन्ध तथा मापदण्ड विकास		०	५	५	५	१	१६	१०	
२	संथागत संरचना निर्माण तथा क्षमता विकास	१०	१	२	२	२	४	१०		
३	प्रतिबेदन तथा तथ्यांक प्रणालिको सुदृढीकरण	५	०	३	४	५	६	१२		
४	कार्य सम्पादन करार गरी नतिजा प्रती जिम्मेवार बनाउने	निरन्तर	०	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
५	विद्यालय कार्यसम्पादन एवम् स्वमुल्यांकन गर्ने, गराउने	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर		

६.२. स्थानिय शिक्षा योजना कार्यान्वयनको प्रबन्ध

योजना कार्यान्वयनको प्रवन्ध अन्तर्गत बार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा,क्रियाकलाप निर्धारण तथा कार्यान्वयन, वित्तिय व्यवस्थापन तथा अनुगमन र मुल्यांकन लगायत कार्यान्वयनकालागी आवसयिक संरचना,जनशिक्ती , प्रकिया र जिम्मेवारी तथा उत्तरदायित्व पर्छन् । कार्यान्वयनको प्रवन्ध तथार गर्दा यसको दिगोपन ,प्रभावकारिता तथा कार्यकुसलतामा ध्यान दिनु आवस्यक छ ।

६.२.१वर्तमान अवस्था

यस बोगटान पुड्सिल गा.पा.मा कार्यरत जनशक्तिको व्यवस्था मध्यम बर्गमा छ । उच्च ओहदामा पुर्‍याउनकालागी भौगोलिक बिकताका कारणले जनशक्तिको व्यवस्था पुग अपुग भैरहदा बार्षिक कार्यकम तर्जुमा र कार्यान्वयनमा छिटोछरितो हुन नसके पनी बिभिन्न समस्याका बाबजुत पनी आवस्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन गरी ऐन ,नियम कार्यबिधिमा टेकी यस पालिकाको बर्तमान अवस्था गतिसिल नै रहेको छ भने सबभिन्न समस्याका बाकजुत चुनौतिको सामना गरी शिक्षाको अवसरलाई अग्रगामितिरनै लगिएको अवस्था छ ।

६.२.२ उदेश्य

१.शिक्षा योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्नुपर्ने

२.आवस्यक जनशक्तिको व्यवस्था गर्नुपर्ने

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी बुढा
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

३.ऐन नियम कार्यबिधीमा टेकी बार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपर्ने

६.२.३ रणनिती

१.विद्यालय र स्थानीय तहबिचको सम्बन्ध बलियो बनाउन आवश्यक कानुनी प्रबन्ध गर्ने

२.गाउँपालिका र विद्यालयमा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने

३.विद्यालयहरुमा विद्याथी संख्या र विषयगत आधारमा शिक्षकहरुको पुनर्वितरण गर्ने

४.शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने

५.शिक्षकहरुलाई आवश्यकताअनुसार पुनर्ताजगी तालिम तथा पेशागत सहयोग गर्न पालिकास्तरीय विज्ञ शिक्षकहरुको रोष्टर निर्माण गर्ने

६.शिक्षा योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि शिक्षक र प्रधानाध्यापकको कार्यक्षमता बढाउने

७.बिधालय सुधार योजना निरमाण तथा आधयाबधिक गर्न लगाउने

६.२.४.उपलब्धि

शैक्षिक संस्थाहरुमा सुशासनको प्रवर्धन भई बालबालिकाहरुको सिकाइप्रति उत्तरदायी प्रणालीको विकास भएको हुनेछ ।

नतिजा

१।स्थानीय तह र विद्यालयहरुबिचमा सहकार्य र समन्वयका लागि शैक्षिक संयन्त्रको सक्रियता वृद्धि भएको हुनेछ ।

२।शिक्षासम्बन्धी आवश्यक कानुनहरुको निर्माण भई शिक्षा सम्बद्ध सबैको जिम्मेवारी स्पष्ट भएको हुनेछ ।

३।शिक्षाको शासकीय प्रवन्ध र व्यवस्थापनमा संलग्न हुने सबैको क्षमता वृद्धि भएको हुनेछ ।

४।शैक्षिक तथा विद्यालय प्रशासन सहभागितामूलक कार्यसम्पादनप्रति उत्तरदायी, विद्याथीको सिकाइप्रति जवाफदेही, समतामूलक र समावेशी भई शैक्षिक कार्य उद्देश्यमूलक तथा प्रभावकारी हुनेछन् ।

६.२.५ प्रमुख क्रियाकलाप र परिमाणत्मक लक्ष्य

क्र.स.	प्रमुख क्रियाकलाप	इकाई	भैतिक लक्ष्य ५ बर्ष					जम्मा	भौतिक लक्ष्य वर्ष १०	कैफि
			८१	८२	८३	८४	८५			
१	बर्षिक बजेट तथा कार्यक्रम		४०	४०	४०	४०	४०			

	निर्माण									
२	विद्यालय सुधार योजना निर्माण एवम् अध्यावधिक		४०	४०	४०	४०	४०			
३	एकिकृत शैक्षक सुचना प्रणली सुदृढिकरण		४०	४०	४०	४०	४०			

परिच्छेद ७ : लगानी र स्रोतव्यवस्थापन

परिचय

आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा गति प्रदान गरी पालिकालाई समृद्ध बनाएरदेश निर्माणमा सहयोग पुर्याउन शिक्षाको अहम् भूमिका हुन्छ । भविष्यका लागि गुणस्तरीय मानव संशाधनको विकास गर्न शिक्षामा लगानी गर्नु आवश्यक छ । पालिकाले शिक्षामा गरिने लगानीले व्यक्ति, समाज र पालिकाका विविध पक्षको दीर्घकालीन विकास गरी राष्ट्रका लागि सहयोग गर्दछ भन्ने विश्वास लिएको छ । पालिकाले आफूसँग भएको स्रोत र साधनलाई शिक्षा क्षेत्रको विकासका लागि लगानी बढाउने प्रयास गर्दैआएको छ । संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम विद्यालय शिक्षा सञ्चालनको मूल जिम्मेवारी स्थानीय तहको भए तापनि शिक्षा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा सूचीको विषय रहेकोले शिक्षाको वित्तीय व्यवस्थापनमा संङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका साथै समुदाय र निजी क्षेत्रको समेत साझेदारीको आवश्यकता पर्दछ । यस यथार्थलाई पालिकाले आत्मसात गरेको छ ।

शिक्षामा आवश्यक पर्ने स्रोत पहिचान गरी तिनलाई एकीकृत गर्नु र उपयुक्त तरिकाले वितरण तथा उपयोग गर्नु शिक्षामा लगानीको प्रबन्धका लागि ध्यान दिनुपर्ने महत्वपूर्ण पक्ष हो । शिक्षामा आवश्यक पर्ने वित्तीय स्रोत जुटाउने, स्रोतको विनियोजन गर्ने, विनियोजित स्रोतको प्रवाह गर्ने र उपलब्ध स्रोतको उपयोग गर्ने भन्ने विषयमा ध्यान पुग्दछ ।

पहिचान गरिएका चुनौतीहरुको सामना गर्दै वित्तीय व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि यसका उद्देश्य तथा रणनीतिहरु प्रस्तुत गरी स्रोतको आँकलन तथा लगानीका क्षेत्र र लागत अनुमान गरिएको छ ।

७.१ वर्तमान अवस्था

हालका वर्षहरुमा संघीय सरकारले शिक्षामा अपेक्षित मात्रामा लगानी बढाएको अवस्था नभए पनि शिक्षा विकासको मेरुदण्ड हो भन्ने तथ्यलाई इन्द्रसरोवर गाउँपालिकाले आत्मसात गरेको छ । शिक्षाको विकासका लागि लगानी बढाएर अन्य पक्षको विकासमा गति दिनु आवश्यक छ । यस गाउँपालिकाले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको स्रोतलाई नै परिचालन गरी शिक्षा क्षेत्रको वित्तीय व्यवस्थापन गर्दैआएको छ । योजनाबद्ध रुपमा शिक्षा क्षेत्रको विकासमा लागेको यो पालिका यस क्षेत्रमा काम गरिरहेका सरकारी गैरसरकारी निकायहरुसँग सहकार्य गरेर पनि शिक्षामा लगानी बढाउन आवश्यक समन्वय गरिरहेको छ ।

७.२ उद्देश्य

- शिक्षा क्षेत्रमा लगानीवृद्धिका लागि स्रोतहरुको प्रक्षेपण गर्नु
- शिक्षाको स्तर वृद्धिका लागि समावेश गरिएका कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक वित्तीय स्रोतहरुको व्यवस्था गर्नु
- प्रस्तावित कार्यक्रमहरुमध्ये प्राथमिकतामा रहेको कार्यक्रम निश्चित गरी त्यसको कार्यान्वयन गर्नु

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुढा
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

- योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने आर्थिक स्रोत व्यवस्थापनका लागि दातृ पक्षहरुलाई आकर्षित गर्नु

७.३ रणनीतिहरु

- संघीय र प्रदेश सरकारको शिक्षामा गरेको लगानीको अनुपातमा स्थानीय सरकारले आफ्नै स्रोतबाट लगानी बढाउने
- लगानीलाई प्रभावकारीसाथ उपयोग गरी शिक्षामा पहुँच सहभागिता र गुणस्तर बढाउने
- पालिकाको कुल बजेटको कम्तिमा १५ प्रतिशत शिक्षामा लगानी गर्ने
- शिक्षा विकासमा निजी तथा गैर सरकारी क्षेत्रको लगानीलाई प्रोत्साहन एवं प्रवर्धन गर्ने
- विद्यालयको वितीय व्यवस्थापन क्षमतामा सुधार ल्याई वित्तीय कार्यकुशलता, पारदर्शिता, जिम्मेवारी र उत्तरदायित्वलाई सुदृढ गर्ने
- विभिन्न व्यक्ति र संस्थासँग आर्थिक साझेदारीमा आधारित हुनेगरी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने

७.४ प्रमुख उपलब्धि

- विद्यार्थीहरुमा शैक्षिक पहुँच, समता, गुणस्तर र क्षमता विकासमा प्राथमिकताअनुरुप स्रोतको व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।
- वित्तीय कार्यकुशलता, पारदर्शिता, जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व सुदृढ भएको हुनेछ ।
- उपलब्ध भएको आर्थिक स्रोतको अधिकतम उपयोग भएको हुनेछ

७.५.प्रमुख क्रियाकलाप र लक्ष्य

क) संघिय सरकारबाट विद्यालय शिक्षा क्षेत्र अर्न्तगतका क्रियाकलापमा प्राप्त हुने अनुमानित बजेट

क्र.सं.	अनुदान प्राप्त हुने उपक्षेत्र/विषय	आर्थिक वर्ष						१० वर्ष को जम्मा	कैफियत
		२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षा	१,०९,६४,०००	१०९६४००००	१०९६४००००	१०९६४००००	१०९६४००००	५,४८,२०,०००		
२	आधारभूत शिक्षा	६,७७,५१,०००	७,११,३८,५५०	७,४६,९५,४७७	७,८४,३०,२५०	८,२३,५१,७६२	३७,४३,६७,०३९		
३	माध्यमिक शिक्षा	१,४७,१२,०००	१,५४,४७,६००	१,६२,१९,९८०	१,७०,३०,९७९	१,७८,८२,५२७	८,१२,९३,०८६		
४	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायी								

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

	तालिम								
५									

ख) प्रदेश सरकारबाट शिक्षा क्षेत्र अर्न्तगतका क्रियाकलापमा प्राप्त हुने अनुमानित बजेट

क.सं.	अनुदान प्राप्त हुने उपक्षेत्र/विषय	आर्थिक वर्ष						१० वर्ष को जम्मा	कैफियत
		२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षा	४५०००००	५००००००	१००००००	१५०००००	१५०००००			
२	आधारभूत शिक्षा								
३	माध्यमिक शिक्षा								
४	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायी तालिम								
५									

ग) स्थानीय तहबाट शिक्षा क्षेत्र अर्न्तगतका क्रियाकलापमा प्राप्त हुने अनुमानित बजेट

क.सं.	अनुदान प्राप्त हुने उपक्षेत्र/विषय	आर्थिक वर्ष						१० वर्ष को जम्मा	कैफियत
		२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षा	७१,७६,०००	७१७६०००	७१७६०००	७१७६०००	७१७६०००	३,५८,८०,०००		
२	आधारभूत शिक्षा	५७,७५,०००	५७७५०००	५७७५०००	५७७५०००	५७७५०००	२,८८,७५,०००		
३	माध्यमिक शिक्षा	३०,८०,०००	३०८००००	३०८००००	३०८००००	३०८००००	१,५४,००,०००		
४	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायी तालिम	०	०	०	०	०	०		
५									

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बुमी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

घ) अन्य संघसस्थाबाट शिक्षा क्षेत्र अर्न्तगतका क्रियाकलापमा प्राप्त हुने अनुमानित बजेट

क.सं.	अनुदान प्राप्त हुने उपक्षेत्र/विषय	आर्थिक वर्ष						१० वर्ष को जम्मा	कैफियत
		२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षा	०	०	०	०	०			
२	आधारभूत शिक्षा	०	०	०	०	०	०		
३	माध्यमिक शिक्षा	०	०	०	०	०	०		
४	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायी तालिम	०	०	०	०	०	०		
५									

७.६. योजनाको वार्षिक बजेट तर्जुमा प्रक्रिया

क.सं.	उपक्षेत्र/विषय	आर्थिक वर्षगत रुपमा बजेट अनुमान						१० वर्ष को जम्मा	कैफियत
		२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	जम्मा		
१	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षा								
२	आधारभूत शिक्षा								
३	माध्यमिक शिक्षा								
४	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायी तालिम								
५									

७.७ योजना कार्यान्वयनका लागि वार्षिक रणनीति कार्यान्वयन योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन ।

योजना कार्यान्वयन गर्दा वार्षिक रुपमा तय भएका योजना तथा कार्यक्रमलाई वार्षिक रुपमा संघ,प्रदेश तथा स्थानीय तहको नीति तथा कार्यक्रम आधारमा वार्षिक रुपमा स्रोत सुनिश्तिताका आधारमा वार्षिक रणनीति तथा कार्यान्वयन योजना निर्माण गर्नुपर्छ । यस योजनाका रणनीति तथा कार्यक्रमलाई अध्यावधिक गरी कार्यान्वयन हुने र स्रोत सुनिश्चित भएका सो आर्थिक वर्षमा कार्यान्वयन हुने कार्यक्रम समावेश गर्नुपर्छ । योजना निर्माण गर्दा स्थानीय तहको पाँच वर्षे बजेट सहितको वार्षिक योजनामा उल्लेखित क्रियाकलापमा केन्द्रित भै वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरि कार्यान्वयन रणनीति तयार गर्नु पर्दछ ।वार्षिक रणनीति कार्यान्वयन योजना निर्माण गर्दा योजनाको ढाँचालाई आधार मानि तयार गर्नुपर्छ ।

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमठी
गा.पा. उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

परिच्छेद : ८
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

८.१. वर्तमान अवस्था

कुनै पनि काम शुरुवात गर्नुभन्दा पहिला त्यसलाई अगाडी बढाउनका लागी योजना बनाइन्छ अर्थात योजना बनाउनु पर्दछ ।तर जुनसुकै स्थानमा योजना जतिनै राम्रा भएपनि त्यसको सहि ढंगले कार्यन्वयन भएन भने योजन नामको मात्र बन्न जान्छ । त्यसको उचित कार्यान्वयन भए नभएको हेर्नको लागि यसको पुर्णरुपमा गरिएको अनुगमन र मूल्याङ्नमा निर्भर हुन्छ । यस योजनालाई कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्न गर्नुको उद्देश्य यस योजनाले राखेका दीर्घकालिन सोच र उद्दश्येहरू पुरा भए वा भएन भनी तथ्यमा आधारित निष्कर्ष निकालनु हो । गाउँपालिका,गाउँपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाले यस योजनाको कार्यान्वयन गर्नेछ भने पालिकास्तरीय शिक्षा समिति लगायतका अन्य सम्बद्ध पक्षहरुले अनुगमन र मूल्याङ्न निकायले पनि गर्न सक्नेछन।

कुनै पनि योजनाको सहि तवरले जाचबुझ गरी सुधार गर्ने महत्वपूर्ण माध्यम भनेकै अनुगमन र मूलयाङ्कन हो । कुनै पनि योजनाको अनुगमन तथा मूलयाङ्कनबाट योजना कार्यान्वयनको अवस्था,विकासको गति र हामी कता पुग्ने सो को जानकारी समेत हुन्छ । हामी वर्तमान अवस्थामा कहाँ छौँ र कहाँ जानुपर्ने हो भन्ने कुराको निर्धारण अनुगमन र मूलयाङ्कनबाट थाहा पाउन सकिन्छ। यस गाउँ शिक्षा योजनाको अनुगमन र मूलयाङ्कन गर्न देहाय बमोजिमका कार्यक्रम सञ्चालन गरीने छन: गाउँ शिक्षा समितिले गाउँ शिक्षा योजना कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा समन्वय, अनुगमन र मूलयाङ्कन गर्नेछ। गाउँ शिक्षा समितिले योजना कार्यान्वयनको अनुगमनका लागि आवश्यकतानुसार विज्ञ व्यक्ति वा समूह परिचाललन गर्नेछ। शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखा द्धारा योजना अनुगमन तथा मूलयाङ्कनमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ लगायत अन्य सरोकारवलाहरुलाई प्रविधिक सहयोग उपलब्ध गराइने छ। प्रत्येक विद्यालयले मासिक रूपमा विद्यालय प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखामा पठाउने व्यवस्था मिलाइने छ । विद्यालयमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा देखा परेका समस्या, चुनौति र मुद्दा हेर्न गाउँपालिकामा विशेष समिति रहनेछ जुन समितिले विद्यालयको अनुगमन निरीक्षण गरी विद्यालयका समस्या तथा चुनौति मूलयाङ्कन गरी गाउँ शिक्षा समितिमा पेश गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। विद्यालय शिक्षा योजनामा राखिएका अपेक्षित उपलब्धीहरुको अवस्था तथा कार्यक्रमको सूचकगत विश्लेषण र मूलयाङ्कन गर्ने परिपाटिको विकास गरीनेछ । समग्र शैक्षिक कार्यक्रमको अध्ययन विशलेषण गर्न शिक्षा, युवातथा खेलकुद शाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा एक अनुसन्धान समिति गठन गरीने छ र अनुसन्धान प्रतिवेदनका आधारमा थप कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ। सुशासन र पारदर्शिता कायम राख्न सामाजिक र आर्थिक लेखा परीक्षणका कार्यक्रम प्रभावकारी ढङ्गले परिचालन गरीनेछ। प्रधानाध्यापक विद्यालयको प्राज्ञिक र प्रशासनिक व्यक्ति भएकाले विद्यालयमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने,शिक्षक परिचालन,विद्यालय गतिविधिको मूलयाङ्कन गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी प्रा।आ।को हुने भएकोले सो कार्यमा जिम्मेवार बनाइने छ । विद्यालयमा सूचना तथा तथ्याङ्कव्यवस्थापन प्रणालीलाई शैक्षिक व्यवस्थापनको अभिन्न अङ्गका रूपमा विकास गरी अनुगमन मूलयाङ्कनबाट प्रभावकारी कार्यन्वयनमा लयाइनेछ। विद्यार्थी मूलयाङ्कन र प्रमाणिकरणमा गाउँपालिका भरी एकरूपता कायम गरीनेछ। विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न विद्यार्थी पोटफोलियोको आधारमा छात्रवृत्ति,पाठयपुस्तक अनुदान र प्रतिविद्यार्थीको आधारमा दिइने अनुदान व्यवस्थापन र कार्यान्वयन गरिने छ । आवश्यकता अनुसार विद्यार्थीका अभिभावकहरुसँग अभिभावक शिक्षा सञ्चालन गरीनेछ ।

८.२.उदेश्य

१.अनुगमन तथा मुल्याङ्कनकालागी समन्वयात्मक तथा एकत्रित प्रणालिको बिकास गर्नु

२.योजना कार्यान्वयनका चरणमा आयका समस्या तथा चुनौतिलाई सम्बोधन गरी अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्नु

३अनुगनमन तथा मुल्याङ्कन प्रणालीलाई नतिजामा आधारित बनाउनु

८.३. रणनिती

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बिस्ना देवी ब्रमटी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

१.नतिजामुलक अनुगनमन तथा मुल्याङ्कन प्रणाली अवलम्बन गर्ने

२.विद्यार्थि उपलब्धि परिक्षण तथा विद्यालय कार्यसम्पादन परिषणलाई थप ब्यवस्थित र नियमित गर्ने

३.कार्यक्रको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन र प्रतिबेदनकालागी एकिकृत शैक्षिक सुचना ब्यवस्थापन प्रणालि सञ्चालनमा ल्याउने

४.कक्षाकोठाका शिकाईको अनुगमन,कार्यस्थलमा आधारित अनुगमन ,मुल्याङ्कन,सुपरिबेक्षण एवम् प्रतिबेदन प्रणालि प्रबन्ध गर्ने

५.अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा ऐन २०७५ ले तोके बमोजिम अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा कार्यान्वियनको अवस्थाको प्रतिबेदन तयार गर्ने

८.४.प्रमुख उपलब्धि तथा नतिजा

उपलब्धि

१.अनुगमन तथा मुल्याङ्कनकालागी समन्वयात्मक तथा एकत्रित प्रणालिको बिकास भयको हुनेछ

२.योजना कार्यान्वयनका चरणमा आयका समस्या तथा चुनौतिलाई सम्बोधन गरी अपेक्षित उपलब्धि हासिल भयको हुनेछ

नतिजा

१.नतिजामा आधारित अनुगमन प्रणाली स्थापित भइ योजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वियन भयको हुनेछ

८.५प्रमुख क्रियाकलाप र परिमाणत्मक लक्ष्य

क्र.स.	प्रमुख क्रियाकलाप	इकाई	भैतिक लक्ष्य ५ बर्ष					जम्मा	भौतिक लक्ष्य वर्ष १०	कैफियत
			८१	८२	८३	८४	८५			
१	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन संयन्त्र निर्माण	पटक	३	५	५	५	५			
२	नतिजामा आधारित अनुगमन प्रणलिकालागी सुचक तयार तथा अध्याबधिक गर्ने	पटक	२	३	३	५	५			
३	कार्यकम कार्यान्वयनको चौमासिक तथा बार्षिक समिक्षा तथा प्रतिबेदन तयार गर्ने	पटक	३	३	३	३	३			
४	कार्यकम कार्यान्वयन	पटक	१	१	१	१	१			

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बमठी
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

	पुस्तका तयारी									
५	अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा कार्यान्वयनको अवस्थाको प्रतिबेदन तयार गर्ने	पटक	१	१	१	१	१			

पालिकाले प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने चार क्षेत्रहरु

१.पालिकाभरिका विद्यालयहरुले उपयोग गरिरहेको तर विद्यालयकै नाममा नरहेका जग्गाहरुलाई भोगाधिकार दिलाउनुपर्ने

२.जीर्ण अवस्थामा रहेका भवन र कक्षाकोठाहरुको तत्काल विस्थापन गरी नयाँ भवन निर्माण

३.पालिकाभरिका विभिन्न अपाङ्गता भएका विद्यालय उमेरका बालबालिकाका लागि विशेष विद्यालयमा पठनपाठनको अवसर दिलाउन आवश्यक पहल

४.आगामी २०८५ साल सम्ममा यस पालिकाका कक्षा १२ उत्तीर्ण विद्याथीहरुलाई उच्च शिक्षा अध्ययन गर्नका लागि पालिकामा एक क्याम्पसको स्थापना

सन्दर्भ सामग्रीहरु

शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र (२०७०र ८१ स्थानीय तहको शिक्षा योजना निर्माणसम्बन्धी मार्गदर्शन २०८१ ।

बोगटान फुडसिल गाउपलिका शिक्षा योजना (२०७८), बोगटान फुडसिल शिक्षा योजना

बोगटान फुडसिल गाउपलिका पासवर चित्र

सुदुरपस्चिम प्रदेश शिक्षा क्षेत्र योजना सुदुरपस्चिम प्रदेश

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष
कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष

बोगटान फुडसिल गाउपलिका बार्षिक बजेट पुस्तिका

बोगटान फुडसिल गाउपलिका स्थानीय पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रम विकास केन्द्र (२०७८), राष्ट्रिय शिक्षा पाठ्यक्रम प्रारुप । भक्तपुरस् लेखक ।

नेपाल सरकार (२०७२), नेपालको संविधान ।

नेपाल सरकार शिक्षा ऐन २०२८

शिक्षा नियमावली संशोधन २०५७

नेपाल सरकार (२०७५), उच्चस्तरीय राष्ट्रिय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन २०७५

IEMIS डाटा २०८१

शिक्षा तथा मानव श्रोत विकासकेन्द्र

शिक्षा विकास निर्देशनालय

शिक्षा तथा समन्वय ईकाई

धन्यबाद

शिक्षा शाखा प्रमुख

हेम बहादुर बोगटी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विस्ना देवी बम
गा.पा.उपाध्यक्ष

कमल बहादुर गड्सिला
अध्यक्ष